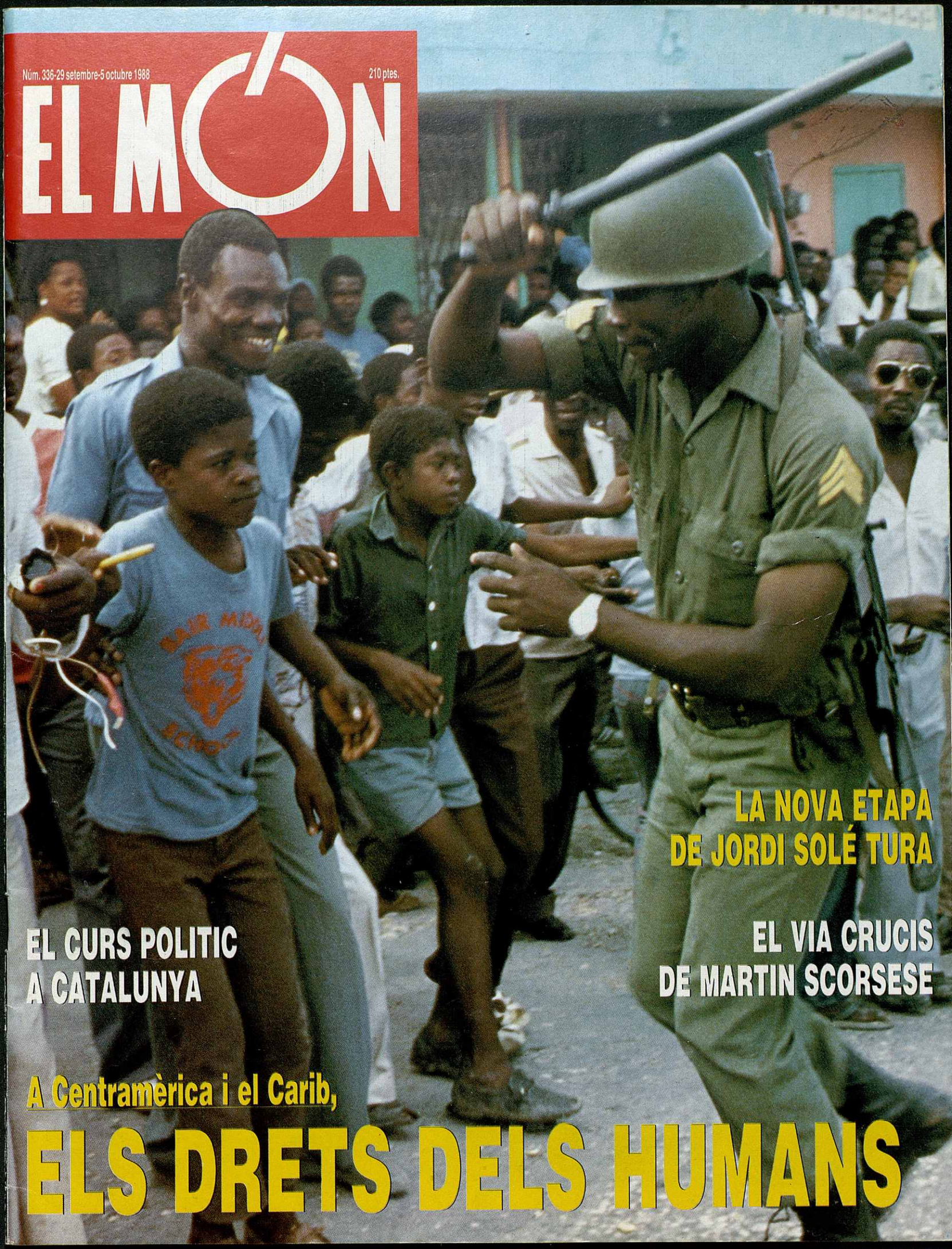
Núm. 336-29 setembre-5 octubre 1988

210 ptes.

EL MÓN

LA NOVA ETAPA DE JORDI SOLÉ TURA

EL VIA CRUCIS DE MARTIN SCORSESE

EL CURS POLITIC A CATALUNYA

A Centramèrica i el Carib,

ELS DRETS DELS HUMANS

MUNTADAS

INSTAL·LACIONS / PASSATGES / INTERVENCIONS

A LA VIRREINA

19 SETEMBRE - 6 NOVEMBRE 1988 PALAU DE LA VIRREINA CARRER DE LES CABRES, 10 BARCELONA

Ajuntament de Barcelona

EDITORIAL

Municipalisme

Els ajuntaments són el parent pobre de la nostra democràcia. El de Barcelona és una mica un cas a part, perquè és més que un ajuntament. Però, en general, el protagonisme institucional dels nostres ajuntaments és menor del que hauria de ser. La part de diner públic que va a parar a les arques municipals és clarament insuficient. La confusió de competències entre les administracions públiques, que és un dels mals de la democràcia actual, afecta de valent els ajuntaments. El càrrec d'alcalde, tret del cas atípic del de la capital catalana, no té la dignitat i la importància que mereixeria. Tota aquesta situació precària del nivell de govern més pròxim als ciutadans és ben poc europea, ben poc racional i d'allò més perjudicial per al ciutadà corrent.

La força per canviar aquesta situació només pot venir de la unitat dels nostres ajuntaments, de la veu organitzada dels municipis. Des de l'any 1981, tenim a Catalunya dues organitzacions municipalistes. Una és la Federació de Municipis de Catalunya, que ha presidit ininterrompudament l'alcalde socialista de Girona, Joaquim Nadal, i que agrupa prop d'un terç dels ajuntaments del país, incloent-hi la majoria dels més importants. L'altra és l'Associació Catalana de Municipis, actualment presidida per l'alcalde convergent de Manresa, Juli Sanclimens, que aplega més d'un terç dels nostres municipis. Un altre terç dels ajuntaments catalans, sobretot els que tenen menys població i menys recursos, no estan afiliats enlloc.

Les freqüents iniciatives de la Federació per mirar de fusionar-se amb l'Associació no havien arribat a bon port, malgrat la utilitat evident d'aquesta unificació. Avui dia, però, la cosa ha canviat, i en un sentit positiu. Com que la unitat orgànica immediata no és pas possible, s'han establert dues fórmules —realistes i imaginatives— que, si tot va bé, propiciaran, a la curta, l'entesa permanent i la unitat d'acció entre la Federació i l'Associació i, a la llarga, la fusió plena entre totes dues organitzacions. En primer lloc, la doble afiliació, a la Federació i a l'Associació alhora, dels ajuntaments que ho vulguin; alguns municipis ja han fet aquesta opció. I ara, la confederació entre les dues organitzacions municipalistes, proposta de la Federació que l'Associació ha acceptat.

Les dues pegues que fins ara han impedit la necessària fusió són el poder de cada ajuntament dins de l'organització municipalista i la vinculació a la Federació Espanyola de Municipis i Províncies. Amb bona voluntat i amb esperit municipalista, tots dos obstacles poden superar-se. No és tan difícil trobar un sistema de representació equilibrat, que no caigui en l'exageració d'atorgar a cada municipi un vot, perquè aleshores els molt poc poblats serien els amos, però que tampoc no es basi exclusivament en el criteri del cens de població, perquè llavors els grans ajuntaments, i només ells, tallarien el bacallà. I l'organització municipalista unificada de Catalunya podria ser plenament independent de l'espanyola, perquè l'Associació ho reclama i perquè la Federació, a la pràctica, ja actua, en tots els aspectes, amb independència de la seva homòloga espanyola.

Però hi ha una altra cosa. El municipalisme ha de parlar amb veu pròpia, perquè defensa interessos específics, i no ha d'estar subordinat ni a les direccions dels partits polítics ni als governs d'altres nivells de l'Administració. En aquest sentit, la Federació de Municipis de Catalunya, en part gràcies a la personalitat política de Joaquim Nadal, ha seguit una línia independent del Govern de l'Estat ocupat pel PSOE i, fins i tot, de la direcció nacional del PSC, i ha sabut evitar que l'Ajuntament de Barcelona hi tingués un pes excessiu. L'Associació Catalana de Municipis, per avançar en la unitat i pel bé del municipalisme, hauria de seguir l'exemple de la Federació, i independitzar-se més del consell executiu de la Generalitat i dels dirigents orgànics de CiU. Un municipalisme català autònom, unitari i potent és una eina imprescindible per afrontar els problemes dels nostres ajuntaments, que són molts i gruixuts.

SUMARI

7 Article de **Joan Subirats** sobre la democràcia.
8 Els drets humans a **Centramèrica** i el **Carib**.
16 El nou curs polític català.
19 Els jueus a Catalunya.
22 La llengua a Santa Coloma de Gramenet.
24 Pluja de medalles als **Jocs Olímpics**.
26 Entrevista a **Jordi Solé-Tura.**
30 L'esplendor dels nostres gimnasos.
34 **Àngel Jové**, a la galeria Vinçon.
36 **Martin Scorsese**: l'«enemic» americà.
38 Una exposició sobre volcans i terratrèmols.
40 El llibre vermell: història d'un manuscrit.
43 Artistes joves: **Pedro G. Romero**.
44 **Crònica negra**: bon amagatall.
45 **Agenda.** Llibres. Arts plàstiques. Música. Televisió. La gran vida.

EL MÓN

Director: Toni Puig

Subdirectors:
Manuel Forasté, Joan Tudela

Redactors: Siscu Baiges, Francesc Burguet, Annabel Campo, Andrea Pascual, Esperança Rabat

Documentació: Mariàngela Rovira

Disseny gràfic:
Enric J. Abad, Carles Bartolomé

Maqueta: Carles Bartolomé

Cap de fotografia: Anna Boyé

Correcció: Esther Arana, Àngels Vilana

Col·laboradors: Annabel Abril, Josep Ametller, Ignasi Aragay, Joaquim Auladell, Xavier Caño, Quim Casas, Enric Company, Jordi Corachan, Xavier Duran, Pere Ferreres, Pepe Gálvez, Xavier Garcia, Anna Gil, Francesc Hernández, Enric Juliana, Júlia Lorenz, Paul McGuinness, Francesc Mercadé, José Julián Morente, J.J. Navarro Arisa, Eva Palau, Miquel Porta Perales, Miquel A. Queralt, Alfred Rexach, Daniel Romaní, Josep Rovira, Lluís Satorras, Ramon Súrio, M. Rosa Vallribera, Jaume Vidal, Àngels Vilana

A Tarragona: Cinta S. Bellmunt

A Girona: Pau Lanau

A Lleida: Josep Segon

A l'estranger: Antonio Serzedelo (Lisboa), Guido Iocca (Roma), Antoni Esteve (París), Edgardo Krawiecki (Buenos Aires)

Edita: Publicacions EL MÓN, SA.

Editor: Àngel Jiménez

Consell Editor: Joan Subirats, Joan Trullén, Pere Vilanova

Gerència, Redacció i Publicitat
Rambla de Catalunya, 10 4rt. 4a.
08007-Barcelona
Tel.: 302.11.08/302.20.44/302.12.66
Tèlex: 93124 APB E
Gerent: Àngel Jiménez
Administració: Gabriel Bronchales
Secretària: Dolors Badenes

Serveis de Publicitat: Barcelona:
Gabriel Bronchales
Rbla. de Catalunya, 10, 4rt. 4a.
Tel.: 302.12.66/302.20.44
València: Albert Peiró
Tel.: (96) 325.96.10

Fotocomposició i Fotomecànica:
Llovet S.A.
Còrsega, 199 Barcelona-08036
Tel.: 239.33.56
Impressió i enquadernació:
Alvagraf S.A.
Girona, 6 La Llagosta (Barcelona)
Tel.: 560.53.11
Distribució
A Catalunya: Distribarna S.A. i Vallmar S.A.
Al País Valencià: SGEL
A les Illes Balears: Distribuidora Rotger

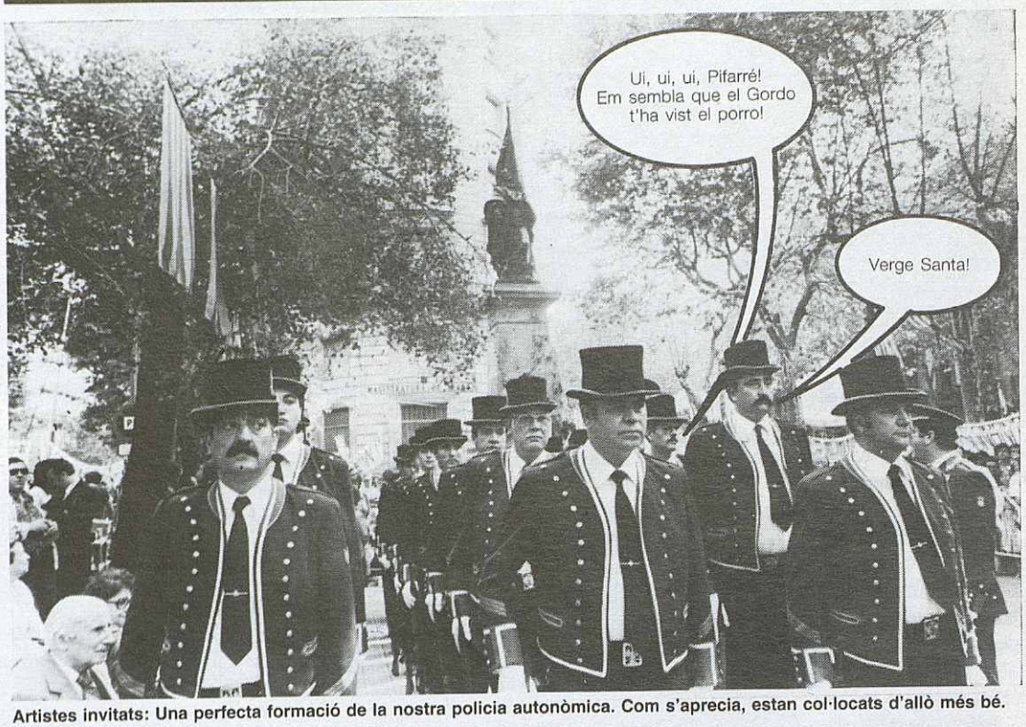

Coberta: Fotografía: Agència EFE

Dipòsit legal: B-42.401 - Any 81.

LLENGOTES

Artistes invitats: Una perfecta formació de la nostra policia autonòmica. Com s'aprecia, estan col·locats d'allò més bé.

SAFAREIG

L'Esquerra dels Pobles tindrà eurodiputat. La coalició electoral Esquerra dels Pobles obtindrà amb tota certesa un diputat a les pròximes eleccions europees. Aquesta coalició, la formaven l'Entesa dels Nacionalistes d'Esquerra, Euskadiko Ezquerra, Esquerda Galega, la Unitat del Poble Valencià i els Partits Socialistes de Mallorca i Menorca. A les europees de fa un any, aquesta coalició va quedar a pocs vots de l'escó. Pel fet que a les eleccions de l'any que ve s'ha afegit un grup nacionalista d'esquerres de Canàries, els de l'Esquerra dels Pobles estan convençuts que obtindran representació europea.

Pujol, Brasil i l'escàndol de la Raspandinya. Com si algú ho hagués planificat malintencionadament, l'arribada de Jordi Pujol al Brasil, en el recent viatge per terres americanes de polítics i empresaris catalans, va coincidir amb l'aparició als mitjans de comunicació d'un escàndol relacionat amb la posada en marxa d'una loteria instantània. L'escàndol de la Raspadinya va provocar més d'un comentari irònic entre els membres del seguici presidencial. El secretari de la Presidència, Lluís Prenafeta, però, va tenir poc temps per escoltar-los perquè va marxar abans que ningú cap a Barcelona.

La Justícia no investiga conjuntament les morts per l'heroïna. La major part dels casos de morts per sobresosi d'heroïna, o per injecció d'una heroïna excessivament pura, són tancats ràpidament pels jutges corresponents. Fins i tot hi ha uns formularis estereotipats que donen les investigacions per tancades immediatament. No existeix, des del punt de vista judicial, una investigació global de totes aquestes morts.

Pacte entre Xavier Civit i l'alcalde de Cardona. L'alcalde de Cardona i el director general del Joc, Xavier Civit, havien pactat que no hi hauria sancions per matar els bous a les festes d'aquella localitat. L'espetec públic de l'afer, però, va impedir que aquest pacte de silenci es pogués dur a bon terme i l'Ajuntament de Cardona serà finalment sancionat per la Generalitat.

CDC perd Tarragona per divisions internes. Els afanys de dos dirigents de Convergència Democràtica per ocupar l'alcaldia de Tarragona en lloc del socialista Recasens han fet malbé la candidatura alternativa d'aquest partit. La pugna entre els convergents Pere Grau i Joan Miquel Nadal ha fet fracassar la moció de censura que pretenia desbancar els socialistes del govern tarragoní.

Javier de Paz no continuarà com a secretari de les Joventuts Socialistes. El proper congrés de les Joventuts Socialistes portarà novetats al màxim nivell. El fins ara secretari general dels joves del PSOE serà substituït al capdavant de l'organització. Les Joventuts Socialistes de Catalunya donaran suport a la defenestració política de Javier de Paz.

Diplomàcia

Voldria expressar algunes reserves sobre el comportament d'un cap d'Estat en visita oficial a un altre Estat. Ja se sap que aquesta mena de visites estan sotmeses a un protocol molt rígid, que deu tenir molts inconvenients, però que també ha demostrat la seva utilitat per mantenir les formes quan les coses van malament. Pensem només, per exemple, en el que passaria si els màxims dignataris de dos Estats que s'han fet la guerra en un passat immediat, en una reunió oficial es diguessin en veu alta allò que cadascun pensa de l'altre.

Joan Pau II, és a dir el papa, ha visitat no fa gaire alguns països africans. Ha estat hàbil i intel·ligent l'exposició clara del rebuig que li inspira el règim de Sud-àfrica, de manera que fins i tot ha pogut sortir ben parat de l'escala que el mal temps hi va fer fer en terra sud-africana. Però a Swaziland, en viatge oficial, i com a cap d'Estat, Joan Pau II va retreure a Msuati III, rei d'aquell país, reputat per haver caçat un lleó a mans nues, el fet de tenir cinc dones. Demano, qui és Joan Pau II per criticar el nombre de dones que té el rei de Swaziland? És una mica com si el president de la república italiana, en visita oficial a Londres, li retregués a la reina Elisabet de ser el cap suprem de l'Església anglicana. Secta per secta, totes les religions són igual de respectables. Però no s'hi val a fer de cap d'Estat i, alhora, exhibir la convicció que, com que la meva religió és l'única i vertadera, tu no pots tenir cinc dones.

Sort que, a canvi, el Vaticà ha autoritzat els capellans africans a ballar quan diuen missa. Més respecte per l'altre, més vida interior, i menys proselitisme. Això és el que cal. I que consti que aquí es parla de política internacional.

Liber'88

La sisena edició del Saló Internacional del Llibre, Liber'88, que enguany toca a casa, comptarà aquesta vegada amb dues autoritats noves de trinca, la del ministre de Cultura Jorge Semprún i la del conseller Joan Guitart. Semprún, que farà el seu primer viatge oficial a Barcelona després del seu nomenament, participarà juntament amb el conseller en un debat sobre el paper de les revistes en el desenvolupament cultural. Nosaltres, per la part que ens toca, voldríem que aquest paper no fos galdós i que el debat contribuís, decididament, a potenciar-lo.

Tornant al Liber, Pere Vicens, president de la Federació del Gremi d'Editors d'Espanya, no amagava, fa pocs dies, la sensació d'optimisme moderat per la salut que té el llibre ni, menys encara, per l'entrevista que havia tingut amb el ministre Semprún no feia gaire on, segurament, havia exposat amb una certa passió no solament el problema de la capacitat financera de les editorials autòctones sinó també tot el que fa referència a l'IVA, la desgravació fiscal pel llibre, les exportacions al mercat natural de sud-amèrica, l'adquisició, per part de l'Administració, d'un important nombre d'exemplars per a biblioteques (els Lander alemanys adquireixen el 20 per cent de la producció editorial, ens recordava), etc.

Vicens ens va donar algunes dades del Liber a tenir en compte: 8.000 metres quadrats respecte dels 5.400 de l'any passat; 322 editorials de vint-i-cinc països; la presència del Nobel britànic William Golding i de l'escriptor japonès Kasué Ishiguro, com a figures destacades, i el canvi de data, l'any vinent, a Madrid, que serà el mes de juny.

Marketing

La gramàtica catalana no sempre corre paral·lela amb la vida. I, de vegades, la distorsiona. Tal és el cas de la paraula marketing, *que els professionals usen sense accent a la e. Quan l'accentuen és per parlar de marquèting, el marquèting de per viure. El que pensa que amb un bon cartell ja n'hi ha prou. I un anunci a TV3.*

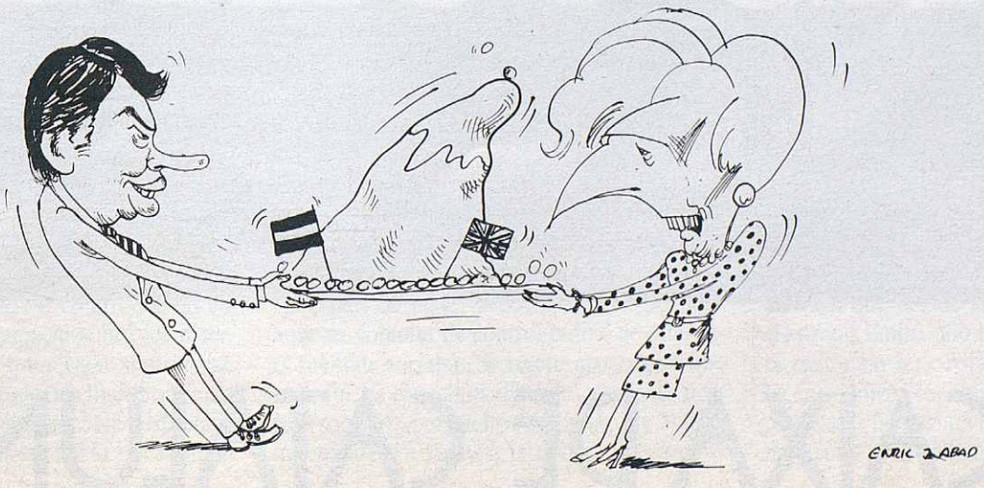
Tot això ve de l'entrevista de la setmana passada amb el senyor Josep Chias. Les bones correctores d'EL MÓN van usar correctament la gramàtica, però van malinterpretar la lectura correcta d'una bona part de les paraules del senyor Chias. Un home que sempre parla i fa marketing, *i que combat el marquèting dels aficionats entabanadors amb creativitat i mètode.*

I posat en el marketing, *voldria assenyalar la bona lliçó de Seül, una ciutat desconeguda, que s'ha sabut comunicar en els Jocs Olímpics. Molts, antiesportistes de tota la vida, passen hores davant de la tele des d'aquella precisa inauguració on els mons occidental i oriental es confonien en una cultura oberta de benvinguda. Això és* marketing. *És saber comunicar una ciutat.*

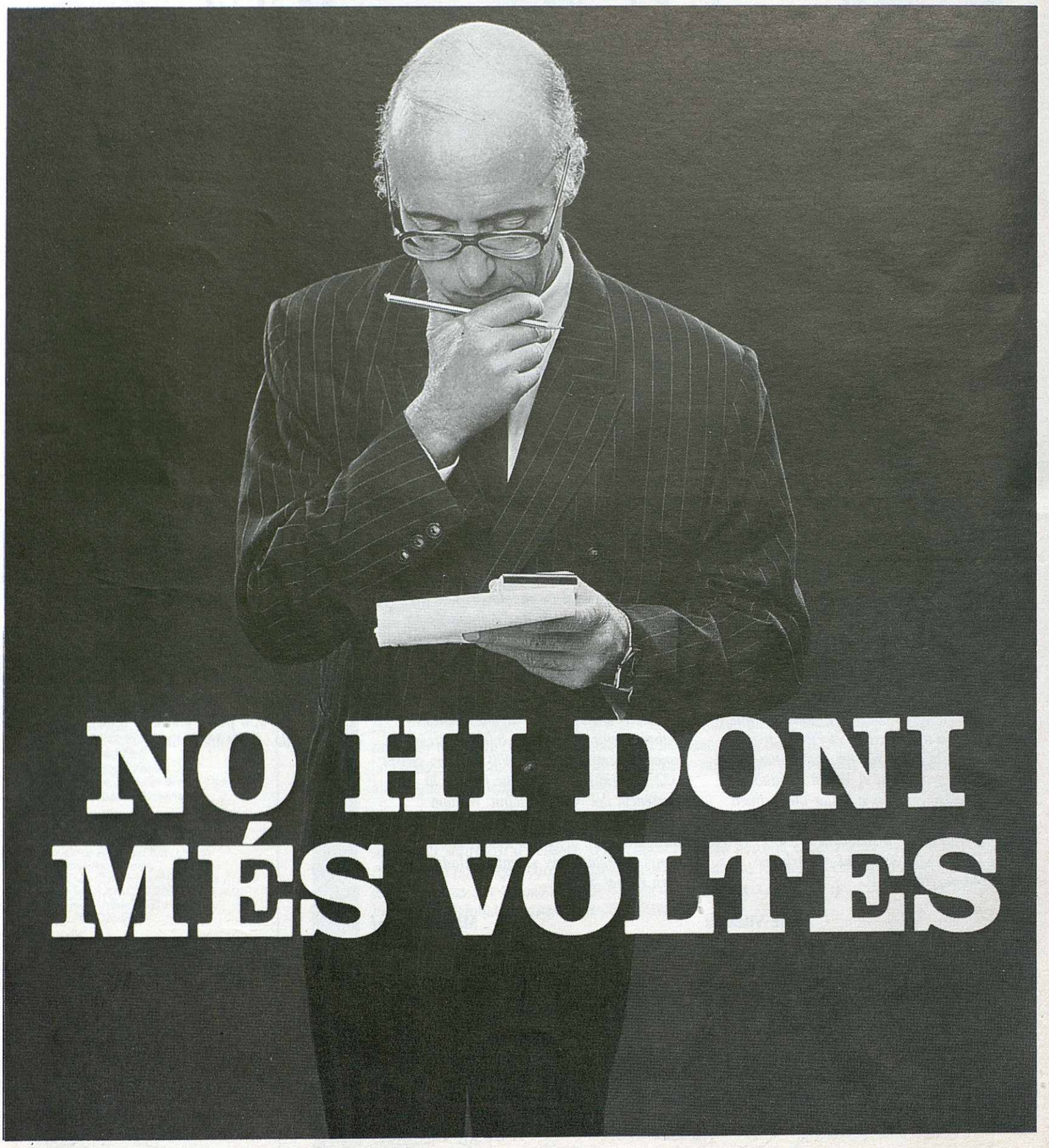
Ara ens toca, a partir de la pròxima setmana, a Barcelona. I a un, de vegades, li assalta la mala idea del dubte: farem marketing *o marquèting? Serem capaços de comunicar el que és i vol ser Barcelona en la seva cultura, economia i manera de fer i viure? El 92, a partir d'ara, és a la cantonada. Amb* marketing.

Toni Puig

Pere Vilanova **Manuel Forasté**

Préstec Habitatge

CAIXA DE CATALUNYA

Política d'innovació, innovació de la política

Joan Subirats

Hem superat les tenebres de la dictadura, hem passat amb èxit l'examen de la transició, podem considerar consolidada la democràcia i, per arrodonir-ho, ens hem integrat en el sistema econòmic i de defensa del món occidental. Finalment, i després de molts anys de «diferència», formem part de la «normalitat» dels països desenvolupats dins de la «anormalitat» que representen en un món on predomina la pobresa i l'endarreriment econòmic i cultural). Però ara caldria anar una mica més enllà.

La democràcia és un tipus de règim polític que permet el perfeccionament constant del sistema gràcies als recursos plurals de què disposa i gràcies també als mecanismes autocorrectors que incorpora. Però al mateix temps cal reconèixer que moltes vegades aquest procés corrector és lent, difícil, costós i mai totalment garantit. Per això la democràcia és un tipus d'organització de la vida política i social que arrossega moltes il·lusions i desil·lusions. I aquesta realitat es fa més evident a mesura que la democràcia es consolida i s'amplia, perquè apareixen més actors en l'escenari polític reclamant la seva part, perquè les seves lògiques d'actuació són molt diferents, perquè es compliquen els processos de presa de decisions, perquè es produeixen tensions entre centre i perifèria del sistema, perquè cada cop prolifera més incertesa, més in-decisió al costat de més lleis i lleis que pretenen regular una realitat que s'escapa.

En definitiva, es tracta de qüestionar-se sobre la capacitat d'aquesta democràcia nostra, tan llargament perseguida, per adaptar-se al canvi, per suportar les tensions i reptes que es multipliquen dia a dia. I per respondre cal posar en primer terme allò que anomenàvem capacitat de perfeccionament o d'aprenentatge, de provar i corregir, de millorar, que la democràcia posseeix com una de les seves riqueses fonamentals. Ha d'haver-hi alguna cosa d'això, perquè, si no, costa de creure que els estats d'angoixa i preocupació sobre les incerteses i opacitats d'un futur cada vegada més present no portin a situacions límit bona part de la ciutadania. Aquesta palpable despreocupació general pel futur col·lectiu pot semblar

irresponsabilitat, però també cal interpretar-ho com a símptoma que la democràcia genera confiança sobre la capacitat del sistema d'autocorregir-se i, per tant, general confiança sobre la manera com s'abordaran els reptes del futur.

Probablement és absurd, en aquest context, acontentar-se amb afirmacions sobre la consolidació de la nostra democràcia si no hi afegim immediatament valoracions sobre la seva maduresa i sobre la seva capacitat de perfeccionament. Difícilment podem parlar de maduresa democràtica en un país on encara no hi ha una base prou consistent en els àmbits dels drets, de les llibertats, d'àmbits clars d'autonomia individual, i on encara no podem parlar d'una producció i distribució «civil» de béns i riqueses (no solament materials, sinó també culturals o tecnològiques). Cal insistir, doncs, sempre i en tot moment en la necessitat de perfeccionament de la democràcia. I també en el fet que això no ha de voler dir estendre encara més les atribucions i responsabilitats d'uns poders públics ja prou omnipresents (per desgràcia a Catalunya la competició entre espais de poder accentua moltes vegades aquesta voluntat de control polític de diferents realitats socials). Si volem aconseguir que millorin les capacitats d'innovació de les nostres societats convindria delimitar els àmbits que quedarien vetats a la política, els àmbits propis de les institucions públiques, i espais on es produiria una barreja positiva dels esforços privats i públics. I, en una democràcia amb voluntat i capacitat de perfeccionament, aquests límits per l'actuació dels poders públics més que com una barrera s'ha d'entendre com una oportunitat. No s'han de pretendre reduir la complexitat de la vida actual al sistema binari del món polític (amb mi o contra mi), sinó acceptar aquesta complexitat per trobar-hi aquella creativitat que permeti avançar.

De fet, els límits de la política, els hauríem de buscar allà on també hi trobem les fonts de la seva legitimitat: la consciència individual; les necessitats, aspiracions o coneixements; els lligams socials poc visibles i poc manipulables; els medis ecològics; la capacitat d'imaginació i les seves virtualitats. Aquests elements són la base imprescindible de tota possibilitat de canvi, i des de la política només cal saber-hi jugar amb intel·ligència, respectant la seva autonomia. Podríem afirmar que hi ha democràcia quan la política sap treballar *al costat* del que són les arrels de la innovació. I per això cal que des de la política es reconeguin els propis límits, allò que es pot fer i allò que és millor no fer, evitant la voluntat constant de maximitzar les seves funcions i treballant per buscar la màxima cooperació entre actors, recursos i racionalitats ben diferents.

Centramèrica i el Carib

Sense dret als drets humans?

Centramèrica és una de les zones del món que atreu gran part de l'atenció mundial. La situació de guerra declarada que pateix Nicaragua i l'aturada de les converses de pau, les contínues actuacions dels «esquadrons de la mort» a Guatemala malgrat l'existència d'un govern democràtic, els aldarulls de Panamà o el darrer cop d'Estat a Haití es destaquen sobre un negre panorama plagat d'interminables violacions als drets humans, que abraça tots els països de l'istme americà i les illes del Carib.

Quan el dia 10 de desembre se celebri oficialment a les Nacions Unides el quarantè aniversari de la Declaració Universal dels Drets Humans, també caldrà recordar que han estat quaranta anys de violacions contínues. Ni la proclamació de la Declaració Universal l'any 1948, ni dedicar un any sencer —el mític 1968— com a «any internacional dels drets humans» han servit per fer realitat que «Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i en drets...», com proclama l'article primer. Tampoc no s'ha fet real «el dret que s'estableixi un ordre social i internacional en el qual les llibertats i els drets proclamats a la Declaració es facin realment efectius», com diu l'article 28. L'ordre social i internacional, a molts llocs del món, però particularment a Centramèrica, afavoreix més les violacions dels drets humans que no la seva defensa.

Si s'observa la situació dels països de la zona centramericana, es pot veure que hi ha tres elements econòmics lligats a l'explotació de la terra subjacents en tots els conflictes: la persecució i supressió física de les minories indígenes per eliminar les reivindicacions sobre les seves terres tradicionals; la inexistència de la reforma agrària exigida pels camperols o el recurs a la violència per sufocar-la allà on es va intentar introduir; i l'explotació econòmica de les riqueses naturals de la zona mitjançant empreses controlades des dels Estats Units. Per poder controlar la situació i mantenir la prepotència, ha estat necessari servir-se dels exèrcits de cada país i de la col·laboració d'una part important de la població autòctona, descendent dels colonitzadors, que s'ha mantingut al marge de la població indígena o mestissa. En rares ocasions, quan els sectors més conscienciats de la població han comptat amb el suport d'alguns militars nacionalistes, s'ha pogut portar a terme una experiència d'organització de la societat segons les necessitats de cada país i no segons les necessitats dels interessos econòmics de les empreses nord-americanes. La història ens mostra que aquestes experiències efímeres han acabat sempre amb un nou cop d'Estat dut a terme pels militars més afins als plantejaments nord-americans.

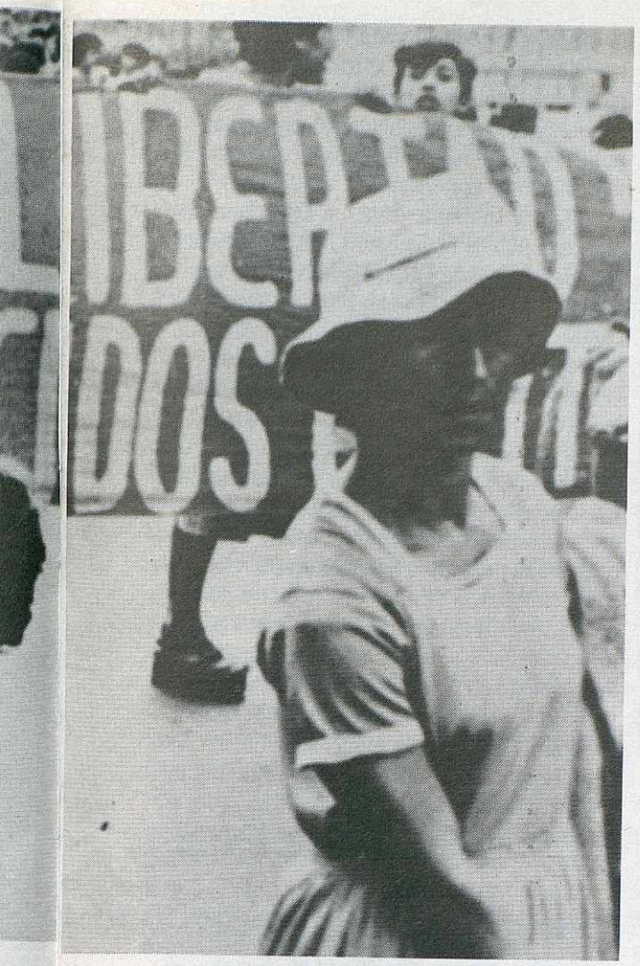
Cuba va aconseguir quedar-se al marge del control econòmic nord-americà. Nicaragua ho està intentant, i tothom sap el que li costa després de nou anys de guerra i de bloqueig econòmic. El Salvador, Guatemala, Hondures, Costa Rica, Haití, la República Dominicana i les petites illes del Carib no han pogut, malgrat alguns intents, desfer-se del control econòmic estranger i d'uns sistemes d'organització social i política que únicament afavoreixen els interessos econòmics nord-americans. Jamaica fins i tot va enviar les seves forces militars junt a les nord-americanes a la invasió de l'illa de Granada l'octubre de 1983. Puerto Rico ha quedat assimilada, en condicions desiguals, als EUA.

Per als governs nord-americans, el fet de defensar els interessos econòmics de la seva nació és, en paraules de Noam Chomsky, «la llibertat més important, la cinquena llibertat: la llibertat de saquejar i explotar» i per portar-la a terme s'han servit durant els últims vint anys de la Doctrina de la Seguretat Nacional. La lluita contra «l'enemic interior» ha estat un dels elements més visibles d'aquesta doctrina, ja que ha donat com a resultat una persecució brutal contra qualsevol grup o persona que intentés fer valer els drets humans, polítics i econòmics de la població. Víctimes d'aquestes persecucions n'han estat tant els dirigents d'organitzacions defensores dels drets humans, com dirigents sindicals o cooperativistes, intel·lectuals compromesos amb el poble, religioses, sacerdots i, en general, persones vinculades activament a la lluita per una societat més justa o equitativa. La sensibilització mundial contra les violacions dels drets humans ha estat directament proporcional al fet que les violacions hagin arribat a un ampli sector de les classes mitges durant els últims vint anys, sota el pes de les dictadures militars. En general, les classes mitges no havien estat afectades en el passat, encara que els indígenes, els camperols i els més pobres de cada país ja estaven «acostumats» a patir violacions dels seus drets, tant polítics com econòmics.

Per informar sobre les violacions dels drets humans, denunciar-les, verificar-les o tractar d'impedir-les, han sorgit diversos organismes governamentals i no-governamentals, amb àmbit d'actuació nacional o internacional, que treballen per Centramèrica. Les Nacions Unides —ONU— i l'Organització d'Estats Americans —OEA— són les dues organitzacions governamentals més importants que han portat a terme acords diplomàtics i legals i que disposen de mecanismes de verificació sobre la situació dels drets humans als països de l'Amèrica del Sud i Centramèrica. La seva eina de treball bàsica és la Declaració Universal dels Drets Humans. Les violacions als drets socials i econòmics es tracten a través d'altres programes intergovernamentals. La Comissió de Drets Humans de l'ONU vigila el compliment dels acords internacionals del seu propi organisme, però sovint les seves recomanacions queden frenades per «necessitats diplomàtiques».

Els atemptats als drets humans són una estratègia perquè no canviï la concentració de poder.

Segons declaracions de Theo von Boven, ex-director de la comissió de drets humans: «Nosaltres intentem ser una mena de missioners que prediquem sobre els drets humans als altres membres de l'ONU, però no sempre tenim èxit perquè alguns membres no volen veure's embolicats en controvèrsies».

L'altre gran organisme internacional i governamental que treballa sobre els drets humans és l'OEA, a través de la Comissió Interamericana de Drets Humans —CIDH—, que únicament realitza treballs de documentació *in situ* sobre les denúncies de violacions i, en algunes ocasions, n'informa a la premsa. El seu informe de l'any 1977 sobre Nicaragua, durant la dictadura de Somoza, i el de l'any 1980 sobre la dictadura militar a l'Argentina van ser molt eficaços a l'hora d'exercir una pressió internacional sobre els governs implicats. En l'últim informe de l'any 1987 es dóna compte d'una investigació realitzada a Haití durant el mes de gener i s'informa de canvis favorables, particularment quant a la llibertat d'expressió. Es dóna testimoni que continuen les detencions arbitràries i les desaparicions forçades i es manifesta que «seria necessària la "desduvalierització" del règim». Els bons desitjos de la comissió no s'han complert. El cop d'Estat del 17 de setembre passat va significar el retorn de militars propers a Duvalier. La situació dels drets humans a Haití, un dels països més pobres del món, i el més pobre del continent americà, no sembla gens esperançador.

Nicaragua com a exemple, segons Leonardo Boff

Leonardo Boff és un dels pares de la Teologia de l'alliberament, que ha tingut una àmplia repercussió a tota l'Amèrica Llatina i a Espanya. La jerarquia de l'Església catòlica, a Roma, el va condemnar durant una temporada al «silenci penitencial», però les homilies de les celebracions eucarístiques no quedaven sotmeses a la prohibició de silenci. Us oferin aquí una síntesi de l'homilia de Leonard Boff, el 15 de setembre de 1985, a Managua, durant la celebració de la Setmana Internacional per la Pau a Nicaragua i Centramèrica. El text va ser publicat a la revista *Noticias Aliadas* —editada al Perú—, que ofereix informació sobre els drets humans, els moviments cristians i les lluites populars a tot el continent americà.

«Hem d'aprendre molt de Nicaragua. Primer de tot, que és possible transformar la societat. Els nicaragüencs han obert les portes repressores amb les quals el sistema manté controlats els Estats dependents. Davant del fatalisme d'alguns que pensen que «som molt petits, petites formigues, i que no podem afrontar l'immens poder del monstre», la petita Nicaragua ha mostrat que és possible afectar el cor del monstre, que es pot crear una alternativa diferent i que és possible fer que hi hagi més esperança per als nens i per als vells; que es pot aconseguir una mitjana de vida més alta i que no ens hem de morir abans de temps. Per nosaltres és molt important, en l'àmbit polític i religiós, el que passa a Nicaragua. És com l'anticipació de totes les nostres utopies, de les nostres esperances. D'aquí sortim amb una convicció: si els nicaragüencs ho han aconseguit, per què no ho hauríem d'aconseguir nosaltres al nostres països, que són més grans i més rics, com el meu, el Brasil? També hem après de Nicaragua que, a més d'una nova societat, també és possible una nova Església. Nicaragua ha donat l'exemple d'una fe que es manté malgrat l'escàndol de sectors importants i oficials de l'Església. És una fe que viu en la contradicció. Creure en l'Església significa creure-hi malgrat tants cristians de l'Església. Vostès estan creant una Església nova, amb una manera diferent de ser sacerdot, de ser bisbe, de ser religiosa o de ser laic. Una Església amb cristians que tenen passió per Déu i per la justícia social.

Vostès són un exemple de la fe que triomfarà, d'una Església que no crea alternatives paralel·les, sinó que aprofundeix, radicalitza i dóna una dimensió transcendental a tot el que es construeix amb treball, llàgrimes i sofriment de tants germans. Cal consolidar aquesta Església amb solidaritat; per això venim aquí, per consolidar la llavor que neix, que és com una petita flor de la selva amazònica que té al seu damunt noranta metres d'arbres, però que creix buscant la llum. La flor és fràgil però té la força de la saba, té la força de la vida».

dora. El record dels haitians assassinats mentre feien cua per arribar al col·legi electoral el mes de novembre passat és un dels testimonis més tètrics de violacions dels drets humans i polítics, que sens dubte figurarà en tots els informes internacionals.

La Corte Interamericana de Derechos Humanos depèn de la Comissió Interamericana i estudia les denúncies que aquesta li presenta. En l'últim informe es publica un cas denunciat contra Nicaragua: es tracta d'una violació de la propietat privada comesa pel govern de Nicaragua contra l'empresa Cereales de Centroamérica, SA. La Corte reconeix la violació del dret a la propietat privada i recomana que es restitueixi a l'afectat la quantitat endeutada. La Cort procedeix a estudiar el cas següent, que correspon a una denúncia contra Panamà presentada pel senyor Spandafora sobre la decapitació del seu germà, vice-ministre de Salut, el 13 de setembre de 1985, a mans de les forces armades. Evidentment, en aquest cas l'alt tribunal no pot recomanar la restitució de la vida. Les violacions comeses pels militars queden impunes en la immensa majoria dels casos, tant si les violacions es van cometre durant el mandat del govern en el poder, com si

Amplis sectors de les classes mitges han patit violacions dels drets humans en els anys vuitanta.

es van cometre durant el mandat del govern anterior. Aquesta situació queda representada per Guatemala, on el govern democràtic de Vinizio Cerezo s'ha manifestat impotent per castigar els responsables dels esquadrons de la mort que actuaven durant el govern militar i que continuen actuant durant el govern democràtic que ell mateix presideix.

En l'informe general sobre la situació de Nicaragua, la CIDH valora la publicació, el 9 de gener de 1987, de la nova Constitució Política de Nicaragua, que substitueix l'Estatut sobre drets i garanties dels nicaragüencs del 21 d'agost de 1979. La CIDH assenyala que l'article 46 de la nova Constitució reconeix la plena vigència dels drets humans consagrada en la Convenció Americana, però en ressalta una contradicció: que la Constitució nicaragüenca accepti la supressió del recurs d'*habeas corpus* durant els estats d'emergència. En un comentari posterior, la mateixa CIDH reconeix que «en cas de guerra, de perill públic o d'altra emergència que amenaci la independència, s'adoptin mesures extraordinàries durant un temps estrictament limitat a les exigències

de la situació». La comissió també reconeix que «Nicaragua es troba davant d'una amenaça a la seguretat de l'Estat, que aquesta amenaça és actual, i que els drets suprimits s'adeqüen a les previsions de l'article 27.2, excepte el recurs d'*habeas corpus*». A Nicaragua actualment s'està elaborant la legislació sobre el recurs d'empara, segons preveu la Constitució.

Els organismes governamentals que intenten defensar els drets humans pressionant els governs no han donat un resultat gaire efectiu, ja que, qui més qui menys, la majoria dels governs de Centramèrica i de qualsevol part del món no poden llançar la primera pedra perquè no tenen les mans absolutament netes en qüestions de drets humans. A l'últim informe d'Amnistia Internacional es poden trobar referències sobre 129 països en els quals l'organització humanitària ha pogut obtenir i comprovar milers de casos de violacions dels drets humans. Encara que el nombre de països afectats és molt alt, cal no oblidar que la tasca d'Amnistia Internacional es redueix a tres aspectes: lluita contra la pena de mort; lluita contra la tortura o qualsevol tracte degradant o inhumà imposat als presoners; i lluita per l'alliberament dels que han estat empresonats per motius polítics, religiosos, d'origen ètnic, etc. Sempre que els presoners no hagin fet recurs a la violència, les persones que entren en aquesta categoria són els anomenats per l'organització «presoners de consciència».

El debat sobre la delimitació del camp dels «drets humans» encara és obert. Davant de la diversitat de punts de vista, les Nacions Unides van arribar a una solució de compromís, després de dotze anys llargs de discussions, i l'any 1966 es van redactar dos Pactes separats: un relatiu als Drets Econòmics, Socials i Culturals i, l'altre, als Drets Civils i Polítics. Moltes organitzacions internacionals, algunes declaracions oficials de l'Església catòlica i l'actuació personal de molts activistes compromesos en la defensa dels drets humans han remarcat la necessitat d'un abast més ampli dels drets humans, ja que els drets de qualsevol persona van molt més enllà del respecte a la integritat física i a la llibertat política. Les reclamacions de tipus econòmic i la lluita per una organització social més justa i equitativa estan gairebé sempre darrera de les persecucions polítiques que atempten contra la integritat física i la vida. Les tortures, desaparicions, execucions extrajudicials o qualsevol dels atemptats contra els drets humans a Centramèrica poden inscriure's dins d'una ampla estratègia destinada a paralitzar les reformes socials, i té com a finalitat aconseguir que no caviï la situació de concentració de poder econòmic.

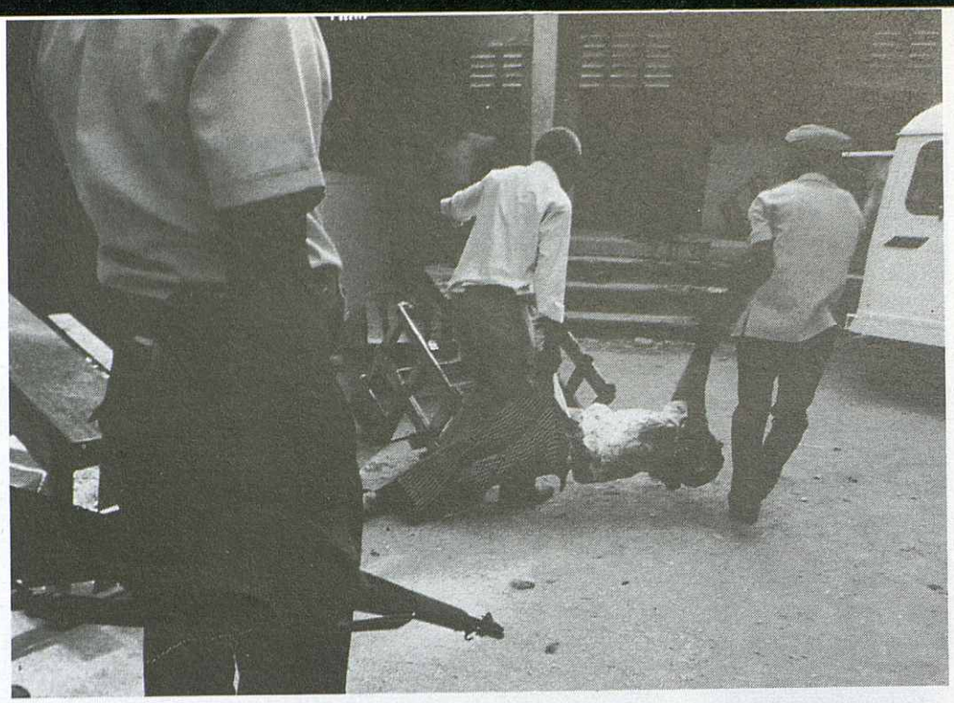
A Centramèrica treballen en la defensa dels drets humans diverses institucions no-governamentals d'origen nord-americà, com per exemple Survival International i American Watch (AW). AW va ser creada l'any 1980 per la Foundation for Free Expression, i enfoca els drets humans des d'una òptica exclusivament política. Ha tingut com a objectiu principal oposar-se a la política de l'Administració de Ronald Reagan a Centramèrica i l'Amèrica del Sud. L'organització critica amb força els informes sobre drets humans que edita el departament d'Estat dels EUA. La documentació d'AW sobre el Salvador l'any 1982 va aconseguir demostrar errors fonamentals en les apreciacions del govern nord-americà sobre aquest país i va influir decisivament en el fet que un important grup de membres del Congrés fessin valer la seva oposició a

FUNDACIÓ CAIXA DE BARCELONA

III PREMI
JAUME VICENS VIVES
CAIXA DE BARCELONA
DE CIÈNCIES SOCIALS

- La dotació del premi serà d'UN MILIÓ DE PESSETES i la publicació del treball premiat, d'acord amb allò previst a les bases.
- El termini de presentació d'aquests treballs finirà el 31 de desembre de 1.988.
- Tota la informació referent a aquest Premi haurà de ser adreçada a: Fundació CAIXA DE BARCELONA Jaume I, 2, 08002 - Barcelona. Tel. (93) 201 66 66 o a qualsevol oficina de CAIXA DE BARCELONA.
- Premi a l'estudi monogràfic, treball d'investigació o assaig, inèdits en qualsevol cas, sobre alguna de les següents matèries: Dret, Economia, Geografia, Història, Política i Sociologia.
- Podran presentar-s'hi totes aquelles persones físiques que ho desitgin, sense altres limitacions que l'aceptació de les bases.

FUNDACIÓ CAIXA DE BARCELONA

una ajuda militar dels EUA al govern de Napoleón Duarte. Una altra organització, el Consell Mundial de les Esglésies, ha aconseguit impactar l'opinió pública nord-americana, però ha estat contestat perquè ha realitzat alguns intents de controlar o patrocinar determinats grups que treballen a l'interior de cada país. Els grups de familiars dels afectats, que des de dins del propi país, i amb perill de la pròpia vida, han lluitat i denunciat les violacions dels drets humans, han donat múltiples exemples d'eficàcia. La tàctica de la «desaparició» a gran escala va començar a ser denunciada a l'Argentina a finals de la dècada dels setanta, i a ser aplicada implacablement en diferents països de Centramèrica a la dècada dels vuitanta. Grups similars al de Madres i Abuelas de Plaza de Mayo treballen al Salvador i a Guatemala.

Amnistia Internacional és un dels grups defensors dels drets humans que ha aconseguit una alta credibilitat en l'àmbit internacional per la seva trajectòria d'imparcialitat. Ni dóna suport ni s'oposa a cap govern, igual que ni comparteix ni rebutja les idees polítiques dels presoners que intenta defensar.

En el seu últim informe dóna referència de violacions dels drets humans a tots els països de Centramèrica, excepte a Costa Rica.

Amnistia Internacional no estableix mai comparacions entre la situació de respecte o violacions dels drets humans en els diferents països, però dels seus informes es pot deduir clarament el grau de respecte als valors democràtics dels governs respectius.

Cuba ha rebut aquests dies la visita d'una Comissió de Drets Humans de les Nacions Unides. La Comissió ha rebut més de mil peticions d'entrevistes. «La majoria correspon a gent que vol emigrar, o en alguns casos tornar, i la resta estan relacionades amb violacions dels drets humans», segons va declarar el portaveu de la delegació. Aquesta és la primera vegada que l'organisme internacional pot realitzar una visita a Cuba.

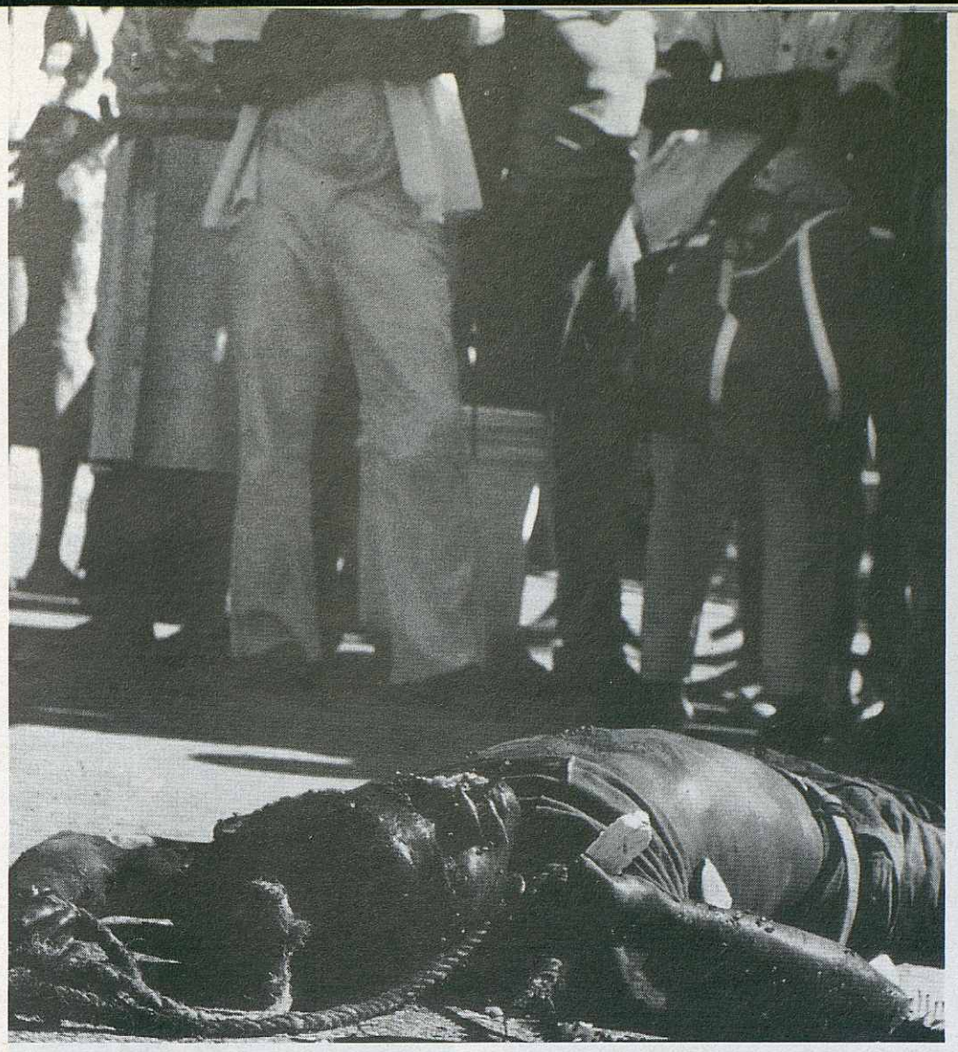
El panorama general dels drets humans a Centramèrica posa de manifest la tendència general a un retorn als governs de democràcia formal, no real, sostinguts per governs de dreta o centre-dreta, que continuen mantenint intactes els mateixos aparells repressius que actuaven durant les dictadures militars. Aquesta afirmació és vàlida tant per a Haití, com per al Salvador o Guatemala, i podria ser una manifestació d'un canvi de tàctica per part del govern dels Estats Units, després de l'esgotament de la tàctica d'implatar governs militars en tota la zona. Les dictadures militars no solament no han aconseguit sufocar totalment les reclamacions socials i polítiques del poble, sinó que han incrementat les despeses d'armament i han enfonsat l'economia particular de cada país, que s'ha vist agreujada per un deute extern insostenible —o impagable— i una crisi econòmica que ha repercutit en l'índex de benestar social del poble. El Quadre I ofereix unes dades comparatives dels principals països de Centramèrica. Cal tenir en compte que les dades d'alfabetització poden presentar contrastos, ja que no tots els països segueixen el mateix criteri a l'hora de quantificar-ho i el fet d'haver estat escolaritzat alguna vegada o saber dibuixar la firma no significa no ser analfabet.

La situació de Nicaragua, tenint en compte que està sotmesa a un bloqueig econòmic i comercial i que fa més de nou anys que està en guerra, no presenta les diferències que es podrien imaginar, però ha deixat de ser el que era durant l'any 1983 —després de quatre anys de govern de la Junta Sandinista, en què va aconseguir un premi de l'OMS —Organització Mundial de la Salut— perquè va presentar un descens espectacular de la mortalitat infantil, que va ser considerat com «l'avenç més important al camp de la salut al Tercer Món». A l'índex de qualitat de vida elaborat per l'Overseas Developement Council (Consell per al Desenvolupament d'Ultramar) durant l'any 1983, Nicaragua havia aconseguit les millores més importants de tots els països de la zona, tant en millora dels nivells sanitaris i d'alfabetització, com en els de producció i consum de llegums, blat de moro i arròs. La continuació de la guerra contra els interessos nord-americans està portant als límits els poders de resistència del poble nicaragüenc, que si no hagués estat per aquesta desviació cons-

DADES SÒCIO-ECONÒMIQUES DE L'AMÈRICA CENTRAL

	EXTENSIÓ Km²	HABITANTS ×1000	DENSITAT hab/km²	POBLACIÓ URBANA %	MORTALITAT INFANTIL per 1000 (1er any)	EXPECTATIVA DE VIDA	ANALFABETISME(*) %	PNB $/habitant
COSTA RICA	50.700	2.593	51	45	19	74	40	1.284
CUBA	114.524	10.097	88	71	16	77	–	958
EL SALVADOR	21.393	5.564	260	43	65	64	67	710
GUATEMALA	108.889	7.966	73	41	65	60	56	1.240
HAITÍ	27.750	5.451	196	27	123	54	80	350
HONDURES	112.088	4.366	39	39	76	62	59	730
JAMAICA	10.991	2.227	203	53	20	73	68	940
NICARAGUA	130.000	3.263	25	56	69	59	40	850
PANAMÀ	77.082	2.180	28	50	25	72	70	2.020
REP. DOMINICANA	48.734	6.261	128	56	70	64	60	810

FONT: ANUARI EL PAIS 1988 (Dades corresponents a 1985)
(*) Estimació actual aproximada, elaborada a partir de fonts diverses.

tant de fons cap a les despeses de Defensa, segurament hauria pogut demostrar l'eficàcia de la seva capacitat organitzativa en temps de pau. Les expectatives de pau despertades per la realització de converses entre els representants del govern sandinista i els representants de la contra van tenir com a primera resposta una elevació del nombre de *manzanas* (unitat de terra) conreades, ja que els camperols no temien la destrucció de la collita, que les condicions climàtiques favorables d'aquest any presenten prometedora.

A l'hora d'analitzar l'última raó de les violacions dels drets humans a Centramèrica no es poden oblidar els factors de reivindicació econòmica, que en són l'origen. Segons Pere Casaldàliga —fill de Balsareny i bisbe al Brasil sobre el qual està pendent una amenaça de condemna per parlar, publicar i viatjar fora del Brasil, per part de les autoritats del Vaticà—, «No es pot pensar en els pobres com a voluntàriament pobres, aïllats i fora d'una estructura que els explota i margina; és millor parlar dels «empobrits». Quan es diu que a tota l'Amèrica Llatina els rics són cada vegada més rics a costa dels pobres que cada vegada són més pobres, cal recordar que aquest «a costa de» és estructural i, si em permeten una paraula escandalosa, dialèctic».

Andrea Pascual

VIATGE ELECCIONS EUA 1988

NOVA YORK

DE L'1 AL 10 DE NOVEMBRE 1988
VOLS BARCELONA-NOVA YORK-BARCELONA
HOTEL O RESIDÈNCIA YMCA
TRASLLATS D'ARRIBADA I SORTIDA

DURANT L'ESTADA A NOVA YORK ES REALITZARAN VISITES I ACTIVITATS RELACIONADES AMB LES ELECCIONS

ABANS DE LA SORTIDA ELS PARTICIPANTS DISPOSARAN D'UN DOSSIER AMB INFORMACIÓ EXHAUSTIVA DEL PROCÉS ELECTORAL ALS EUA

CONFERÈNCIES I REUNIONS INFORMATIVES ABANS DE LA SORTIDA, ORGANITZADES PER INSTITUCIONS POLÍTIQUES I CULTURALS AMERICANES

PLACES LIMITADES

EL MÓN

L'Arc VIATGES

- *PASSEIG DEL BORN, 10 (al costat de Sta. María del Mar)*
- *RDA. SANT PERE, 46, 4t. (entre Bruc i Girona)*

315 00 98
301 28 37
319 40 28

El Parlament retarda l'inici de les sessions

El nou curs polític català

FOTO: LLUIS SALOM

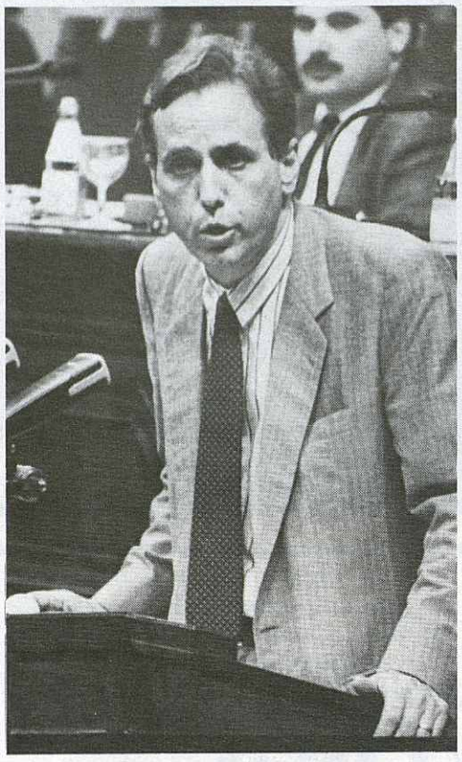

FOTO: ANNA BOYE

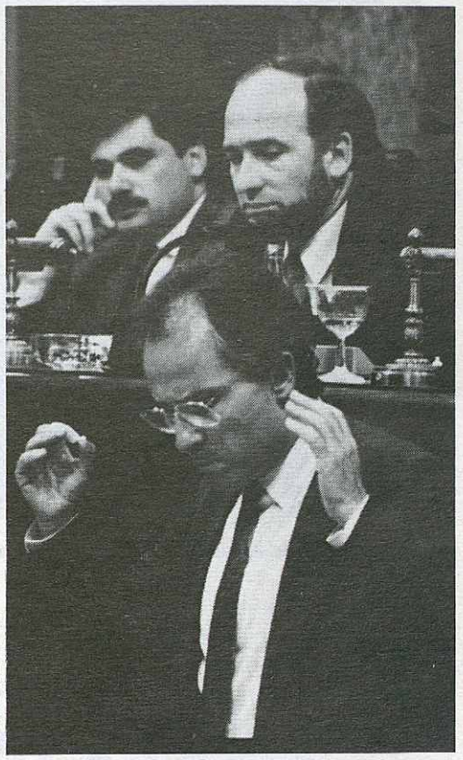

FOTO: ANNA BOYE

Els nens ja van a classe. El curs escolar s'ha iniciat amb puntualitat. Els seus pares diputats, en canvi, s'ho han pres més tranquil·lament: el Parlament de Catalunya no començarà les sessions fins al 5 d'octubre i ho farà amb el debat de política general. Aquest any podria ser que la balança entre consens i lluita política s'inclinés vers el primer. Seria tot un canvi dins el panorama polític català dels últims anys.

Hi ha moltes veus que reclamen l'inici d'un diàleg constructiu entre les forces polítiques catalanes, principalment entre les dues majoritàries, PSC i CiU. Aquest curs que ara iniciem brinda la possibilitat de fer-ho per la manca d'una contesa electoral rellevant. Tindrem eleccions europees, però aquestes, per sort o per desgràcia, no sembla que hauran de tenir la transcendència d'unes municipals, autonòmiques o generals.

Això no obstant, els preàmbuls d'aquest inici de curs no han estat gaire afalagadors a causa dels qui propugnen un any relaxat i consensuat. A les declaracions de bones intencions fetes durant els mesos de juliol i principis d'agost han seguit l'aparició de dues polèmiques de força transcendència.

Una n'és la sorgida arran de la possible presentació del president Pujol com a candidat a presidir l'Assemblea de les Regions d'Europa (ARE). Aquesta decisió, si finalment es confirma, pot ser entesa per l'oposició com l'inici de la batalla europea, amb la qual cosa la possibilitat d'establir un clima dialogant quedaria arraconada. La idea de Jordi Pujol és poder-se presentar davant l'opinió pública catalana com a l'impulsor del poder regional/nacional (en contraposició amb l'estatal) dins d'Europa. I fer-ho justament abans de les eleccions al Parlament Europeu. Els socialistes catalans, per contra, afirmen que el millor lloc des d'on defensar les regions europees és el Parlament d'Estrasburg i les institucions comunitàries. I, de fet, fins ara, han estat aquests últims organismes els que més han actuat en aquest sentit, ja que l'ARE, de moment, tan sols hi ha tingut un paper testimonial. Amb tot, Pujol no es presentarà com a candidat si no està segur de guanyar. La decisió final resta exclusivament a les seves mans i és a punt d'arribar.

L'altre element que ha entelat l'atmosfera de consens és la guerra de les televisions. D'una banda, existeix la por que l'arribada de les televisions privades desequilibri una mica més la balança lingüística en favor del castellà i, de l'altra, l'intent encobert per part dels dos par-

tits majoritaris d'augmentar el seu poder televisiu. Totes dues raons justifiquen, segons el parer dels qui les defensen, la posada en funcionament de dos canals nous. Un seria l'anomenat canal 33, patrocinat per TV3 i el govern de la Generalitat. L'altre encara no té un nom que l'identifiqui clarament, encara que TVE-2 Catalunya n'és el més acceptat.

L'afer de les televisions, si té una virtut, és la d'apropar la política al carrer. Tot allò que gira a l'entorn d'aquest mitjà de comunicació es transforma en notícia seguida i comentada a les llars, les escoles i la feina. Així, la guerra de les televisions, a part de l'explicació de les vacances, s'ha convertit, segurament, en el tema estel·lar de conversa en aquesta *rentrée* a les acaballes de l'estiu.

Però, d'una altra banda, també ha servit perquè els ciutadans perdessin tota creença en la neutralitat informativa de les nostres televisions. Després de l'espectacle donat pels partits polítics a l'hora de ser els primers a posar en marxa el canal propi, aquest fet ha quedat

El conflicte sobre els nous canals televisius ha enterbolit el clima de diàleg.

ben clar. El canal 33, per exemple, hauria pogut esperar a fer les coses legalment, amb temps, en lloc d'intentar d'avançar-se al nou canal per a Catalunya de TVE. La competitivitat ferotge entre TVE i TV3 comença ara a semblar absurda, atès que per la seva culpa els catalans, d'aquí a uns mesos, tindrem a les nostres pantalles cinc canals, tots ells de titularitat pública. Uns, clarament controlats per la coalició que governa a la Generalitat i els altres, pels socialistes.

En aquest sentit, seria bo d'avançar vers la proposta feta per Raimon Obiols. Es tractaria d'ajuntar els esforços de les dues entitats a Catalunya, creant un sol òrgan de direcció plural i independent, a l'estil de la BBC anglesa. Amb això es podria reduir la sobreoferta actual i la despesa pública que aquesta comporta, al mateix temps que s'aconseguiria un major pluralisme informatiu. Si la idea es tirés endavant, es tractaria d'un pas molt positiu. Falta veure, però, si tant els professionals com els polítics catalans estan preparats per treballar amb uns mitjans de comunicació de titularitat pública, però independents.

Aquest seria un dels factors que faria possible equilibrar la balança entre consens i lluita política, sempre tan difícil d'aconseguir a Catalunya. Un altre, no menys important, és l'establiment d'acords entre Pujol i Maragall. Que hi hagi una bona entesa entre els dos polítics i les institucions que representen és cabdal per al bon funcionament del país. El desenvolupament econòmic de Catalunya demana a crits la creació d'una infrastructura de grans obres, moltes de les quals afecten directament Barcelona. Ara com ara, ja s'ha signat l'inici per començar les obres de les noves terminals de l'aeroport del Prat (14.000 milions). Encara falta assolir, però, acords en relació amb els cinturons de Barcelona i l'allargada del metro fins a Montjuïc. Una tercera obra que no depèn de la relació Generalitat-Ajuntament, però també important, és la construcció de TGV (el tren ràpid europeu de via estreta).

Les properes eleccions municipals arribaran el 1991. Ara és el moment de posar-se d'acord, perquè la mala maror no tardarà a arribar altra vegada.

El que també sempre produeix maldecaps són els viatges de Pujol. A l'últim, a l'Uruguai i al Brasil, ha rebut força crítiques per part de la premsa catalana i dels partits polítics de l'oposició. Per tant, l'efecte publicitari de cara a

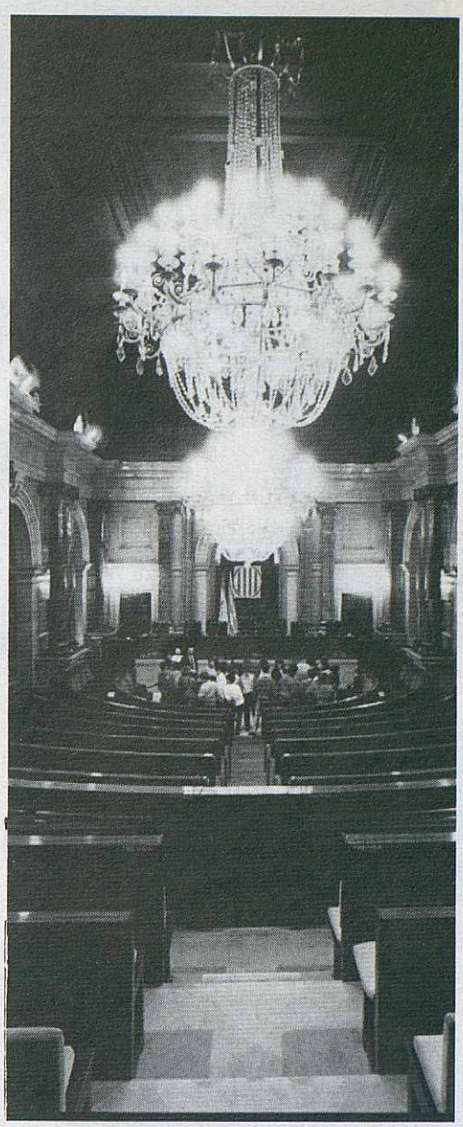

FOTO: ANNA BOYE

OBSERVATORI

Metròpolis

Enric Juliana

Encara hauran de passar uns quants anys per poder comprovar les conseqüències globals de les noves lleis d'ordenació del territori (LLOT). Els primers indicis són, però, decebedors. A hores d'ara, comença a ser unànime l'opinió, —fins i tot entre sectors nacionalistes—, que ha estat un error la manera com s'ha eliminat la Corporació Metropolitana de Barcelona (CMB). Mai com ara, els ciutadans que viuen a Barcelona o a les ciutats del seu entorn havien estat sotmesos a un garbuix administratiu tan complex, i, en molts aspectes, tan absurd. Només un exemple: el tram nord del Segon Cinturó, entre Barcelona i Montgat. Es tracta d'una carretera de la xarxa que gestiona la Generalitat. La construirà el ministeri d'Obres Públiques. Les expropiacions, les pagarà la Mancomunitat de municipis de l'àrea metropolitana, però els Ajuntaments de la comarca del Barcelonès seran els qui n'executaran l'expropiació. Més complicat, impossible.

La clau de la qüestió no està, però, en la lletra menuda de la llei, sinó en el seu esperit. La nova estructura territorial s'ha pensat des de la por. La por a Barcelona i al seu entorn, i a la vertebració política d'aquest territori. Volent negar una idea s'ha negat una realitat. Només cal enlairar-se en un helicòpter per comprovar-ho. La ciutat metropolitana existeix. Es pot organitzar políticament de diverses maneres, però existeix. Els resultats negatius d'aquesta contraposició Catalunya-Barcelona no han trigat gaire a fer-se visibles perquè som en uns moments d'intensa actuació sobre el territori. La relativa millora de la situació econòmica fa construir nous habitatges, fa créixer el parc d'automòbils, incrementa la necessitat de transport públic, agreuja els problemes de sanejament, i també fa renéixer l'especulació..., crea noves necessitats d'actuació sobre la gran ciutat. Afegim-hi, a tot això, l'organització dels Jocs Olímpics, i el problema esdevé de primera magnitud.

I davant d'aquesta nova situació s'observa com el nacionalisme ha optat per jugar a la defensiva. Els seus ideòlegs, inclosos els que en propugnen la modernització, no acaben de trobar la manera d'incorporar la comprensió del complex fenomen metropolità al discurs nacionalista.

Aquest jugar a la contra pot provocar una pèrdua de confiança de sectors de la seva pròpia base social, si les solucions als emergents problemes de la metròpolis es perden pel laberint de la llei.

l'opinió pública catalana n'ha sortit un xic malmès. Tanmateix, la primavera que ve Pujol tornarà a viatjar. Aquesta vegada repetirà l'aventura xinesa. El seguici encara no se sap com serà, però després de tot el que s'ha dit, és possible que s'empetiteixi.

Els socis del president, per contra, han preferit quedar-se a casa i mirar de fer-la més gran i segura. Com que parlant la gent s'entén, els d'Unió Democràtica de Catalunya han pressionat els seus companys de Convergència perquè es creés la comissió d'enllaç que ha de supervisar i coordinar la marxa de la coalició. No és que fins ara no s'entenguessin, però el que se'n diu parlar, tampoc no ho feien gaire. Ara UDC està més ben situada per no deixar-se engolir pel gegant controlat per Pujol, Roca i Prenafeta. Com que els d'UDC no són tan bel·ligerants vers l'oposició, la notícia segur que ha estat benvinguda. De fet, una de les primeres accions públiques dels líders d'UDC un cop firmada la creació de la nova comissió, ha estat reclamar que des del govern de la Generalitat es «busqui el diàleg amb la Diputació i l'Ajuntament de Barcelona», segons ha dit Joan Rigol.

Uns altres que no es volen deixar absorbir són Iniciativa per Catalunya i Esquerra Republicana. A qui temen aquests dos partits és a l'esponja socialista. La proposta que el PSC els va fer a les eleccions autonòmiques passades per la creació d'una majoria nacional i de progrés no va ser acollida, i fins i tot va ser criticada, per la federació IC i el partit ERC. Totes dues forces la van titllar d'inconcreta i electoralista. Per al PSC, però, l'estratègia d'obrir les portes a una major entesa amb els partits d'esquerres de l'arc parlamentari continua sent vàlida. No obstant, el govern a l'ombra que han dissenyat per a aquesta legislatura, com ens comenta Joan Reventós, president del PSC, «és un instrument del partit».

Però si la situació afavoreix el diàleg entre els dos grans partits antagònics, també ho hauria de fer entre les forces d'esquerres del Parlament. Aquestes haurien d'aprofitar l'avinentesa d'un curs sense confrontacions electorals de pes per posar-se d'acord i formar, al Parlament, un bloc sòlid d'oposició. Això, però, no sembla que arribarà pas. Ara com ara, el més important per als comunistes és la seva unitat, que, d'alguna manera, es mostra incompatible amb una entesa amb els socialistes. I l'altre repte d'Iniciativa és el creixement de l'ENE, fins ara massa feble. Pel que fa a ERC, els seus nous membres procedents de l'independentisme han impulsat una línia radical d'afirmació nacionalista que també en fa més difícil un apropament al PSC.

A més, la gran oportunitat ja ha passat. L'Onze de Setembre d'enguany ha estat un dels més desunits dels últims temps. I, tanmateix, en una societat democràtica, el lloc on és important que els partits s'entenguin és la Cambra de representants, al Parlament del parc de la Ciutadella. La Cambra catalana, de

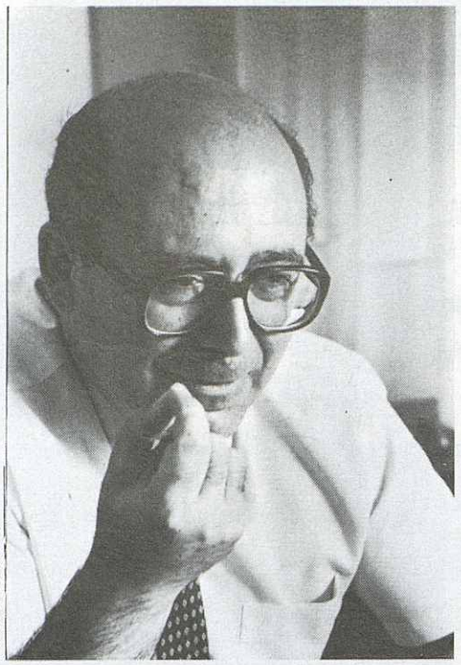

FOTO: ANNA BOYE

moment, ja ha rebut força preguntes parlamentàries i també alguns projectes de llei, tots presentats per l'oposició. El govern sembla que no té pressa. La llei de museus no s'aprovarà aquest primer trimestre, com era previst, pel canvi que s'ha produït al capdavant de la conselleria de Cultura. La que sí que es preveu que serà promoguda davant del Congrés

Jordi Pujol tornarà a viatjar a la Xina aquesta primavera que ve.

de Diputats és la que demana la conversió de Catalunya en província única.

Però el nou curs polític català també presenta esdeveniments previsibles. Lluny de les especulacions sobre possibles pactes o hipotètics consensos, hi ha fets que amb tota seguretat es produiran: els congressos del PSUC i de CDC, un rera l'altre.

El congrés comunista, que és el que tindrà lloc primer, pot ser molt transcendent a l'hora d'avançar en el procés de la unitat comunista. Perquè aquesta, si en algun lloc es veu més possible, és a Catalunya. De moment, el comitè executiu del partit ja ha creat una comissió d'unitat per tal de començar a treballar el més aviat possible. Amb tot, la unitat, si arriba, ho farà després del congrés, és a dir, a principis del 1989. En aquest VIIIè congrés, que se celebrarà els dies 1, 17 i 18 de desembre, es discutiran ponències sobre l'avenç vers un Estat federal, per superar, així, el de les autonomies, amb la defensa del dret a l'autodeterminació inclosa. Es marcaran distàncies amb el PSC i s'obriran les portes als pro-soviètics del PCC perquè hi assisteixin. La festa de Treball, tot i que el tema central era Europa, ha estat plena de declaracions favorables a la integració de tots els comunistes en una sola formació.

Pel que fa a CDC, el seu congrés serà, com sempre, més d'aclamació que no pas de discussió. La «ideologia-sentiment» en serà l'eix central i hi haurà cinc ponències a debatre sobre el futur de Catalunya, l'estructura del partit, la construcció europea, els mitjans de comunicació i la política econòmica i social. El conflicte latent entre els històrics del partit contra certes polítiques i nomenaments poc nacionalistes pot haver estat aturat amb la creació del càrrec de comissari de Protecció i Seguretat Ciutadana, que ha anat a parar a l'històric Francesc Gordo. Per tant, no s'hi preveu cap trasbals. Tindrà lloc a final de gener al Palau de Congressos de Barcelona. La supressió del càrrec de secretari general per delegació, que ara ocupa Miquel Roca i que no consta als estatuts del partit, es podria solucionar fent que Roca passés a ser secretari general adjunt, amb la qual cosa tot continuaria igual.

Dos congressos després de dues grans commemoracions estiuenques, les que han celebrat el PSC (desè aniversari de la seva fundació) i CiU (deu anys de coalició). Totes les forces polítiques tenen l'esquena un xic més encorbada, després d'aquests deu anys. Si se la deixessin de donar i es miressin a la cara, potser la podrien redreçar una mica. Quan els parlamentaris viatgers tornin de Seül o de Xile, serà l'hora d'iniciar un nou curs que, si ha de ser el del diàleg, millor que no es retardi més. En qualsevol cas, el debat de política general ens donarà la pista definitiva per saber de quin costat es decanta la balança.

Ignasi Aragay i Sastre

L'any 92, cinc-cents aniversari de l'expulsió

Els jueus de Catalunya

Diuen que tothom aprofita la tan esperada data del 1992 per celebrar qualsevol aniversari amb l'excusa que serà «l'any dels Jocs Olímpics», en una mena de «culer» «aquest any sí». Però segur que a ningú no li semblarà improvisat celebrar que, el 1492, junt amb el «descobriment» d'Amèrica, es va fer un Edicte que expulsava els jueus de la Península. Amb tot, aquests fills d'Abraham tornen a ser de nou a la nostra terra...

Quan es parla d'un jueu, ja sigui des del punt de vista religiós, polític o ètnic, sovint el pensament de la gent sol anar cap al país d'Israel, a la persecució nazi que van patir, a l'actual conflicte palestino-israelià, o potser a la imatge estereotipada d'un home d'ulls foscos, barba llarga, nas prominent i cabells arrissats, coberts amb la *kipa* (que és el nom de la «gorreta» amb què solen tocar-se). Poques vegades recordem que al llarg de la història i actualment, a Catalunya, la comunitat jueva ha conviscut i conviu entre nosaltres.

Concentrada especialment a Barcelona i Girona, la comunitat jueva, entre alts i baixos, persecucions i anades i vingudes, va començar a venir cap a Catalunya sobretot a partir dels segles X i XI, i va arribar a sumar prop de dotze mil persones —el 10 per cent de la població de Barcelona—, al segle XIV. Les matances de 1391 i el Decret d'Expulsió del 31 de març del 1492, però, van obligar la comunitat a fugir, no solament de Catalunya, sinó de la resta de la península, on no van començar a retornar fins a principis d'aquest segle.

La comunitat jueva actual de Barcelona va inaugurar el 1954 el primer temple jueu que es construïa després de l'edicte d'expulsió de 1492, és a dir, gairebé cinc-cents anys més tard. Però, tot i el temps transcorregut, aquest decret encara continua vigent.

«Malgrat la Constitució del 1978, que declarava l'Estat espanyol sense cap confessió religiosa en especial, o quan el 1986 es van restablir les relacions diplomàtiques entre Espanya i Israel, no es pot dir que l'edicte estigui «derogat».

L'Estat d'Israel és una cosa, el judaisme n'és una altra, i el poble jueu, encara una altra. Pot estar abolit implícitament, però jurídicament no ho està», declara Simón Emerogui.

FOTO: ANNA BOYE

Simón Emerogui, president de la comunitat jueva a Barcelona.

Simón Emerogui és el president de la Comunitat jueva a Barcelona, tot i que no acaba aquí el seu particular «currículum», que inclou, entre altres coses, el fet de ser membre del Consell d'Europa de Serveis Comunitaris Jueus, delegat de les Federacions de Comunitats d'Espanya, membre del Comitè Mundial de Centres Comunitaris Jueus, i vice-president d'una Associació d'Amics del Call de Girona, que pretén recuperar els vestigis històrics a Catalunya dels jueus.

La comunitat que presideix Simón Emerogui és l'única comunitat jueva organitzada i estructurada de les dotze que hi ha a Espanya. Cenyint-nos a aquest segle, pràcticament es podria dir que no hi havia presència jueva a Catalunya fins passada la Primera Guerra Mundial, quan van començar a retornar jueus que procedien principalment de Turquia, els països balcànics, Grècia, Salònica i Iugoslàvia. Capç als anys trenta, els corrents migratoris jueus arribaven des del centre d'Europa, tot i que vers la meitat d'aquesta mateixa dècada es comença a utilitzar Catalunya com a pas intermig per anar als Estats Units o a Sudamèrica, fugint del que preveien que seria el règim nazi d'Adolf Hitler.

«En aquells anys encara no hi havia una comunitat organitzada, però al carrer de Balmes/Provença hi havia una sinagoga, una seu de la comunitat, i a les Corts, un cementiri. Amb la guerra civil i la postguerra, la vida jueva activa cau en picat fins a finals dels anys quaranta i cinquanta, en què torna a estructurar-se la comunitat sota el manament d'un grup de dirigents, valents sens dubte, que van començar a organitzar-se», ens explica l'actual president de la comunitat.

Quan parla del difícil ressorgiment de la comunitat durant els anys de la postguerra, es refereix especialment al corrent antisemita que va imperar sota la dictadura del general Franco, que tant anomenava la famosa «confabulació judeo-maçònica», la qual cosa era com voler ajuntar la melmelada amb la maionesa.

Si se li recorda, a Simón Emerogui, aquesta «confabulació», s'entreveu en les seves paraules una de les constants que caracteritza tot jueu. Aquest tret constant és el fet que no obliden el seu passat.

«El jueu, desgraciadament, en tots els conflictes nacionals i internacionals, sempre ha estat assenyalat com el culpable. Això, fa més de dos mil anys que ho patim. Precisament per això hem de transferir de pares a fills aquest llegat cultural: la nostra fe en Déu, en nosaltres mateixos, i aprendre a identificarnos amb el que som».

No obstant, Simón Emerogui és de l'opinió que actualment no hi ha antisemitisme ni a Catalunya ni a Espanya. Amb tot, malgrat que afirma això, sobta el fet que, abans d'entrar dins l'edifici que serveix de seu a la comunitat de Barcelona, s'hagi de travessar un estricte control de seguretat. No incloem el

La comunitat hebrea de Barcelona aplega actualment unes tres mil persones.

furgó de la policia nacional que està estacionat permanentment a la porta de la comunitat, però sí les dues portes que s'han de travessar per entrar, que funcionen de la mateixa manera que les dels bancs o les caixes d'estalvis, de manera que la porta interior no s'obre fins que l'exterior no és tancada; a part del circuit tancat de televisió que s'observa només franquejades les dues portes d'entrada. Evidentment, tot aquest dispositiu de seguretat no és gens gratuït.

«La policia s'està aquí com a mesura de precaució, com també ho està davant del consulat dels Estats Units, per posar un exemple. La raó és que fa escassament un any i mig vam rebre una amenaça d'atemptat. Havien posat un paquet amb diversos explosius adossats a la paret. Per sort, la policia el va poder desactivar abans que explotés —explica tranquillament el president de la comunitat jueva. L'antisemitisme està sovint disfressat d'antiisraelisme i d'anti-sionisme, i fins i tot els mitjans de comunicació són molt parcials respecte d'això aquí a Espanya. Un pot estar en contra de la posició que ha adoptat un determinat govern o país, però no es pot ser antisemita apel·lant cap mena de dret».

El cert confusionisme a què feia referència Simón Emerogui, voluntari en alguns casos, però del tot involuntari en altres, es deu fonamentalment al desconeixement que en general es té sobre la diferència existent entre dos conceptes tan similars com són semitisme i sionisme. Mentre el primer podria ser considerat com un sinònim de jueu, el segon, en el terme de cent anys enrera, entra de ple dins el món de la política.

El sionisme (tal com s'entén avui dia aquest adjectiu) és, de fet, un moviment nacionalista que va sorgir a finals del segle passat per retornar al poble jueu l'antic regne d'Israel, la qual cosa és un desig que tenia el poble jueu des que fa més de dos mil anys va ser expulsat d'Israel. Així doncs, des de llavors aquest desig de tornar a la «terra promesa» s'havia anomenat sionisme, però amb T. Herzl es va polititzar. Teodor Herzl, un periodista nascut

Interior de la sinagoga de Barcelona.

a Viena, va proposar la seva idea per primer cop al Congrés de Basilea celebrat el 1897.

Política a part, el que defineix de *per se* un jueu no és, contra el que es pugui pensar, la seva raça o la seva nacionalitat, sinó la seva religió. És a dir, si practica o no el judaisme.

D'entrada, una persona és jueva si neix de mare jueva o es converteix segons els preceptes de la religió jueva, però, com ja dèiem abans, l'essència d'un jueu és la de no perdre mai la seva herència, la seva pròpia identitat de jueu com a part d'una tradició molt antiga.

«El fonament d'identitat és molt important per a un poble, perquè té la seva cultura, la seva llengua, que és l'hebreu, i la seva terra, que és Israel. Perquè el poble jueu sobrevisqui és fonamental que aquesta identitat estigui molt arrelada dins seu per tal de conservar-la i trametre-la als seus descendents», remarca Simón Emerogui.

La cultura jueva és, com cal suposar, la seva ciutat santa, emplaçada a Jerusalem, de la mateixa manera que també la tenen les religions islàmica i cristiana.

No obstant, les sinagogues construïdes arreu del món han d'estar orientades cap a Jerusalem, així com el Talmud, que conté el llibre sagrat de la tora. El calendari hebreu és, evidentment, diferent del dels cristians: mentre nosaltres actualment som a l'any 1988, ells acaben d'entrar al 5749. El dia que marca l'entrada a l'any nou jueu sempre és diferent, ja que els mesos es mesuren mitjançant la Lluna. Normalment, però, l'any nou sol caure entre setembre i octubre, dia més dia menys.

Dins el calendari de festivitats hebrees, hi ha divuit dies en què es commemora la història comuna dels jueus al llarg dels segles. Una de les incorporacions més recents fetes al calendari és la festa de Tom Hashoah, que recorda els milions de jueus exterminats sota el règim nazi, i que coincideix amb l'aniversari de la rebel·lió del ghetto de Varsòvia. També s'han incorporat recentment les festivitats de Yom Hazikaron, i la de Yom Haasmaut. La primera és en memòria de tots els que han caigut defensant el poble d'Israel, i la segona commemora la independència de la nació israeliana.

Actualment, al món viuen catorze milions de jueus, concentrats especialment en quatre grans comunitats. Sis milions són als Estats Units, quatre milions es troben a Israel, dos milions i escaig, a la Unió Soviètica, un milió i mig, a Europa, i la resta, repartits per Sudamèrica, Àfrica del sud, Austràlia i altres indrets del globus.

La comunitat de Barcelona aplega tres mil jueus. A l'edifici comunal disposen de dues sinagogues, una biblioteca, un saló d'actes i altres dependències que es troben a les cinc plantes de l'edifici.

Vinculades a la comunitat a Catalunya existeixen dues associacions: l'Entesa Juevo-Cristiana de Catalunya i l'ARCEL, o Acció de Relacions Culturals Espanya-Israel, que ara s'anomena Acció de Relacions Culturals Catalunya-Israel.

Aquest apropament entre Catalunya i Israel va començar a tenir lloc el 1984, quan la comunitat jueva de Catalunya va presentar a la Generalitat un escrit on es manifestava la voluntat de la comunitat de fomentar tota mena d'activitats relacionades amb la cultura i la història del poble jueu d'Israel a Catalunya, així com de donar a conèixer la cultura i història catalanes en el món jueu israelià.

Aquest desig d'enfortir les relacions catalano-israelianes es va fer realitat definitivament l'any passat, durant la celebració de la «setmana catalana» a Israel. L'acte central d'aquesta setmana, al qual va assistir el president de la Generalitat, Jordi Pujol, va consistir a dedicar un bosc a Catalunya. Un bosc de Keren Kayenet Le'Israel, situat prop del Moshav Mesilat-Sion, a tocar de la ciutat de Jerusalem, va ser batejat amb el nom de Catalunya.

A part de les similituds geogràfiques que podríem trobar entre Catalunya i Israel, també es podria pensar en la certa similitud que hi ha entre el taranná del català i els tòpics que sovint envolten la idea de com és un jueu. Simón Emerogui també creu que es pot establir una certa similitud de caràcters. «En certa manera, els dos pobles tenim uns trets comuns: tots dos som emprenedors, treballadors, no volem oblidar les nostres arrels, el nostre passat. El concepte d'identitat està molt arrelat en tots dos pobles en tres vessants: identitat de poble lingüística (potenciació de l'hebreu modern i potenciació del català feta per Pompeu Fabra); identitat d'estar lligats a una terra; i identitat lligada a nacionalisme: el catalanisme i el sionisme en el nostre cas».

Un dels altres tòpics que solen penjar-nos tant als catalans com als jueus és el que ens recrimina una certa tendència al victimisme excessiu. Davant d'aquesta acusació, la defensa que se sol esgrimir més sovint és la de dir que la història no s'ha portat excessivament bé amb els teus avantpassats.

Referint-nos concretament al poble jueu, el fet negatiu més recent que tenim tots al pensament és l'holocauste que van patir sota el règim nazi. A prop dels cinquanta anys que farà d'aquest extermini tan massiu, la consigna entre la comunitat hebrea només és una, no oblidar.

«No volem que la gent oblidi el que va passar —declara Simón Emerogui amb una solemnitat no exempta d'emoció. Els supervivents clamen al cel perquè ningú no ho oblidi. Qui oblida el passat pot tornar a caure en els mateixos fets en el futur».

Eva Palau

FOTOS: JOAN GUERRERO

Imminents jornades locals de reflexió

La llengua a Santa Coloma de Gramenet

Santa Coloma de Gramenet aspira a ser una ciutat catalana normal, projecte que, en un altre cas, potser seria modest, però que en aquest cas és ambiciós. És en aquest marc que la ciutat examina la situació local de la llengua, en els àmbits de l'ensenyament, els mitjans de comunicació i la vida associativa.

Podríem definir Santa Coloma de Gramenet com una de les ciutats del cinturó amb més necessitat d'assolir una identitat cultural. I aquesta afirmació, perquè no sembli gratuïta, pot anar acompanyada d'una sèrie de dades que, darrerament, han estat publicades per l'Ajuntament i que són part d'un estudi de la població segons el padró d'habitants de 1986. En termes totals,

tenim 10.090 habitants, que representa el 7,44 per cent de la població que no sap llegir. Els trams d'edat més elevats els trobem a partir de quaranta anys i pugen a 4.037 persones de més de seixanta-cinc anys.

Però això no és tot. A Santa Coloma hi ha 33.655 habitants amb més de quinze anys de situació d'estudis primaris incomplets o amb un nivell cultural molt baix. Però, si l'estudi, l'analitzem comparativament per sexes, el 10,17 per cent són analfabetes, contra el 4,7 per cent dels homes, la taxa és més del doble.

Aquesta situació no és aliena a tota la resta de circumstàncies que conflueixen en una ciutat com Santa Coloma de Gramenet. Ciutat que ha fet realitat els tòpics, ja famosos, de ciutat-dormitori i desert-cultural. Ciutat que, partint d'una situació de creixement demogràfic desmesurat i desordenat a la dècada dels seixanta sobretot, vol trobar la seva identitat cultural de ciutat jove, ciutat amb una gran vitalitat i amb vocació de ciutat catalana.

I aquesta darrera afirmació podem demostrar-la, també, basant-nos en les dades de l'esmentat estudi, en l'apartat que fa referència a «Coneixement de la llengua catalana», que compara la situació a l'any 1981 amb la de l'any 1986.

A diferència de l'any 1981, on la pregunta que es feia a la població era: «Entenen el català?», l'any 1986 se'ls ha ofert un ventall de respostes molt més àmplia, amb els apartats següents:

1 - No l'entén
2 - L'entén
3 - L'entén i el sap llegir
4 - El sap parlar
5 - El sap parlar i llegir
6 - El sap parlar, llegir i escriure.

De tot l'estudi, la primera conseqüència que se'n desprèn és que hi ha hagut un augment molt fort del 24,50 per cent respecte de la gent que abans no l'entenia i ara sí. Globalment s'ha passat d'un 49,83 per cent d'habitants que l'any 1981 entenien el català, a un 74,42 per cent d'habitants que l'any 1986 entenien el català.

Però aquest augment tan significatiu de la comprensió del català no va acompanyat d'unes xifres equivalents pel que fa al coneixement complet de la llengua, que inclou també saber, a més a més de la comprensió i l'expressió, llegir-la i escriure-la. I aquesta conclusió lliga amb les xifres citades anteriorment pel que fa als nivells bàsics d'instrucció de la nostra població, en les persones majors de quinze anys.

A la vista de tot això aviat es comprèn que la població de Santa Coloma de Gramenet és encara una mica lluny de poder assolir una cultura que en podríem anomenar estàndard. A tall d'exemple, podem citar que el percentatge de persones amb títol universitari superior a la nostra ciutat és només d'un 0,39 per cent. En canvi, hi ha una cultura subjectiva, viva, latent en la població que pren diverses i

Només un 0,39 per cent dels colomencs tenen títol universitari superior.

multivariades formes expressives i creatives. No volem caure en la temptació de barrejar aquest concepte amb el folklore entès de manera consumista. Hi ha, en tot aquest bagatge cultural del poble que hem esmentat, una part molt important del fet folklòric, però entès com una pervivència de formes expressives ancestrals que són susceptibles de recerca històrica i actualització i que representen l'inconscient del poble en les seves formes d'expressió lúdiques i estètiques. Però hi ha una altra característica molt important a la nostra ciutat que reclama noves respostes culturals, que alhora siguin actuals i funcionals. El fet que, demogràficament, sigui una ciutat jove. Encara han de passar unes dècades per arribar a l'envelliment de la població que, com a fenomen demogràfic, ja s'està donant en els països del Mercat Comú.

Com a element a valorar, podem afegir-hi el moment històric en què es desenvolupa tota aquesta situació. Les noves tecnologies han creat unes possibilitats de benestar i, al mateix temps, nous elements culturals per a la població. Però en aquesta circumstància històrica hi ha el perill que la tècnica prengui un ritme de progrés tal que depassi totalment el ritme cultural de la població.

Seria molt interessant fer un estudi per saber quina cultura es consumeix a la població. Els mitjans de comunicació locals han estat una eina que ha afavorit sovint un consum cultural a l'abast de la gent.

Però hi ha molta tendència a rebre cultura elaborada i costa molt que hi hagi un fet participatiu en el consum cultural. La prova més palesa n'és la quantitat de publicacions locals que, constantment, neixen i moren a la nostra ciutat. El fenomen de la premsa local, paradoxalment, va ser molt reeixit als temps difícils de la dictadura.

Actualment s'ha produït un buit en aquest àmbit que cal omplir. Existeixen revistes locals, com *L'Esquerra del Besòs* i altres, però cap d'elles no ha arribat al tiratge que, en altre temps, va tenir la revista *Grama*.

Podem preguntar-nos-en les causes i aventurar algunes respostes, però caldria fer una anàlisi en profunditat del tema per poder treure'n conclusions.

Tot això podrà ser debatut i reflexionat a les Jornades de la Llengua que se celebraran a la ciutat des del dia 9 d'octubre d'enguany fins al 16 del mateix mes.

L'objectiu d'aquestes jornades és veure d'on venim i cap a on anem en la trajectòria de la normalització lingüística a casa nostra. Han estat organitzades per l'Heura, Centre de normalització Lingüística dirigit per Màrius Sampere, conjuntament amb la ponència de normalització lingüística de l'Ajuntament que dirigeix el regidor Joan Carles Mas.

El departament de Planificació Municipal ha estat representat en la comissió organitzadora de les jornades per Montserrat Camps. Hi haurà tres àmbits que volen constituir un ventall representatiu del que s'ha fet fins ara. Aquests àmbits són: «Ensenyament», «Mitjans de Comunicació» i «Relacions i vida associativa». Les ponències es presentaran els dies 13, 14 i 15 d'octubre a la Torre Balldovina de Santa Coloma. Al mateix temps funcionarà una exposició on es podran veure els materials de tot el més interessant que s'ha fet fins ara. A aquest programa, s'hi afegeix tota una sèrie d'activitats festives que s'iniciaran el dia 9 amb la inauguració de les Jornades i finalitzaran el diumenge dia 16 amb un «Concurs de rodolins» per als nens dels esplais a la plaça de la Vila, que s'emetrà en directe per Ràdio Gramenet, al matí, i una cantada d'havaneres a càrrec del Suquet Colomenc a la tarda.

Núria Valls

Jocs Olímpics de Seül

Pluja de medalles

Després dels primers vuit dies de competicions ja es pot fer un balanç del nivell esportiu dels Jocs Olímpics de Seül, de les noves figures, dels atletes que han confirmat la seva classe. Dels relleus al cim de l'esport mundial i de les perspectives en aquells esports que tan sols arribaran a l'adjudicació de medalles el cap de setmana vinent.

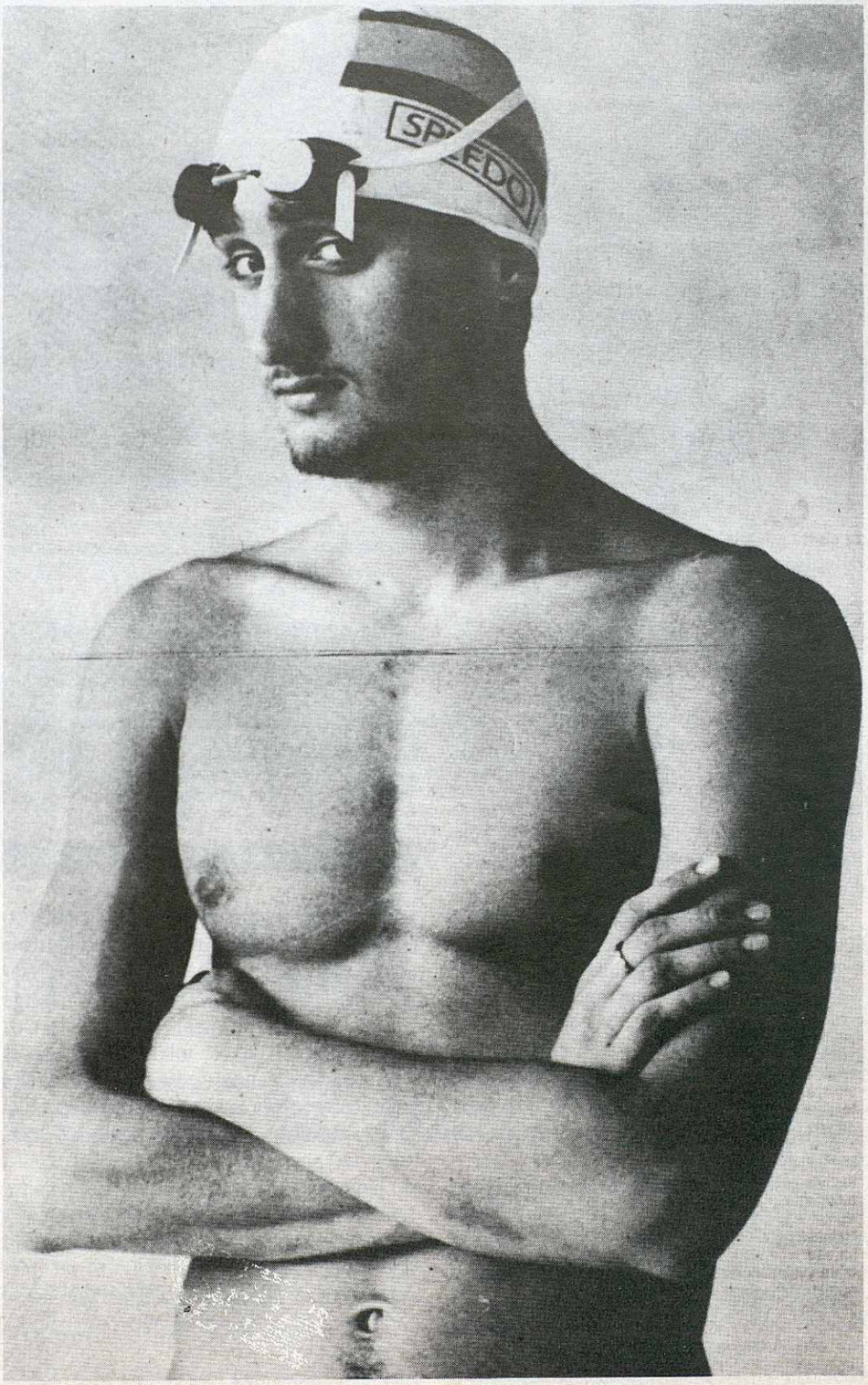
Ben Johnson, l'home més ràpid del món, ha protagonitzar un dels moments més vibrants a l'estadi Olímpic guanyant netament Carl Lewis.

Als 100 metres llisos l'extraordinària Florence Griffith Joyner va fer un temps de 10 segons 5 centèsimes, només a 5 centèsimes del seu polèmic rècord del món. Per tenir una idea de la vàlua del nou rècord olímpic aconseguit amb la marca de Griffith, es pot comparar amb l'aconseguida, dos dies abans, pel nostre *recordman* Javier Arquès a la segona ronda d'eliminatòries: 10,43 segons.

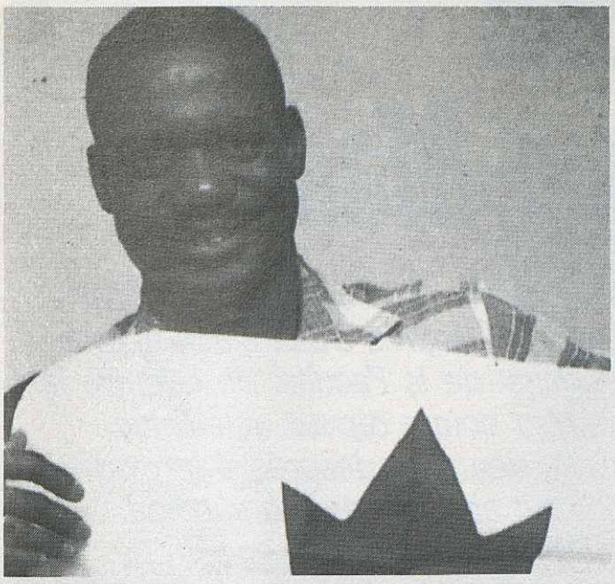
A l'estadi, però, han passat més coses. El més destacable és el fet que les grans figures com Edwin Moses, Evelyn Ashford i Patrik Sjoberg, que no han aconseguit la medalla d'or malgrat que han conservat un lloc al podi, són substituïdes a poc a poc per noves figures.

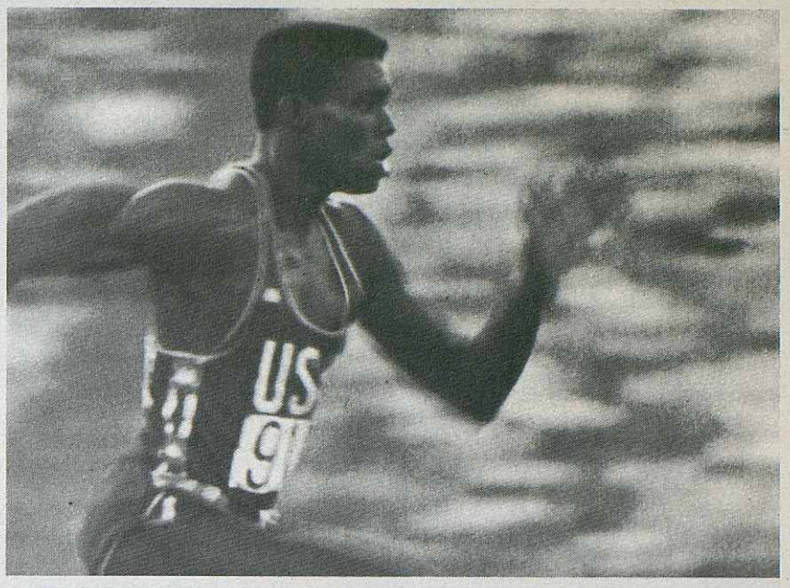
A la prova de 20 km marxa s'ha d'assenyalar el triomf d'atletes ja clàssics en aquesta disciplina entre els qual es troba Josep Marín, que es va classificar en un meritori 4art. lloc, i la confirmació que les noves generacions pugen amb força i en garanteixen el possible relleu, l'exemple, Daniel Plaza de 21 anys, que va acabar en una esperançadora 12a. posició.

Pel que fa a les proves de natació, que han

Sergi López, del Club Natació Montjuïc, s'ha endut una medalla de bronze.

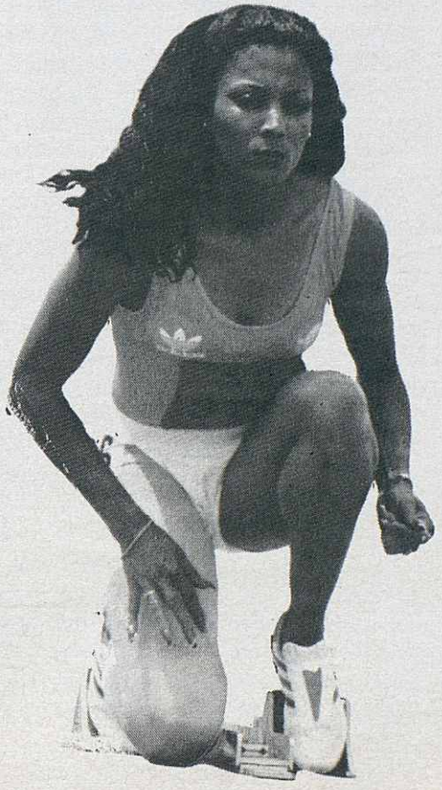
Ben Johnson arrasa a Seül i deixa Carl Lewis amb un pam de nas.

La natació ens ha donat la primera medalla de bronze de mans de Sergi López.

tingut lloc a la nova piscina del parc olímpic, hem de destacar tres noms ben coneguts pels afeccionats a aquest esport: Kristin Otto (RDA), Matt Biondi (EUA) i Janet Evans (EUA), que, fins ara, s'han endut sis, cinc i tres medalles d'or respectivament. Biondi, a més, n'ha aconseguit dues més, una de plata i una de bronze. Aquests nedadors en guanyar aquesta pluja de medalles han aconseguit rebaixar en quasi totes les seves especialitats la millor marca olímpica i també la mundial. Matt Biondi ha dominat les dues proves estrella del programa, els 50 i 100 metres lliures, i s'ha establert així la primera millor marca mundial, amb el temps de 22,14 segons.

El panorama d'aquest esport és el de la continuïtat del domini de les tres grans potències, encara que amb infiltracions d'altres països que donen noves perspectives de futur. Així el triomf d'Anthony Nesty de Suriman en 100 metres papallona per davant de Biondi i Gross i els dels hongaresos Tamas Darnyi, en 400 metres estils individual, i Jozsef Szabo, als 200 metres braça, poden ser un exemple d'aquesta presència de nous països al cim de la natació mundial.

La natació ens ha donat la primera medalla per a Espanya a Seül de mans de Sergi López, el nedador del barri barceloní de Sant Andreu que actualment pertany al Club Natació Montjuïc. Es va emportar el tercer lloc als 200 metres braça, precisament al darrera de l'esmentat Szabo, en una emocionant cursa en la qual va sortir a la darrera posició, i va anar recuperant llocs fins arribar a assolir la medalla. És la primera vegada que un nedador espanyol accedeix al podi olímpic. Al marge del tercer lloc de López Zubero a Moscou, en una olimpíada devaluada per l'absència dels nord-americans.

Florence Griffith, medalla d'or dels cent metres llisos femenins.

No podem abandonar el món de la natació sense fer esment del mític Gregory Louganis, guanyador, un cop més, dels salts de trampolí, i de l'equip espanyol de waterpolo, que fins ara, ha desenvolupat un excel·lent nivell de joc.

Per acabar la trilogia olímpica, formada conjuntament amb l'atletisme i la natació, hem de fer esment de la gimnàstica, de la qual ja han finalitzat les proves de l'especialitat artística i esportiva. La Unió Soviètica n'ha estat, sens dubte, la gran vencedora, ja que s'ha endut el triomf per equips tant en homes com en dones, i dos dels seus gimnastes, Elena Chouchounova i Vladimir Artemov han obtingut la medalla d'or en els respectius concursos generals individuals. La romanesa Daniela Silivas ha guanyat, però, tres medalles d'or a la competició en aparells, i, d'aquesta manera, ha permès que el seu país continuï entre l'élite mundial. Els Estats Units no han confirmat els seus excel·lents resultats de Los Angeles.

L'equip femení espanyol va obtenir un més que acceptable novè lloc a la prova per equips, la qual cosa dóna esperances de cara a Barcelona'92, si es treballa de valent.

Jorge Guardiola va aconseguir en la modalitat de tir olímpic la segona medalla de bronze per a la nostra delegació. D'altra banda aquest esport també ens ha donat un dels dos casos positius en el control antidòping detectats entre els nostres atletes.

En bàsquet s'està realitzant de manera progressiva una molt bona competició; tot el contrari què en handbol i hoquei, on els respectius equips espanyols s'han vist relegats al darrer grup classificatori.

Per acabar aquesta crònica assenyalarem l'escàndol produït a la boxa on un competidor coreà ajudat per oficials del seu equip va agredir un jutge, la qual cosa ha provocat la dimissió del president del seu comitè olímpic.

Enric Truñó

ENTREVISTA

Solé Tura torna a Madrid

Jordi Solé Tura torna a l'activitat parlamentària a Madrid. Acaba de ser nomenat senador en representació del Parlament de Catalunya. Després d'una etapa apartat de la vida política directa, en què ha ocupat el deganat de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, Solé Tura afronta la tardor com a diputat autonòmic i senador. Amb l'etiqueta d'independent pro-socialista, deu anys després d'aprovar-se la «seva» Constitució, Solé Tura, als cinquanta-vuit anys, torna a la càrrega.

—Ja és senador, però la veritat és que el Senat no sembla que serveixi de gran cosa.

—És cert que el Senat tal i com està ara té un interès molt escàs. No té un paper clar. Jo mateix ja he participat com a jurista i polític en moltes discussions sobre les modificacions que cal fer-hi. El problema de fons és que el Senat només pot tenir validesa si es transforma en una Cambra de les Autonomies. El problema és que a ningú no li fa gràcia recórrer a reformes constitucionals i tots estem mirant de veure si és possible arribar-hi a través de retocs del Reglament o de reformes parcials. Hi ha una Comissió d'autonomies que caldria reactivar formant-la només amb els senadors elegits per les Autonomies, o donant-li un paper més rellevant.

—I tan greu és parlar de reformar la Constitució? Parlar-ne implica necessàriament pensar en revoltes militars?

—No és això. El problema és que la Constitució va ser fruit d'un gran acord sobre els principals problemes del país. Problemes com el debat Monarquia-República, el concepte de nació, la qüestió de les autonomies... Es tractava de fer funcionar el sistema i ha aguantat deu anys. El 90 per cent dels problemes són heretats del passat: la policia, l'aparell judicial... Per tant, amb la Constitució hem aconseguit consolidar el sistema, però no resoldre tots els problemes. Per exemple, en la qüestió de les autonomies, crec que s'ha anat endarrera i que el compromís constitucional l'estan posant en qüestió contínuament els nacionalismes. Si acceptes replantejar algun punt de la Constitució, immediatament et sortiran els independentistes dient que això, els nacionalistes, que allò i els centralistes, que allò altre. En aquest moment, no em sembla que tingui sentit tornar a refer altre cop aquell gran pacte. El que està en primer pla de la societat espanyola no és la reforma de la Constitució sinó què es fa amb el model de creixement econòmic, amb l'atur, amb la reforma dels aparells de l'Estat.

—A Madrid, se'l veu com un polític respectat. A Catalunya, en canvi, hi ha un cert sector polític que no el veu amb bons ulls. És com una mena de bèstia negra per a aquests grups, molt més que dirigents socialistes com Obiols o Maragall.

—Això es deu al fet que, en la mesura que no estava sotmès a cap servitud de partit, em podia permetre el luxe de dir les coses que molta gent pensa i no gosa explicar. Jo he teoritzat i he explicat, penso que de manera irrebatible, les limitacions del projecte independentista, la fragilitat i les ambigüitats del nacionalisme. I això els ha posat neguitosos.

—Doncs ara, com a diputat i senador en llistes socialistes, potser li tocarà filar més prim.

—No ho crec. Sé que quan estàs englobat en una estructura més àmplia hi ha una altra lògica i que, de vegades, has de matisar algunes afirmacions que faries d'una altra manera si no tinguessis aquest vincle, però puc assegurar que en la llarga experiència de militància que tinc en el PSUC molt poques vegades vaig callar la meva opinió.

—Hi ha qui creu que al deganat de la Facultat de Dret, s'hi treballa molt i que, en canvi, en política no es treballa tant.

—Depèn del que es faci. Quan vaig ser polític vaig treballar moltíssim. De vegades em faig creus de les coses que vaig fer aquells anys, del 1977 al 1982. Vam fer la Constitució, l'Estatut, la llei Municipal, la d'Eleccions locals... Per cert, això no es valora tant, però penso que una de les meves aportacions més significatives va ser l'esmena que vaig aconseguir fer aprovar sobre com s'havien d'elegir els alcaldes. L'acord que hi havia entre la UCD i el PSOE era que seria alcalde el cap de la llista més votada. Alguns grups minoritaris ens hi vam oposar adduint que l'alcalde havia de ser el que obtingués majoria absoluta entre els regidors, de tal manera que no pogués ser alcalde una persona que només tingués el 20 per cent dels vots. No hi havia manera de fer entrar aquesta esmena, i em vaig inventar una transaccional que deia que seria elegit alcalde el que a la primera volta tingués la majoria absoluta. I si ningú no obtenia la majoria absoluta seria alcalde el cap de la llista més votada. Per una d'aquelles circumstàncies de la vida parlamentària, en un moment d'enfrontament de la UCD i el PSOE, vaig aconseguir que aquesta esmena fos aprovada. Aquest és el sistema que ara s'ha consagrat.

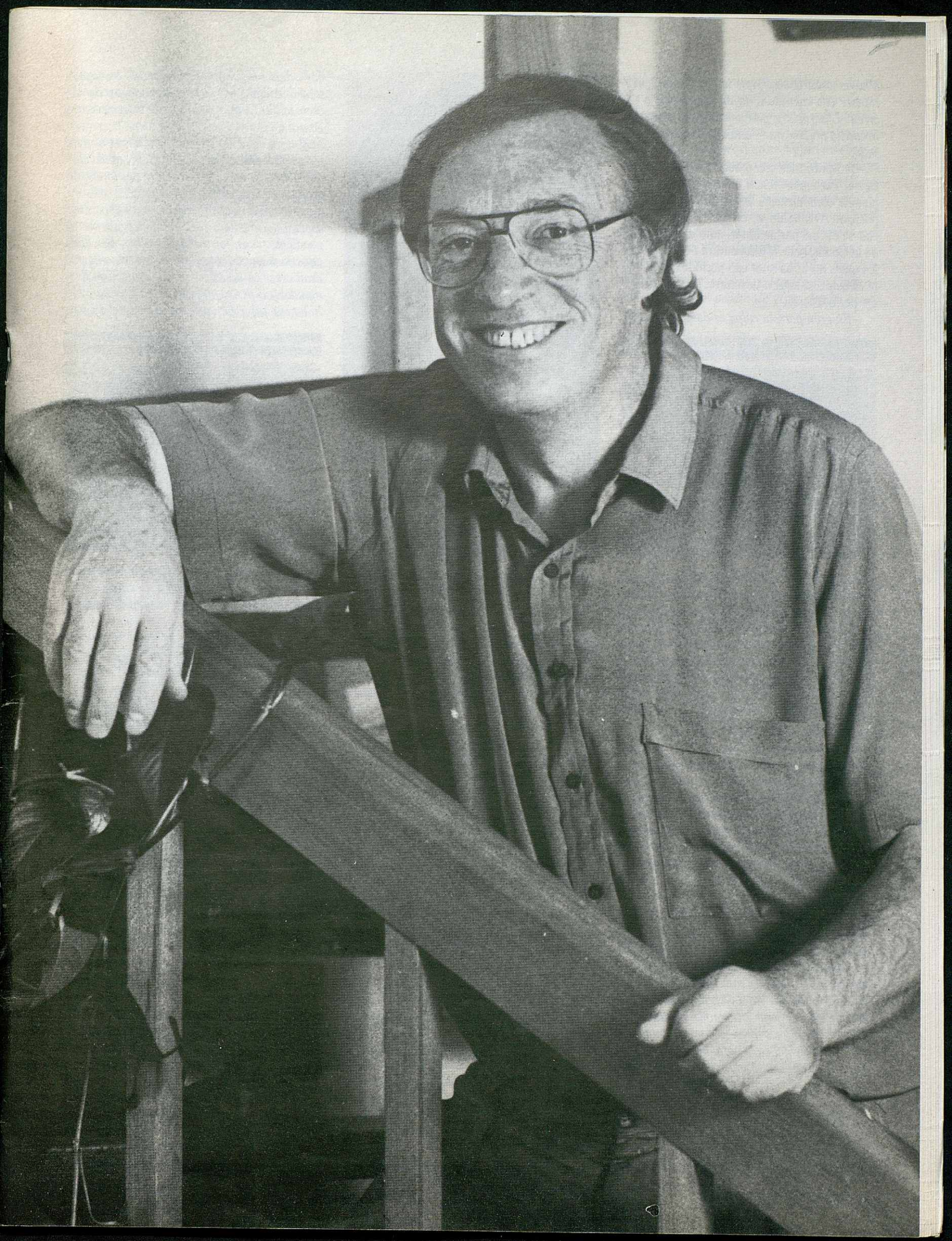
Resumint, que treballava com una bèstia. Em passava la vida al Parlament. Hi entrava a les 9 del matí i en sortia a les 10 de la nit. I després, els caps de setmana, a perorar pel país i reunions internes, perquè eren els anys de les grans crisis internes del PC i del PSUC. No sé com m'ho vaig fer per treballar tant.

Després hi ha la gent que treballa als Ajuntaments, que treballa molt.

—I no cobra gaire, moltes vegades.

—Cobren molt més els alts funcionaris i els gestors municipals. Quant a diputats i senadors, depèn. A més, la gent té la sensació que treballen menys del que en realitat ho fan perquè es queden amb la imatge dels plens on es veuen molts escons buits, però la feina principal es fa a les comissions o fora del Parlament. Després, el que passa és que, en Parlaments com el de Catalunya, l'existència d'una majoria absoluta i sobretot l'actitud del govern de la Generalitat, que tendeix a no fer gaire cas del Parlament o a no fer-ne gens, li resta interès. A més, les coses grosses de l'activitat legislativa del Parlament de Catalunya ja s'han fet i ara es desdiu dels gran problemes autonòmics. Aquest és un dels temes que s'ha d'estudiar: com es reformen Parlaments com el de Catalunya perquè tinguin una activitat interessant. També és un problema general d'altres Parlaments. Recordo haver assistit a una sessió del Senat nord-americà, on només hi havia un senador que era el que parlava. Quan va acabar, el president del Senat, que se'l mirava mig avorrit, va preguntar si algú volia replicar, i el bidell va dir que sí, que hi havia un senador que volia fer-ho. El va anar a buscar i al cap de deu minuts en va arribar un altre que es va posar a xerrar tot sol perquè el primer ja se

FOTO: ANNA BOYE

n'havia anat. O sigui, que la vida parlamentària per ella mateixa s'ha de replantejar a tot arreu. L'estructura parlamentària és potser la institució política que s'està quedant més desfasada.

—A Madrid les compareixences dels ministres al Parlament tenen un cert ressò als mitjans de comunicació. O les iniciatives de l'oposició. A Catalunya, en canvi, acaba d'iniciar-se el curs parlamentari amb unes sessions de la Comissió de la Sindicatura de Comptes a les quals no hi ha anat cap periodista. Qui en té la culpa, d'aquest desinterès? La política o els periodistes?

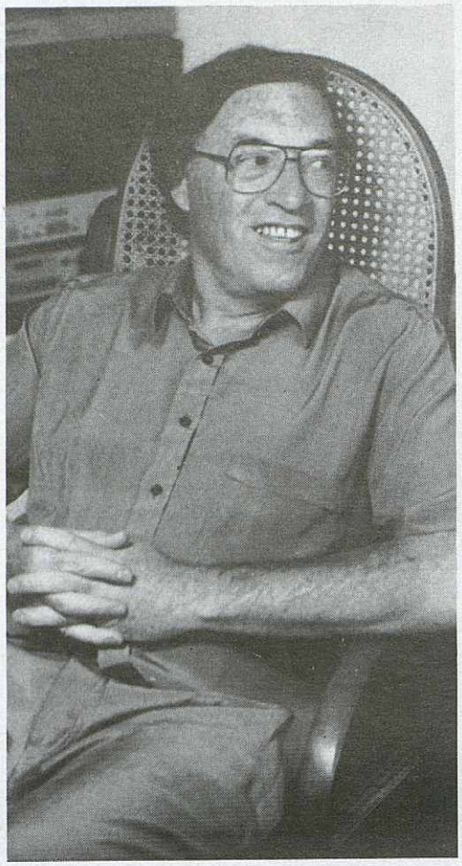
—En gran part, la culpa és de la feblesa del poder polític, d'un executiu que dóna molt poc relleu al Parlament i que tot gira entorn de la figura d'un president de la Generalitat que no hi va mai. Saps que vindrà un conseller, et dirà que tot va molt bé, tu diràs el contrari, i passi-ho bé. El problema del control parlamentari és que el que tu plantegis tingui repercussió i que el govern n'hagi de donar explicacions reals. On funciona millor és a Anglaterra, on tenen el question time, *que obliga els ministres i el primer ministre a anar al Parlament uns dies fixos per setmana. El sistema és ben curiós. Totes les preguntes es formulen de la mateixa manera: «Què farà el primer ministre el dia d'avui?». Després, quan arriba Margaret Thatcher, li ho pregunten i ella ho explica. Tot seguit, el diputat diu: «I mentre vostè faci aquestes coses que diu, no pensarà en aquella escola d'aquell poblet, on hi falta no sé què...?». I la Thatcher ha d'improvisar una resposta. Després, l'*speaker, *que és una persona de neutralitat absoluta, ha de triar, entre tots els que demanen la paraula, un diputat perquè intervingui al debat. Una vegada que vaig ser-hi, li vaig preguntar a l'*speaker *com s'ho feia per triar la persona adequada. Em va dir que era un assumpte molt delicat perquè s'ha de tenir en compte la qüestió que s'està discutint, els interessos que hi puguin tenir els que demanen la paraula, el partit al qual pertanyen, la fracció interna del partit que representen... És un sistema que dóna molt de vigor.*

—Els grans temes d'aquest curs parlamentari seran nous o continuarem discutint si som o no som bons catalans?

—Em temo molt que continuarem discutint sobre si som o no som catalans. De tota manera, fins i tot sobre això, sobre l'essència del nostre poble, s'està arribant a un límit. M'ha cridat molt l'atenció una entrevista que he llegit fa poc amb Jordi Pujol i que fa la impressió que ell mateix n'és conscient que ha arribat a un límit. Que el seu nacionalisme ja no va més enllà, ja no sap què fer-ne. Per què? Perquè en aquest moment el gran problema que té Catalunya ja no és discutir la nostra essència. S'ha de fer una opció clara. O el nostre paper és el de fer de motor de l'Estat de les Autonomies o no. Dir que no no ens porta enlloc. No té cap mena de sentit. No dóna sortida a cap problema. L'única sortida és anar cap a l'independentisme i això no s'ho creu ningú. Assumir clarament que el nostre paper és ser el motor de l'Espanya de les Autonomies vol dir jugar a la política espanyola general i assumir totes les responsabilitats que calguin. I com que, això, el nacionalisme no ho vol dir, estan constantment en aquesta mena de joc de clar-obscur, que sí, que no, que l'Europa de les regions, com si fos la gran sortida, quan és una gran volada de coloms... No aborden el problema. I en aquesta entrevista es veu d'una manera transparent, cristal·lina. Pujol diu que el que fan és nacionalitzar Catalunya, i que l'eslògan «Som 6 milions» no és una consigna sinó que és ideologia... Què vols dir ideologia? L'eslògan del Pinochet és «Somos millones». És exactament el mateix. Aquesta ideologia tant pot ser de dretes com de centre, com d'esquerra d'on vulguis. El nacionalisme d'aquest tipus no resol res. Què vol dir que som sis milions? Que només som sis milions o que som sis milions dins un context de quaranta? Si només som sis milions vol dir que som independents, però també dius que no som independents. Doncs què?

El límit és molt clar. Aquesta discussió potser s'anirà arrossegant, però cada vegada tindrà menys interès i al final serà patrimoni de grups més marginals i minoritaris. A mesura que això vagi quedant clar per a tothom, s'exasperaran, intentaran ser més independentistes i radicals, però no arribaran enlloc. Per tant, aquesta discussió anirà durant, encara ens podran crear embolics i fins i tot situacions desagradables, però no té cap mena de futur. No hi ha cap força política important avui a Catalunya que cregui que l'independentisme ens porta a algun lloc. Per tant, el nostre lloc és veure quin lloc tenim en el conjunt d'Espanya i Europa.

«El Senat només tindrà validesa si es transforma en Cambra de les Autonomies.»

«He teoritzat de manera irrebatible les limitacions del projecte independentista.»

A partir d'aquí, tenim problemes com la posada en marxa de les comarques, que tal i com s'ha plantejat és una altra manera d'embolicar la troca i de no resoldre res. Tindrem els grans problemes vinculats als Jocs Olímpics, on crec que els governants de la Generalitat han tingut una actitud francament desagradable. Poden estar en contra que a l'Ajuntament de Barcelona hi hagi els socialistes i els comunistes, però has de saber què fas amb Barcelona, perquè uns Jocs Olímpics no són solament construir un estadi. Són una manera de projectar el país i la ciutat. I si a això no s'hi juga clar és una manera de fer-los fracassar. Sobretot tindrem molts problemes derivats de la integració europea, del nou tipus de creixement econòmic i de les contradiccions que crea, com l'especulació urbana, que són temes molt més importants que el simple detall de si hi ha o no corrupció a Alcanar.

—Home! Té la seva importància que hi hagi corrupció a Alcanar!

—Sí, però l'important és que els Ajuntaments democràtics van aconseguir aturar el tipus d'especulació que es feia en l'època franquista, reordenar les ciutats, recuperar espais... Ara entrem en una fase diferent i no estic segur que amb els mecanismes que tenim ara siguem capaços d'aturar els nous tipus d'especulació que comencen a venir. Madrid és una gran capital europea i Barcelona és una altra capital europea i mundial i ja no en tenim

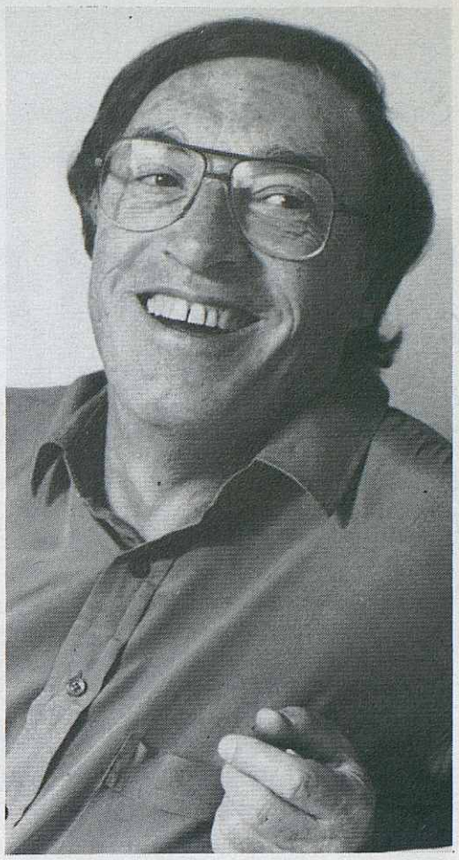
prou amb una llei de règim local.

—Entrant en la qüestió ideològica, hi ha precedents d'alguna força nacionalista que després d'haver estat majoritària en un moment donat s'hagi extingit després sense que hagi assolit la independència del lloc on es mou?

—No. El que passa és que, per mi, aquests nacionalismes són restes d'una fase passada de la construcció de l'Europa moderna, que és una construcció traumàtica, amb canvis de frontera que sempre s'han fet per la violència, amb guerres fins fa quatre dies, amb canvis de mapa molt violents. La qüestió de la construcció dels Estats nacionals sempre ha anat deixant restes de nacionalitats no ben integrades, que en alguns casos han quedat com a restes i en altres han desaparegut. Per exemple, a Alemanya o a França han desaparegut. En canvi, han quedat coses com Irlanda, o han reaparegut temes que semblaven resolts als països de l'Est, els hongaresos a Romania, Iugoslàvia, que pot esclatar en qualsevol moment, Armènia-Azerbadjan a la Unió Soviètica, Polònia... El cas de Catalunya és una mica atípic. És un moviment nacionalista que s'ha aconseguit en una fase determinada, que quan el país ha començat a canviar s'ha mantingut i que no se sap ben bé cap a on pot anar.

«L'Europa de les regions és una opció interessant però secundària.»

Si a Espanya no hi hagués hagut les dues dictadures militars, segurament avui el problema estaria enfocat d'una altra manera. Les dues dictadures militars han fet que en el moment d'afrontar el procés de construcció de la democràcia a Espanya, els problemes nacionals català i basc tinguessin una força enorme. Ara, aquest nacionalisme només es pot mantenir sobre la base de negar la realitat, de dir que la resta d'Espanya no canvia, que és la idea que s'intenta constantment mantenir. «Això no ha canviat, Madrid és el mateix. El centralisme. Ja se sap com són a Espanya». Però en la mesura que Espanya deixa de ser aquell país reaccionari, tradicional, controlat per les forces més de dreta, aquest nacionalisme no es pot mantenir igual. No pots continuar afirmant el nacionalisme català sobre la base de negar que la resta d'Espanya és diferent. Si ho fas, practiques una ideologia que falseja la realitat però que no porta enlloc. O et porta a un carreró sense sortida. Què fas? Un Estat català en un moment en què es va cap a la liquidació dels Estats europeus i cap a contextes més amplis. Què volem? Fer una frontera aquí, com Albània o Andorra?

Com que això no porta enlloc, hi ha reductes que s'exasperen i hi ha altres grups, com Convergència, que ho han utilitzat per mantenir la majoria, però que s'adonen que se'ls acaba la corda.

—I l'alternativa és apuntar-se a l'Assemblea de les Regions Europees.

—És que no és una alternativa. És un aspecte, que no dic que no sigui interessant. No estic en contra que es jugui a això i em semblaria molt bé que un català fos president de l'ARE, però si converteixes això en un projecte, estàs dient: «Miri! Europa es pot construir de dues maneres. Una és tal com es fa, i una altra ja la farem nosaltres i no se sap ben bé què és!». Feu l'Europa dels Estats, que nosaltres ja farem la de les regions. Doncs no senyor. L'Europa que s'està fent és la d'anar cap a una federació molt difícil dels Estats existents, i coses com l'Europa de les regions poden tenir un cert interès dins d'aquest context, no com a alternativa. És una cosa secundària, que no és l'aspecte principal de la construcció europea. Si dius que els catalans farem l'Europa de les regions i que la resta d'Espanya farà l'Europa comunitària et margines igualment. No, no. Hem de ser motors de l'Espanya nova i l'Europa viva. No marginar-nos.

La qüestió de les regions té un interès indiscutible. Catalunya en l'Europa futura tindrà un paper o un altre en funció de la capacitat que tingui de formar part d'una regió més àmplia. Cap de les comunitats autònomes actuals pot ser una regió autosuficient dins una Europa unida. Els espais seran molt més amplis. Catalunya, que està situada en un bon lloc però no ben bé al centre d'on es juguen les coses a Europa, haurà de tenir un paper protagonista si s'integra amb el sud de França i amb el nord d'Itàlia, i dependrà molt de la capacitat expansiva que tingui Barcelona en comparació amb Marsella, Tolosa, Lió, Milà i Torí. Pensar que Catalunya per ella sola tindrà un gran paper en l'Europa unida no té cap sentit. Per tant, les relacions entre regions europees són importants però sense perdre de vista com es construirà Europa.

«L'esquerra europea aposta pel creixement econòmic, però també qualitatiu, no solament quantitatiu.»

—Per cert! Si no hi hagués aquest etern debat sobre la identitat catalana, les diferències entre esquerra i dreta quedarien més clares, o tampoc?

—Aquest debat esquerra-dreta queda molt esbiaixat per això. Aquí, abans de qualsevol debat, has de començar jurant que és autènticament català. Però, el problema esquerra-dreta és avui un problema més general, que no passa per on passava fa vint-i-cinc, trenta o cinquanta anys. Els signes d'identitat ho són sempre en funció del passat i dels problemes que s'han de resoldre. Per exemple, un dels signes d'identitat de l'esquerra espanyola ha estat el republicanisme. Era obligatori davant aquelles monarquies que teníem. Avui, això és un problema secundari. Què vol dir? Que hem deixat de ser d'esquerres perquè ja no som republicans de primera mà? No ho crec.

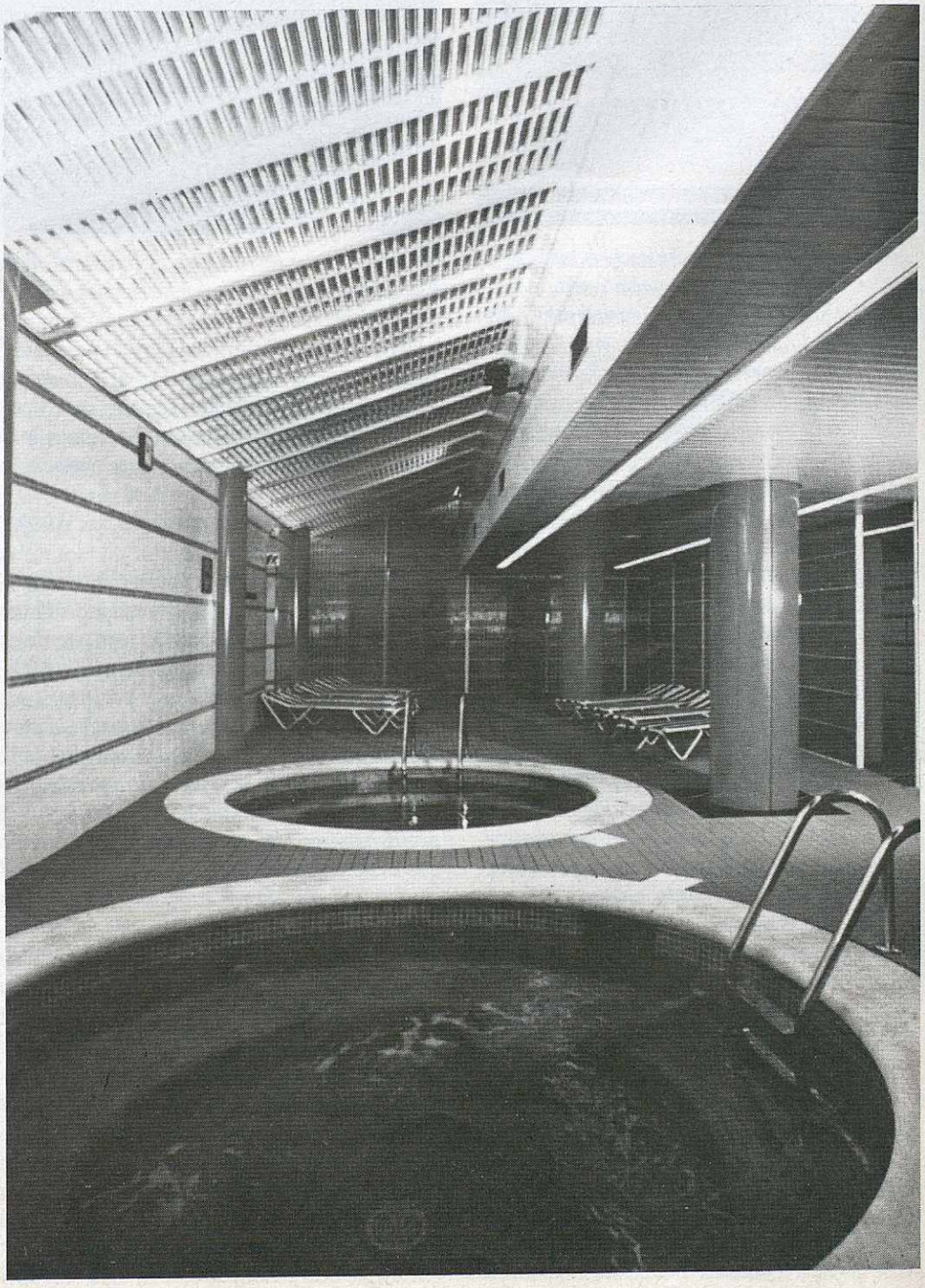
I avui a Europa ens hem trobat amb uns problemes nous que no et deixen gaire marge de maniobra. El PSOE va arribar al poder el 1982 i es va trobar que havia d'afrontar decisions polítiques molt doloroses o radicals. La qüestió de l'OTAN n'és la més cridanera, però no l'única, com la reconversió industrial, per exemple. Vol dir que el PSOE ja no és l'esquerra? Què vol dir que la dreta et surt ara aixecant algunes banderes de l'esquerra? El problema és si els vells valors d'igualtat, de solidaritat, els abandones o no.

Siscu Baiges

Raigs UVA, jacuzzis i peses

Els yuppies fan salut

*Ser agressiu i triomfador a la vida moderna és força complicat: has de fer goig, anar a l'última, freqüentar a hores altes els bells paradisos nocturns. I el cos, pobre, de vegades fa figa. En aquest cas, no hi ha res com anar a un bon centre esportiu, on mans acollidores et portaran des de l'*squash *al* jacuzzi, *i de les peses a la sala de massatges.*

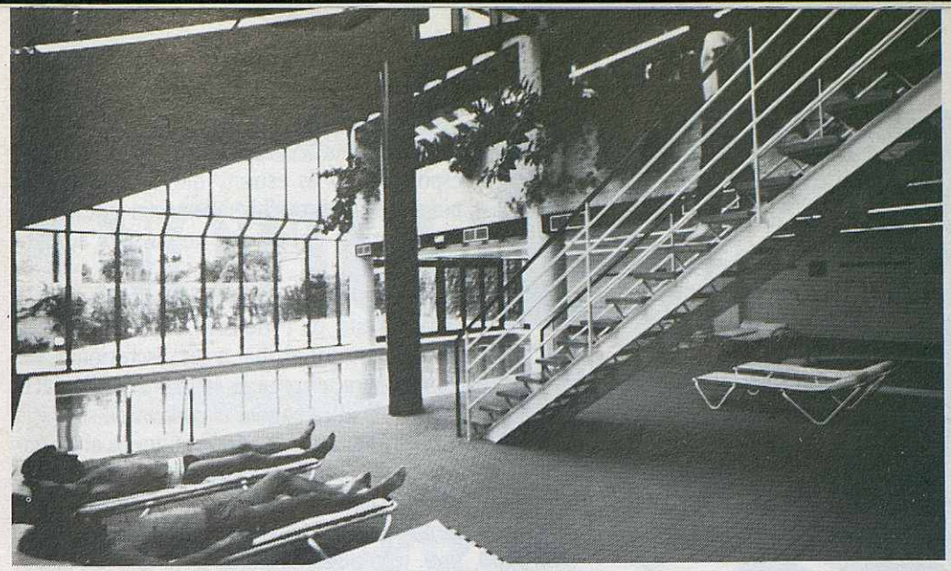
Hi ha una gran varietat de gimnasos, entitats esportives i clubs, que van des dels associats a una federació per al conreu d'un determinat esport i on preparen atletes, passant per les instal·lacions municipals, els centres de ioga, els especialitzats en arts marcials, fins a les escoles de dansa.

Pot semblar un batibull. Però l'urbanitat, encara que enamorat de la sorprenent sensació adquirida amb el contacte efímer amb la natura, que li han propiciat les vacances, coneix bé les seves possibilitats, i necessitats, i en funció d'elles tria alguna cosa que li sigui compatible amb els seus horaris embogits, les seves dots atlètiques escasses i les imposicions que la societat de consum l'imposa.

Un grup de centres d'activitat física, que comunament s'anomena esportiu, respon a una concepció específica, relativament nova. Entre l'oci i l'esport, aquests centres practiquen el conreu del cos i les seves potencialitats, tant des de la seva vessant física com des de l'estètica.

L'objectiu és força definit. Com diu Feliu Fonollet, que regenta el Club Àgora, «s'hi busca trobar-s'hi bé», o, com diu Rosa Carcas de l'Iradier, «mantenir-se en forma, allargar la vida, fer salut». En definitiva, refer el to vital.

Lluny de l'agressivitat de certs esports televisius, o de les marques olímpiques, aquests centres esportius el que menys conreen són els esports competitius i gairebé gens la competició, encara que les instal·lacions poden ser utilitzades per alguns atletes per a activitats de manteniment. Hi ha squash, en algun cas minibàsquet o futbol sala, ping-pong..., però al marge d'això, les pràctiques tenen un marcat accent individual i s'encaminen més al manteniment físic. Tant és així que proliferen els que obren una fitxa individual dels socis perquè ells mateixos avaluïn els seus progressos i estableixin un programa d'activitats individualitzat en funció de les seves característi-

ques físiques i dels seus desitjos. Això és important, perquè cada edat té un tipus d'activitat recomanable i cada professió implica una problemàtica específica, per exemple, els dolors lumbars o de cervicals en aquelles persones que passen molta estona assegudes.

Si el que es pretén és reduir pes, caldrà una activitat de tipus continuat, de llarga durada, ja que l'aportament energètic provinent del greix és un recurs que el cos utilitza a partir dels vint minuts d'exercici, i arriba només en un 60 per cent al cap d'una hora. Si el que es pretén és endarrerir la involució física, caldrà un treball de movilitat de les articulacions i estiraments musculars.

A partir d'un programa propi, el practicant, amb el seu propi cos, és qui, en tot cas, estableix la competició: perdre quilos, tenir una figura més corpuleta; fer més goig, vaja!

Fer més goig s'associa al fet de trobar-se bé, «sobretot entre les dones», com diu Feliu Fonollet. Els esportius exclusivament masculins com l'Arsenal també tenen servei de perruqueria i neteja de cutis, i els que són mixtes ofereixen el servei tant a homes com a dones, com el DYR.

Mantenir-se en forma, allargar la vida, fer salut, refer el to vital.

Davant la concepció tradicional de l'esport (guanyar, córrer més, saltar més alt), els centres esportius es defineixen per l'atenció al cos, per la idea de cuidar-se. Sense haver fet una enquesta, gairebé tots els que podríem incloure dins aquestes noves tendències tenen a les seves plantilles metges, no pas per curar les possibles lesions o estudiar la manera d'aconseguir marques més bones sinó per orientar els practicants sobre el que els convé més, i si no el tenen confessen que el voldrien tenir, tal com ho va fer Josep Vallès, secretari del Club Esportiu Mediterrani, una associació esportiva de les més antigues (data del 1931), i que ha evolucionat cap aquestes noves tendències (a les pràctiques de gimnàstica i natació, en les quals prepara atletes per a la competició, hi ha incorporat els serveis de saunes, squash, sol artificial, solàrium...).

El que diferenciaria aquests clubs de caràcter social, entitats sense ànim de lucre, amb profundes arrels al barri de Sants en aquest cas, és el seu caràcter popular. Josep Vallès afirma que la fita és aconseguir oferir la mateixa qualitat de servei que donen els clubs esportius privats, i a preus a l'abast de tothom.

A primera vista es podria pensar que aquests centres han incorporat al nostre tarannà occidental alguns principis o bases associades a una mentalitat orientalista, tant de moda fa uns anys: el cos com a temple, deixar-se endur per les seves capacitats, fruir d'una percepció del món passiva, etc. Però, en tot cas, si existeix aquesta influència, aquesta és força remota, ja que es pot observar que l'activitat que normalment es «contracta» ve molt mediatitzada per determinats objectius que es volen assolir amb més o menys immediatesa, i que els terminis i regularitats amb els quals es practiquen no es corresponen en absolut amb el fet del deixar fer, bàsic en aquelles cultures.

A part del fet de sentir-se bé, relaxar-se, donar-se possibilitats d'afrontar la vida amb millors condicions (el ioga, en aquests centres, hi és freqüent si bé despullat del vessant místic practicat per alguns grups), i el fer goig (motiu de seguretat a la nostra societat), el que més caracteritza aquest centres és el seu caràcter urbà. Tant és així, que els centres rurals són inexistents. És clar que també ho són altres tipus d'instal·lacions esportives, fora dels descampats, guarnits amb alguna caseta de vestuaris, per practicar futbol, les piscines per atraure els estiuejants i, ara ja, algun poliesportiu més o menys afortunat.

Alguns han reciclat antigues fàbriques, com és el cas d'Alfa-5 al Poblenou o el Club Esportiu Mediterrani, que va comprar-ne una de modernista que havia estat seu d'una important empresa del tèxtil de Sants.

Aquesta realitat forma part d'una intenció explícita, comentada per Lluís Alonso, del gabinet d'arquitectes constructors de l'innovador Arsenal de la Via Augusta barcelonina (i

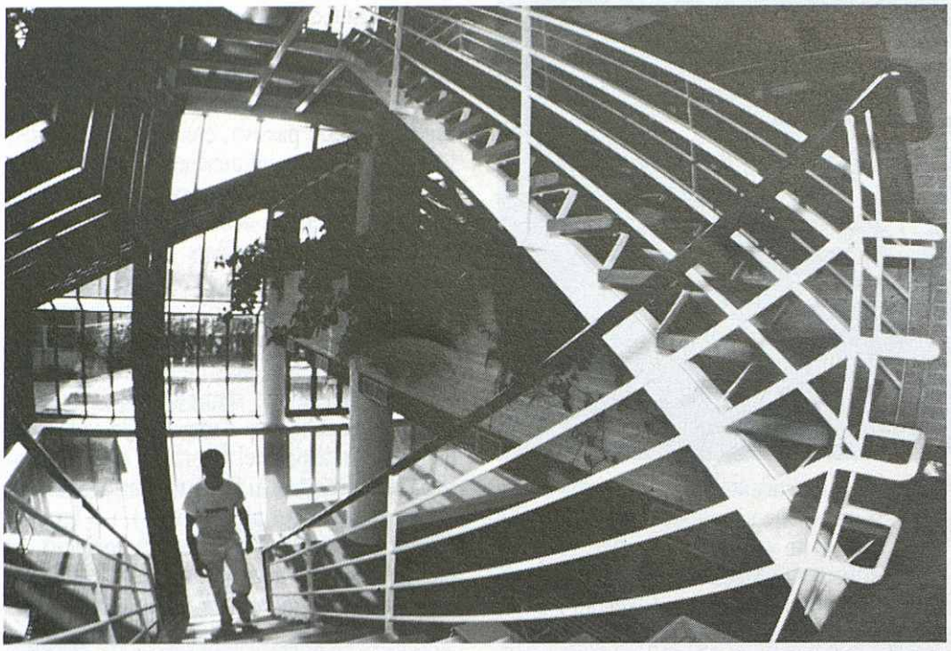
El boom dels centres esportius

Segons el cens d'instal·lacions esportives encarregat pel Consejo Superior de Deportes (en impremta la part que es refereix a Catalunya), Catalunya disposa d'un total de 8.170 instal·lacions, les quals inclouen diversos espais per a activitats diferents. El més sorprenent és que s'afirma que entre un 80 i un 90 per cent, depèn del tipus d'instal·lació, han estat inaugurades a partir del 1970, i que entre els anys 1980 i 1984 se'n van inaugurar entre un 27 i un 47'5 per cent del total, també segons la modalitat.

Es parla de boom i concretament es parla de boom dels espais qualificats a l'estudi com a «sector comercial», i que és el que en aquest article anomenen esportius.

Aquest sector s'encarrega de gairebé la meitat de les sales cobertes, d'un quart de les pistes de tennis i d'un quinze per cent de les piscines. Dóna idea de la seva vitalitat el fet que una empresa com SABA, la dels pàrquings, a l'hora de diversificar el seu producte pensi en els centres esportius i que en concret es plantegi la construcció d'un espai masculí-femení al centre neuràlgic de la ciutat, al carrer de Rosselló, entre la rambla de Catalunya i el passeig de Gràcia. O que una constructora com Construccions Castro (que també fa un hotel al lloc que ocupava el teatre Paco Martínez Soria), en sigui la promotora d'un altre de cinc mil metres quadrats al carrer de Galileu, una zona de creixement de la ciutat.

De l'interès existent per aquest tipus d'activitats, n'és una mostra l'exemple del Centre Esportiu Mediterrani, que l'any 1986 va augmentar en tretze mil metres la seva oferta i que des d'aleshores ha passat de tenir tres mil cinc-cents socis a deu mil, o que l'Iradier hagi comprat ja els terrenys per ampliar el seu centre de cinc mil metres quadrats a nou mil.

també del primer Arsenal construït a la zona alta): «es tracta d'apropar l'activitat física als centres de treball», per això el seu propietari Julio Carcas ha escollit aquesta zona. Surts del despatx i ja hi ets; aquesta és la idea».

En aquest cas es va obrir una esquerda dins la trama d'edificis d'oficines i habitatges per construir-ne un de nou de dotze plantes exclusivament dedicades a la pràctica d'activitats corporals. Un ampli aparcament n'és l'element essencial.

Com aquest mateix arquitecte comenta, va haver d'adaptar-hi una estructura, l'esportiva, que en principi és de tipus horitzontal, a una altra, pròpia de la ciutat, de tipus vertical. Tot hi va haver de ser pensat segons aquesta característica.

Això i conferir un ambient adequat al tipus de pràctica que s'hi fa. Així, s'hi va construir la piscina entre els dos últims pisos per acostar-la al solàrium, però també per dotar-la de la lluminositat i l'ambient refrescant que li calia: una mena d'eixida amb jardineres que corona l'edifici és al costat de la piscina, i el sostre de vidre permet una visió sobre la ciutat que diuen que és magnífica. Els espais interiors oberts per dotar d'amplitud la mirada, i la facilitat dels trasllats entre les diferents àrees van ser preocupacions constants a l'hora de fer el disseny d'Arsenal. Es tracta de fugir dels ambients reclosos de les construccions urbanites, i al mteix temps, de conservar-ne el caràcter. Característiques, d'altra banda, comunes a les construccions actuals.

Sentir-s'hi bé porta implícit sentir-s'hi a gust. Per això els aspectes estètics i de disseny hi són tinguts en compte, almenys en els que tenen instal·lacions més modernes. D'altra banda, els esportius són centres on la relació social no hi és exclosa. Tots, fins als més modestos, inclouen una àrea de bar i molt sovint de restaurant. «L'activitat física és cansada, la regularitat que cal pesa, per això és molt important fer-ho en un lloc on a més hi puguis disfrutar d'uns amics, d'una conversa...», diu Feliu Fonollet. Al bar de certs tipus de clubs esportius, no és estrany que s'hi facin reunions de feina o s'hi enllesteixin operacions empresarials, encara que no en sigui aquesta la finalitat.

Aquests clubs esportius funcionen com a clubs privats, on l'admissió, sense ser restringida, sí que pot arribar a ser discrecional. De tota manera, el preu ja és indicatiu d'un cert estatus. D'altra banda, el corrent de simpatia que les afinitats i els nivells culturals afavoreixen estableix una mena de selecció natural entre els clients. A Iradier la matrícula costa trenta-cinc mil pessetes i onze mil al mes. Dyr, club de tipus mitjà, costa deu mil pessetes d'entrada i entre sis i quatre mil pessetes al mes, segons la utilització que se'n faci. El Club Esportiu Mediterrani, que ja hem dit que es tracta d'una entitat social, costa quinze mil de matrícula i mil vuit-centes pessetes mensuals.

Els usuaris acostumen a ser d'edat mitjana, professionals del sector de serveis de diferent categoria. Iradier, que és exclusivament femení, compta entre les seves socies amb un 69 per cent de dones que treballen.

Són instal·lacions, doncs, que corresponen, tant per l'activitat que s'hi realitza com pels seus pressupòsits, a la cultura urbana, i que tracten d'equilibrar, amb la seva funció, les descompensacions que la vida sedentària imposa als habitants de les ciutats. No són aliens als objectius d'afavorir el consum que la indústria actual promociona, fins al punt que a les seves instal·lacions inclouen botigues on es pot trobar el modelet adequat per practicar el exercicis amb un *look ad hoc*.

Quan retornes de vacances i vols mantenir el «moreno» t'ofereixen uns raigs UVA capaços de fer-te creure, si més no davant del mirall, que has conquerit el sol.

Sussi Morell

OBRES SOCIALS DE CAIXA DE BARCELONA

Convocatòria Beques-col·laboració CAIXA DE BARCELONA

Àmbit per a la Col·laboració, Conservació i Catalogació dels béns artístics del Museu d'Art de Catalunya.

Termini de Presentació: 30 de novembre de 1988.

INFORMACIÓ:
A totes les oficines de CAIXA DE BARCELONA.

FUNDACIÓ CAIXA DE BARCELONA, Jaume I, 2
08002 Barcelona. Tel. 201 66 66.

BIBLIOTECA UNIVERSITÀRIA DE RECERCA
Diagonal, 420 - 08037 BARCELONA
Tel. 257 28 44 "Casa de les Punxes" de
CAIXA DE BARCELONA i

MUSEU D'ART DE CATALUNYA
Palau Nacional de Montjuïc
08004 BARCELONA. Tel. 325 56 35.

1988

CAIXA DE BARCELONA OBRES SOCIALS

NOTICIARI DE NOVETATS

edicions 62

De venda a totes les llibreries

l'embranzida fabulosa

Fredric Brown

Tot investigant l'assassinat del seu pare, Ed Hunter s'iniciarà a les veritats de la vida i trobarà una nova visió del seu pare i d'ell mateix.

Seleccions de la Cua de Palla, 83. 176 pàgines
Col·lecció dirigida per Xavier Coma

Miquel de Moragas Spà

ESPAIS DE COMUNICACIÓ: EXPERIÈNCIES I PERSPECTIVES A CATALUNYA

Llibres a l'Abast, 239. 224 pàgines

Georges Perec
LES COSES

Guardonada amb el prestigiós premi Renaudot, *Les coses* és una de les novel·les més suggestives i colpidores sobre la cultura de la societat de consum.

Venècies, 17. 144 pàgines

P. Modiano UNA JOVENTUT

Un noi i una noia molt joves surten de l'adolescència en un París que els és estrany. La seva soledat farà que es trobin i la falta de mitjans els durà a la coneixença de personatges sorprenents i a feines insòlites amb el rerafons d'una ciutat fascinant.

El Balancí, 210. 144 pàgines

Josep Lluís i Rodolf Sirera
Cavalls de mar

Una obra brillant i completa centrada en el món del cinema al País Valencià durant la guerra civil, d'uns autors que constitueixen una de les aportacions més importants del teatre català del nostre temps.

L'Escorpí. Teatre/El Galliner, 107. 96 pàgines

OCEANOGRAFIA DEL TEDI. EL POBRE RAMON d'EUGENI D'ORS

Un volum que és una novetat: l'edició íntegra d'*Oceanografia del tedi* –que no es publicava des de 1948– i la primera edició en llibre d'*El pobre Ramon*.

L'Alzina, 21. 112 pàgines

Terenci Moix
LA CAIGUDA DE L'IMPERI SODOMITA

«Un Moix, realment divertit, eròtic sense traves i sense fre, capaç de parodiar-se a si mateix, amb un sentit lúdic de la cultura i amb unes ganes immenses de viure i de riure.» (Del pròleg de J.M. Castellet).

El Cangur, 110. 176 pàgines

«La fi de les coses», a la sala Vinçon

Àngel Jové o l'artesà de l'inútil

Després de «Filantropia», l'exposició d'Àngel Jové presentada al Col·legi d'Aparelladors de Barcelona, se n'ha inaugurat una altra a la Sala Vinçon, que porta per títol «La fi de les coses». Àngel Jové ha treballat, des dels anys seixanta, en l'àmbit de la pintura i la instal·lació i, a més a més, també ha treballat en el món del cinema, com a director, com a actor —a Bilbao *i* Caniche*—, ha realitzat projectes d'interiorisme —l'antic i el nou Zeleste—, ha escrit guions per a televisió, etc.*

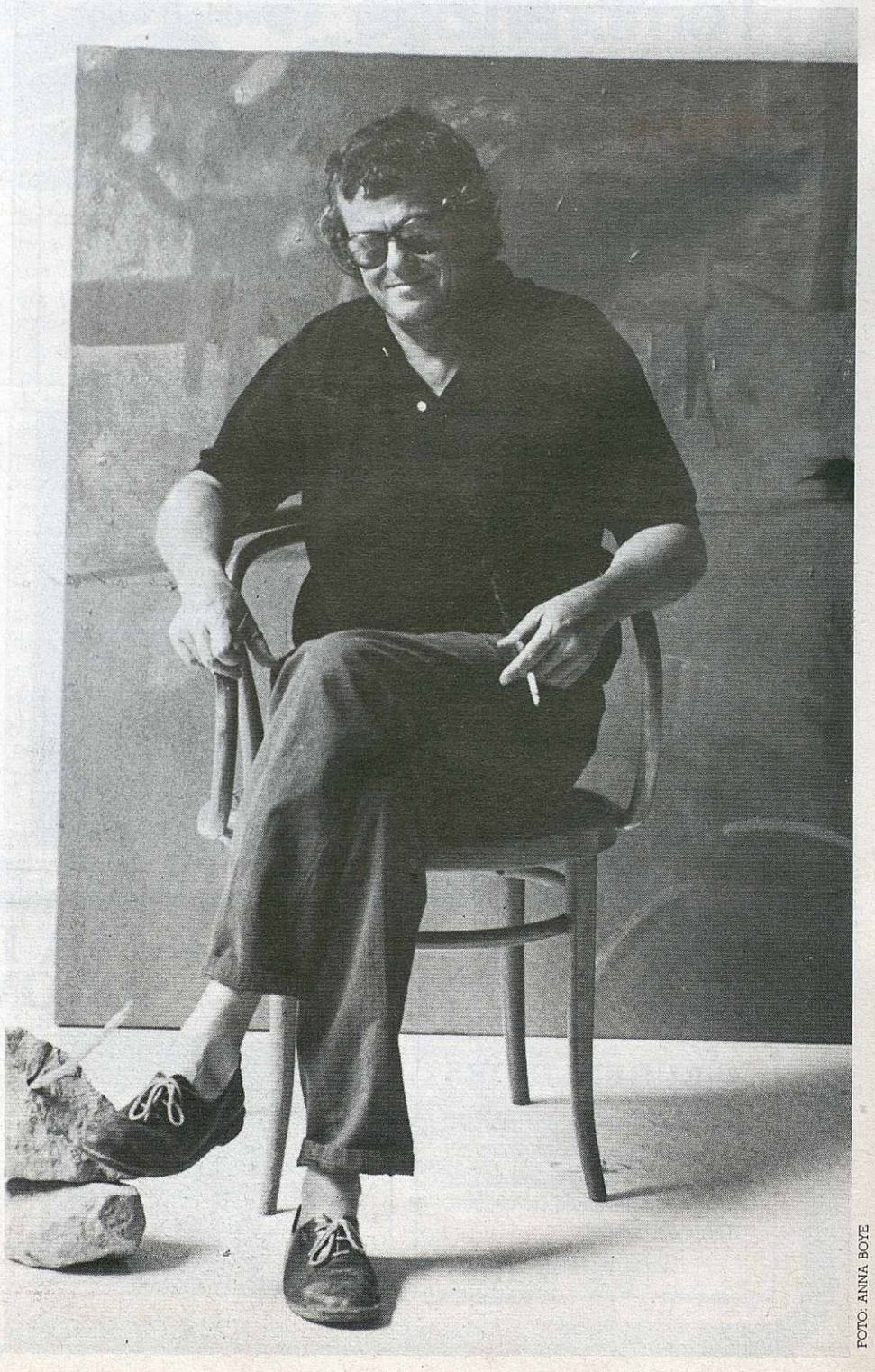

FOTO: ANNA BOYE

Es podria tractar d'una proposta d'antidisseny o d'un esglaó més en l'escalada de la sofisticació postmodernista. No obstant, és probable que totes dues apreciacions ens acostin només a mitges a les intencions últimes de l'autor. És una paròdia del caràcter frívol de certes tendències predominants en el disseny dels anys vuitanta?... Una metàfora de la cultura anomenada postmoderna? O potser una invitació a obrir una via de reflexió sobre l'origen, la naturalesa i la fi de les coses?

«La fi de les coses» és el títol de l'exposició que Àngel Jové ha presentat a la sala Vinçon el dijous 22 de setembre i que romandrà oberta fins al dia 15 d'octubre. La fi de les coses no és, tan sols, necessàriament, una sentència apocalíptica pronunciada per un artista d'esperit vaticinador. També significa, com ell mateix ha explicat, una mirada a la seva finalitat.

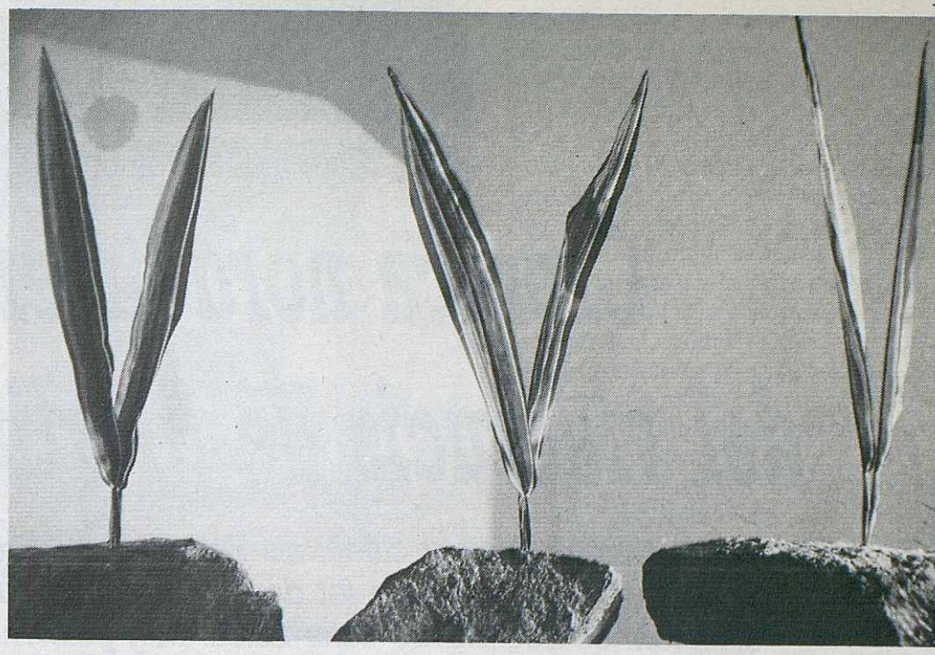
A «La fi de les coses» Àngel Jové ha presentat unes pintures de gran format i una sèrie d'objectes configurats a partir dels trets essencials de la cadira. En cadascun d'aquests objectes reconeixem la idea de la cadira malgrat que cap d'ells no ens convida a utilitzar-la com a tal. Són objectes, igual que ho és la pintura, coses sense sentit, absurdes en la seva determinació funcional però suggeridores des de la perspectiva de la contemplació i la reflexió estètica: «La Monalisa és una cosa —diu Àngel Jove— i la gent la va a veure com a tal, però, malgrat tot, conté algun tret que la transcendeix». Respecte del treball concret sobre la cadira, diu: «Hauria volgut treballar a partir de qualsevol tipus de cadira i manipular-la amb eines artesanals, transformar-la en una cosa primitiva i estranya. Però finalment n'he construït jo mateix l'estructura. És un gest que té a veure amb l'excés de manipulació al qual se sotmet els objectes, l'excés del disseny...».

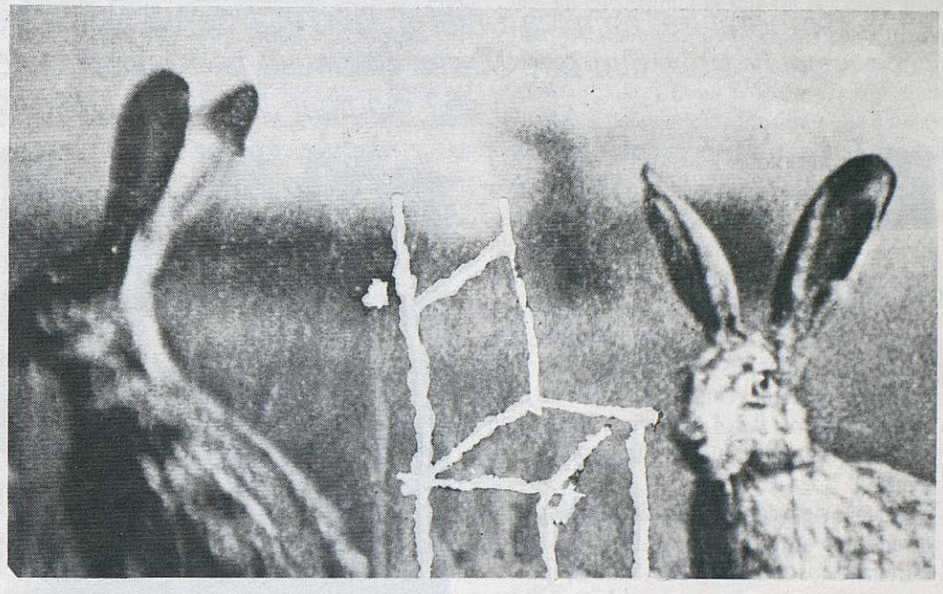
Fa pocs dies, va concloure una altra exposició d'Àngel Jové a l'espai Anar i Tornar del Col·legi d'Arquitectes de Barcelona. Es tractava d'una instal·lació titulada «Filantropia», en la qual una pintura de paisatge vulgar, anònima, *kitsch*, d'aquelles que s'encarreguen a metres per a consumidors no gaire exigents,

"L'esforç inútil de l'art és construir la trama del coneixement".

mostrava una incisió, probablement l'única signatura del nostre artista. Al seu entorn, com en qualsevol altar museístic, el quadre apareixia envoltat d'unes pedres de les quals brollaven plantes seriades, naturalesa plastificada, i al mur penjava un rètol amb la paraula «Filantropia».

Com un artesà de l'inútil, Àngel Jové ha volgut reflexionar plàsticament, en totes dues exposicions, sobre els objectes d'art i els objectes funcionals o de consum, considerant-los en aquell punt on conflueixen els seus trets més essencials. El seu és un discurs de condició metafísica sobre l'art, sobre el seu origen, la seva finalitat, sobre la seva especifitat: «L'art i la cultura són producte de la civilització i de l'oci —afirma—, per això hi ha la necessitat de sofisticar-ho tot. L'esforç inútil de l'art, inútil com el mateix tema de la cadira, és construir la trama del coneixement; això és l'art, la fi de les coses. L'art és una frontera difosa entre el que saps i el que no saps, un afany de materialitzar l'immaterialitzable».

A mig camí entre la sofisticació extrema de la seva pintura i les instal·lacions i l'afany de retornar el nom original a cada cosa, «redescobrir-les contínuament», Àngel Jové ens ofereix un món inquietant de relacions equívoques, un món propi que s'ha anat configurant des del començament de la seva trajectòria, principis de la dècada dels seixanta. Sorgida en un període on l'herència de l'informalisme català ho impregnava tot, amb Antoni Tàpies com la seva figura més rellevant, l'obra d'Àngel Jové s'ha desenvolupat en el context d'influències procedents de l'art pobre, el pop art, els nous realistes, el conceptual... A través de la pintura, la instal·lació o la manipulació de la fotografia, la seva obra ha recorregut un trajecte circular que, segons la seva mateixa percepció, ara es comença a tancar: «Fa dos anys, a l'anterior exposició de pintura a la sala Vinçon, es va començar a configurar l'esfera. «L'obra última d'Àngel Jové, en un període de maduresa artística, s'ha retrobat ella mateixa en aquestes dues exposicions. «La instal·lació del Col·legi d'Aparelladors —afirma— podria haver estat feta l'any 1972».

La pintura que ha presentat ara a la sala Vinçon ens introdueix en un món singular, d'escenes extretes de la vida quotidiana, on les figures i les coses són sotmeses a un sistema de relacions inquietants i subtils. Diverses capes de pintura, com diferents plans de realitat de les coses, oculten i ensenyen figures que hi són però que gairebé no es perceben, altres es configuren des de la petjada de la imatge fotogràfica, altres són fragments d'objectes d'ús comú adherits al quadre. Novament ens trobem en la intersecció del món de les coses i el món de l'art, en un intent pictòric de donar-los un lloc comú i una jerarquia ontològica i visual. De nou, som convidats a reflexionar, com succeeix entorn de la idea de la cadira, sobre la seva essència originària, sobre la seva especificitat: «La pintura és un instrument per conèixer la realitat. En la meva trajectòria, tot ha confluït vers aquest mitjà».

Esperança Rabat

La última tentación de Cristo

Crònica nord-americana del viacrucis de Martin Scorsese

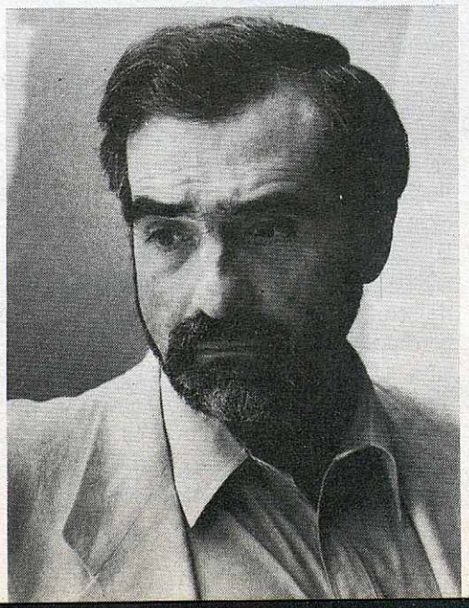
El mes d'agost és realment calent als Estats Units. Aquest any s'han aconseguit rècords de temperatura que han fet de les terres del sud un autèntic forn. Però no solament es tractava de calor física. Mig país vivia un altre tipus de temperatura, anímica i moral: l'estrena de La última tentación de Cristo, *el més que notable film que Martin Scorsese ha realitzat segons la novel·la,* best-seller *al seu moment, de Nikos Kazantzakis.*

Quasi totes les cadenes de televisió anaven saturades d'imatges, no pas de la pel·lícula, sinó de les manifestacions i protestes d'un bon grapat de ciutadans no disposats al fet que, mitjançant el film d'Scorsese, el diable guanyi més posicions al paradís terrestre. I els diaris, des dels més conservadors fins als més liberals, des dels portaveus de petites comunitats rurals als clàssics *Washington Post* i *New York Times,* han fet córrer rius de tinta per fer-se ressò del tema.

Aquí havíem conegut una situació semblant fa uns tres anys, quan Jean-Luc Godard va estrenar *Dios te salve María,* amb la qual va aconseguir, entre altres coses, el seu èxit comercial més important. El mateix li passarà a Scorsese, cineasta no gaire ben vist a la taquilla —films com *Toro salvaje, El rey de la comedia* o *After Hours* no han estat, precisament, grans èxits, mentre que els seus títols més populars, *Taxi Driver* i *El color del dinero,* han estat triomfs mesurats—, que gràcies a la publicitat extra que li estan fent els fanàtics religiosos del seu país, veurà rendibilitzada una producció no gaire costosa —els actors, per exemple, van admetre una mena d'igualtat de salaris, aspecte quasi impensable a l'actual Hollywood— però sens dubte arriscada.

Mentre que el cas Godard/Verge Maria es va reduir ràpidament a una sèrie de protestes davant els cinemes on es projectava la pel·lícula i a algun text aïrat d'oblit més que aconsellable, la visió que Scorsese ofereix dels últims minuts de la vida de Jesucrist s'ha convertit en la pedra de toc per demostrar, encara una mica més, les dèries i fanatismes que continuen governant el poble nord-americà.

A dalt, l'actor que encarna Crist. A sota el director de la pel·lícula.

No eren cent o dos-cents els homes i dones que es manifestaven l'11 d'agost passat a la ciudad californiana d'Universal City; eren la quantiosa i demostrativa xifra de vint-i-cinc mil, tots junts i ben conscienciats que el seu acte aconseguiria la prohibició governamental d'estrenar la pel·lícula. Al davant dels manifestants, un home, vestit amb unes simples sandàlies i un llençol blanc, travessava una carretera portant al damunt una creu de fusta. Al seu darrera, les persones convençudes que Scorsese —i tot els que han col·laborat amb ell a la realització del film— és un enviat de l'infern disposat a tacar el preat nom del fill de Déu.

I les dèries no s'acaben aquí. En un complex de cinemes d'un altre Estat americà, un cartell ben visible, signat pel director responsable d'una de les cadenes de cinemes del país, deia que mentre ell continués dirigint aquestes sales, la pel·lícula d'Scorsese mai no seria projectada als seus locals. L'Església baptista de l'Estat d'Atlanta va aconseguir en pocs dies cent mil signatures protestant contra l'estrena del film. Per la seva banda, Bill Bright, fundador i director d'un campus dedicat, textualment, «a la croada per Crist», a la regió de San Bernardino, va oferir a la Universal Pictures deu milions de dòlars per la compra de tots els negatius i còpies de la pel·lícula, amb els quals faria una crema pública. *La última tentación de Cristo* ha costat sis milions i mig de dòlars; un sol home era capaç d'oferir quasi el doble per la seva destrucció total. Així estan les coses.

Davant de totes aquestes demostracions de fanatisme i regressió cultural, Scorsese, sinceramente afectat per tanta expectativa —a la

Un expressiu manifestant contra el film.

Mostra de Venècia va declarar que esperava controvèrsies, però no tantes—, es defensa amb les seves millors armes: l'honestedat. Escrita per Paul Schrader, un reconegut calvinista, i dirigida per un home que abans que realitzador cinematogràfic va voler ser capellà —que l'expulsessin del seminari és un bon punt per al seu currículum—, *La última tentación de Cristo* és una obra enormement casta i devocionària. Construïda amb un naturalisme extrem que fa de les seves imatges les més encertades i directes de totes les que, en forma cinematogràfic, ens han acostat a la vida i mort de Jesucrist, la pel·lícula presenta un fill de Déu angoixat i dubtós, que al final dels seus dies es qüestiona si el seu martiri ha servit d'alguna cosa i, poc abans d'expirar, s'imagina feliç amb Maria Magdalena —i després amb les germanes de Llàtzer—, tenint cura dels seus fills, envellint i treballant en pau fins a la seva mort al llit, no pas en una dantesca creu de fusta plena de sang. Scorsese estima el seu personatge, en cap moment no el ridiculitza ni, el que és més important, el qüestiona, i mitjançant un depurat treball d'interpretació de Willem Dafoe —extensible a la resta d'actors i actrius: Harvey Keitel com a Judes, Barbara Hershey donant vida a una espectacular i tatuada Maria Magdalena, David Bowie com a Ponç Pilat, Harry Dean Stanton sota la pell de sant Pau—, aconsegueix de fer real i creïble un mite imposat per anys d'ocultisme. Davant, doncs, dels seus enemics, Scorsese no pot fer altra cosa que dir «per a mi, Jesús representa l'amor» o, molt més contundentment, «aquest Crist no és poca cosa, és un cartutx de dinamita». De moment, ha aconseguit que el seu film es projecti a Venècia, tot i les pressions de la Democràcia Cristiana i les accions aïrades del patètic Franco Zeffirelli. Té, a més, el suport de molts dels seus companys d'ofici; dotze importants membres de la Directors Guild of America —John Badham, Warren Beatty, Peter Bogdanovich, James L. Brooks, John Carpenter, Martha Coolidge, Randa Haines, Walter Hill, Michael Mann, Penny Marshall, George Sidney i Elliot Silverstein— han defensat públicament la llibertat de tot creador artístic a donar la seva versió sobre qualsevol tipus de tema. La batalla sembla guanyada, i la polèmica beneficiarà comercialment l'obra d'Scorsese.

Segurament, el dia de l'estrena a les nostres pantalles, mercaders d'una falsa moral es reuniran davant la sala de projecció per protestar i molestar un cop més; després de la Verge Maria, ara els toquen la figura de Crist! Però, sens dubte, la imatge no serà tan folklòrica i definitiva com la del petit cinema al cor de Nova York on, davant l'absoluta indiferència d'una llarga cua de gent disposada a comprar la seva entrada per veure la pel·lícula, un home negre cridava espaordit recomanant-nos que no entréssim a la sala on ens condemnaríem eternament, una dona blanca d'edat avançada restava en silenci mentre ensenyava les seves pancartes on Scorsese era considerat l'emissari del diable, i una altra dona quedava agenollada en estat místic, mentre, això sí, un venedor ambulant oferia tranquil·lament els seus *hot dogs* i hamburgueses.

Quim Casas

Scorsese estima el personatge, en cap moment no el ridiculitza ni el qüestiona.

FILMOTECA
DE LA GENERALITAT
DE CATALUNYA

Programa del 28 de setembre al 5 d'octubre de 1988

Dimecres, 28: 18.00 h.: Toda la banda está aquí, Busby Berkeley, 1943. EUA. V.O.S.E. *20.00 h.:* El diablo dijo no, Ernst Lubitsch, 1943. EUA. *22.00 h.:* Mouchette, Robert Bresson, 1967. França V.O.S.E.

Dijous, 29: 18.00 h.: El diablo dijo no, Ernst Lubitsch, 1943. EUA. *20.00 h.:* Toda la banda está aquí, Busby Berkeley, 1943. EUA V.O.S.E. *22.00 h.:* Cuatro noches de un soñador, Robert Bresson, 1971. França V.O.S.E.

Divendres, 30: 18.00 h.: El castillo de Dragonwyck, Joseph L. Mankiewicz, 1946. EUA V.O.S.E. *20.00 h.:* El dinero, Robert Bresson, 1983. França-Suïssa, V.O.S.E. *22.00 h.:* Sangre y arena, Rouben Mamoulian, 1941. EUA. V.O.S.E.

Dissabte, 1: 16.00 h.: Chicago, Henry King, 1938. EUA V.O.S.E. *18.00 h.:* El hombre atrapado, Fritz Lang, 1941. EUA. V.O.S.E. *20.00 h.:* El azar de Baltasar, Robert Bresson, 1966. França V.O.S.E. *22.00 h.:* El castillo de Dragonwyck, Joseph L. Mankiewicz, 1946. EUA V.O.S.E.

Diumenge, 2: 12.00 h. Matinal infantil: Te veo y no te veo, Robert Batler, 1972. EUA V.E. *16.00 h.:* Sangre y arena, Rouben Mamoulian, 1941. EUA. V.O.S.E. *18.00 h.:* El dinero, Robert Bresson, 1983. França-Suïssa. V.O.S.E. *20.00 h.:* Cuatro noches de un soñador, Robert Bresson, 1971. França. V.O.S.E. *22.00 h.:* El hombre atrapado, Fritz Lang, 1941. EUA. V.O.S.E.

Dilluns, 3: 18.00 h.: El cisne negro, Henry King, 1942. USA. V.O.S.E. *20.00 h.:* Chicago, Henry King, 1938. EUA. V.O.S.E. *22.00 h.:* Seis destinos, Julien Duvivier, 1942. EUA. V.O.S.E.

Dimarts, 4: 18.00 h.: El joven Lincoln, John Ford, 1939. EUA. V.O.S.E. *20.00 h.:* Seis destinos, Julien Duvivier, 1942. EUA. V.O.S.E. *22.00 h.:* El cisne negro, Henry King, 1942. EUA. V.O.S.E.

Dimecres, 5: 18.00 h.: Charlie Chan en los Juegos Olímpicos, H. Bruce Humberstone, 1937. EUA. V.O.S.E. *20.00 h.:* El joven Lincoln, John Ford, 1939. EUA. V.O.S.E. *22.00 h.:* Charlie Chan en la isla del tesoro, Norman Foster, 1939. EUA. V.O.S.E.

Travessera de Gràcia 63. Telèfon: 201 29 06

Volcà Teneguia en plena erupció

Volcans i terratrèmols

La terra en moviment al Museu de la Ciència

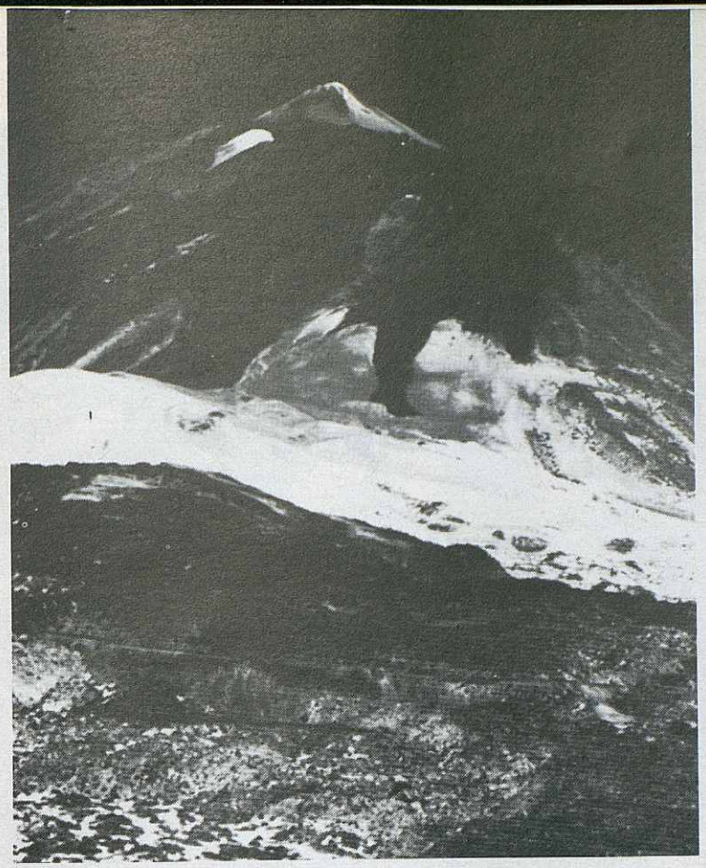
El dia 21 de setembre es va inaugurar, al Museu de la Ciència, l'exposició «Volcans i Terratrèmols», que constitueixen els dos fenòmens més espectaculars i alhora preocupants de què s'ocupa la geologia. En el muntatge de l'exposició, hi han participat Ramon Ortiz, Josep Mitjavila, Joan Martí i Xavier Paniello. Com és usual en les exposicions temporals del Museu, es podrà presenciar durant uns quants mesos i més tard es farà itinerant.

La mostra pretén donar una breu visió de l'estructura de la Terra i de la seva activitat, per comprendre perquè es produeixen terratrèmols o erupcions volcàniques. El visitant pot veure en primer lloc una maqueta que representa el nostre planeta, on estan marcats els principals punts d'activitat sísmica i les zones volcàniques. Al mateix temps, un tall ens permet veure l'estructura interna de la Terra.

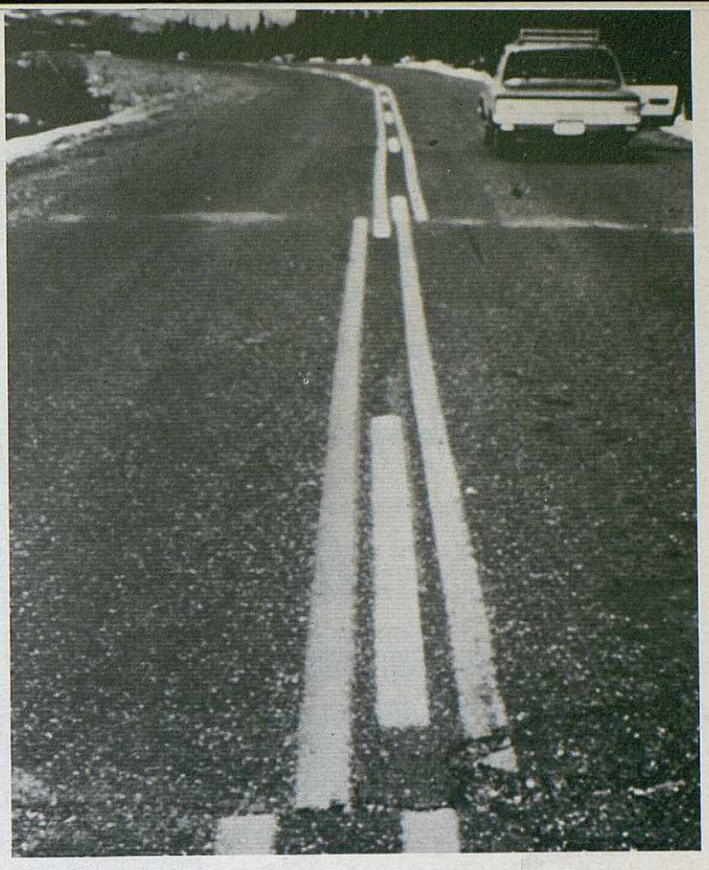
Com és usual al Museu, una part de l'exposició, la componen imatges comentades i, una altra, mecanismes que el visitant ha de fer funcionar. Quant a la primera part, hi ha més de cent cinquanta imatges, entre dibuixos i fotografies, amb els corresponents comentaris. A la segona, hi ha vuit mecanismes que permeten veure el procés pel qual es produeixen terratrèmols, visualitzar els diferents tipus d'ones sísmiques o simular una acumulació de pressió que pot donar lloc a una erupció volcànica. Finalment, dos ordinadors complementen la informació de les maquetes i un tercer dóna les respostes del qüestionari que es facilita als visitants.

Amb aquesta exposició, es pot tenir una base de coneixements sobre l'estructura de la Terra i les causes que produeixen aquests dos fenòmens. L'escorça de la Terra té només uns trenta quilòmetres de gruix, mentre que el radi total és de 6.370 quilòmetres. Això significa que l'escorça representa aproximadament un 0,5 per cent del radi total. Si la Terra fos petita com una poma, l'escorça seria més fina que la pell de la fruita.

Aquesta escorça es veu afectada per l'energia de la Terra, que la trenca i en forma diverses plaques. Aquestes plaques es mouen i han variat la fesomia del nostre planeta durant els

Una imponent imatge del volcà Teide

Efectes d'un terratrèmol a una carretera d'Alaska

seus 4.600 milions d'anys de vida. A l'exposició podem veure la variació en la forma dels continents. Fa milions d'anys Europa i Amèrica estaven juntes. En un lent procés es van anar separant; és el que s'anomena deriva continental. De la mateixa manera, es poden fer previsions sobre modificacions que encara patiran els continents i que es produiran en processos de milions d'anys.

Les vores d'aquestes plaques solen ser les zones de més activitat sísmica i volcànica. El trencament i fusió d'una placa pot donar lloc a l'aparició de volcans i d'activitat sísmica. El xoc de dues plaques pot dur a la formació de serralades.

Les erupcions volcàniques són desencadenades i mantingudes pels gasos del magma, que és una barreja de material rocós fos, partícules sòlides i gasos dissolts. Quan els gasos del magma s'acumulen es desencadenen les erupcions volcàniques.

Els terratrèmols tenen el seu origen a les tensions que es produeixen en llargues escales de temps. El focus del terratrèmol és el punt on, a causa d'aquestes tensions, es produeix un trencament. Aquest trencament origina ones sísmiques, que arriben a la superfície de la terra i hi provoquen el terratrèmol. L'epicentre és el punt de la superfície situat exactament damunt del focus.

Si bé els terratrèmols duren breus instants, responen a processos geològics molt llargs. Algú ho ha comparat a un viatge amb avió, que ens pot dur a Mallorca en vint-i-cinc minuts. Però per realitzar-lo ha calgut tot un temps de disseny de l'avió i de fabricació. La tremolor del terra és un breu exponent d'una llarga història geològica.

La tremolor de la terra és un breu exponent d'una llarga història geològica.

La intensitat dels terratrèmols es mesura amb els sismògrafs. Els moviments del terreny queden marcats en un paper. D'un terratrèmol, podem establir-ne la intensitat i els efectes. Quant a la primera, es dóna el seu valor a l'escala de Richter, on cada augment d'un punt significa un terratrèmol trenta vegades més fort. El més intens enregistrat va tenir un valor de 8,9. L'escala de Mercalli, en canvi, té dotze punts i ens assenyala els danys produïts. Així, un terratrèmol molt intens en una zona desèrtica tindrà, a l'escala de Mercalli, un valor inferior que un altre de més feble enregistrat en una gran ciutat.

Des de l'antiguitat, l'home ha creat llegendes al voltant de les erupcions i els terratrèmols. Divinitats que viuen sota terra, animals que aguanten el món —granotes o tortugues gegants— i que en moure's provocaven la tremolor del terra, acció de dimonis o déus, lluites entre volcans... El temor provocat pel desconeixement teixia curioses llegendes i alguns pobles arribaven a sacrificar vides humanes per calmar la còlera dels déus.

Al llarg de la història hi ha hagut erupcions i terratrèmols molt famosos. La zona del Vesuvi va patir diversos terratrèmols als primers anys de l'era cristiana. El 24 d'agost de l'any 70, va entrar en erupció, i va destruir Pompeia i Herculaneum. Les restes d'aquesta darrera van quedar tan amagades sota un fang solidificat —en alguns llocs amb un gruix de vint metres—, que més tard s'hi va construir al damunt la ciutat de Resina, sense adonar-se que a sota hi havia les ruïnes d'Herculaneum.

També és força coneguda l'erupció del Krakatoa, entre Java i Sumatra. Es va produir el 25 d'agost de 1883. La columna negra de l'erupció va arribar als trenta quilòmetres d'alçada. L'endemà, la columna va arribar als noranta quilòmetres i l'explosió es va sentir a quatre mil cinc-cents quilòmetres de distància. L'ona gegant, trenta-sis metres, provocada per la detonació, va destruir dos-cents noranta-cinc pobles de la costa i va matar trenta-sis-mil persones.

Entre els terratrèmols més coneguts hi ha el de San Francisco, que deu la seva fama, més que a la seva intensitat, al fet que va destruir bona part de la ciutat —també per efecte de l'incendi posterior— i que va ser motiu d'una pel·lícula. El també famós terratrèmol de Lisboa va tenir efectes molt més importants a Cadis que a la capital portuguesa. Però Lisboa és una ciutat gran i important i per això ha donat nom al terratrèmol.

Xavier Duran

El* Llibre Vermell *de Montserrat, una joia literària

La història d'un manuscrit de més de sis segles

El Llibre Vermell *de Montserrat ha saltat en pocs dies a la palestra de les notícies. D'una banda, l'anunci de la recent publicació en facsímil d'aquesta joia literària que es guarda a la biblioteca de Montserrat; d'altra banda, la grata sorpresa que ens ha donat aquest any el Gran Teatre del Liceu incloent en el seu programa operístic una estrena mundial que porta per títol* Llibre Vermell, *de Xavier Benguerel, i que es tracta, segons s'explica en el programa, d'una glossa operística basada en el manuscrit de Montserrat.*

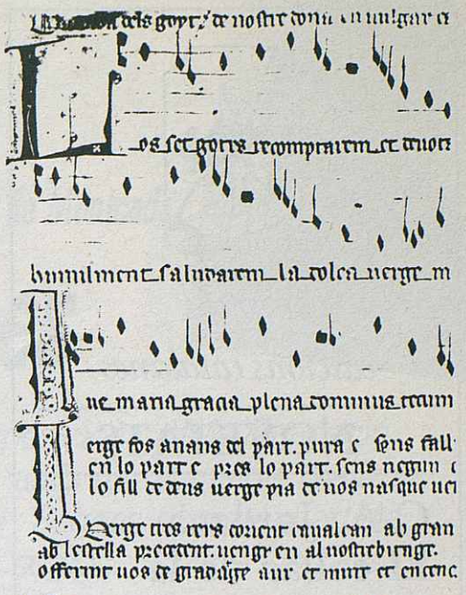
El *Llibre Vermell* va ser escrit a l'Escriptòrium de Montserrat a partir del segle XIX. Hem de retrocedir a l'any 1025, quan l'ermita de Santa Maria és transferida a l'abat de Ripoll i bisbe de Vic, Oliba, per trobar el naixement del monestir benedictí i, per tant, del seu Escriptòrium. Cal suposar que el nou monestir va ser poblat en un principi per monjos provinents de l'abadia de Ripoll, que en aquell moment tenia una gran tradició cultural, a més de posseir la biblioteca de més prestigi de tota la península, i que els nous monjos van continuar amb la tradició literària de l'abadia d'on provenien, tant pel que fa a la còpia i transcripció de llibres com a l'adquisició d'exemplars que enriquissin la seva biblioteca i els seus coneixements. De tota manera, no és fins a finals del segle següent que trobem alguna notícia que ens demostra l'existència d'un Escriptòrim a Montserrat. A la primera meitat del segle XIII ja trobem un grup de monjos escriptors, autors de la famosa llegenda montserratina, que escriuen sota el «pseudònim» de Garí, nom d'un dels ermitans de Santa Maria al segle X. També en tenim notícia per un document de Joan I datat el 26 d'abril de 1392, on el monarca valora les miniatures d'Antoni Verjós, un ermità miniaturista de l'Escriptòrium de Montserrat, el qual va arribar al seu punt de més esplendor durant els segles XIV i XV, època en què s'escriu gran part del *Llibre Vermell.*

Els monjos de Montserrat continuaran amb la seva tasca literària i cultural salvant totes les vicissituds que les diferents èpoques i situacions els portaven, escrivint, recollint i pu-

Miniatures del famós *Llibre vermell* que representa la inscripció dels confrares de la Mare de Déu de Montserrat, Alfons el Magnànim davant el papa Nicolau V per demanar la confirmació de la Confraria, i la Verge de Montserrat i la seva ermita visitada pels pelegrins. (El llibre *Història de Montserrat*).

Facsímil d'un foli del *Llibre vermell* amb la «Ballada dels goigs de nostra Dona en vulgar catalan, a ball redon». (Del llibre Història de Montserrat).

blicant llibres (a finals del segle XV ja disposaven d'una impremta). La seva cobdícia cultural els va portar a aplegar una nombrosa biblioteca amb una important secció de manuscrits, que malauradament va ser destruïda l'any 1811 per un incendi perpetrat per les tropes franceses durant la invasió napoleònica. Tot i així, avui la biblioteca de Montserrat conté un fons de dos mil manuscrits, quatre-cents incunables, més de dos-cents papirs egipcis i dos-cents cinquanta mil volums.

Dels dos mil manuscrits que conté la biblioteca de Montserrat, el més valuós és el *Llibre Vermell,* que sortosament es va salvar de l'incendi de 1881 perquè es trobava casualment fora de Montserrat. Sembla que estava en poder del marquès de Lió, president de l'Acadèmia de Bones Lletres, a qui sembla que havia estat prestat per mediació de P. Benet Ribas, membre també d'aquesta Acadèmia. L'any 1885, els hereus del marquès de Lió el posen a la venda i, tenint-ne esment el monestir de Montserrat a través del canonge de Vic, Jaume Collell, el va tornar a adquirir amb la contribució de l'il·lustríssim bisbe Morgades.

El nom de *Vermell* li ve de les cobertes, que fins a la seva darrera restauració, ja fa més d'una trentena d'anys, eren de vellut vermell, fruit d'una relligadura de finals del segle XIX; actualment són del mateix color, però s'ha substituït el vellut per la pell.

Dels 137 folis en pergamí de 432×310 que comprenen el *Llibre Vermell,* escrits en català i llatí, la major part són dels segles XIV i XV, els altres són del segle XVI. Així doncs, també

El Llibre Vermell és el cançoner més important i valuós en el seu gènere dels conservats a Europa.

són diversos els autors de les diferents parts del manuscrit. Es coneix l'origen i la paternitat d'algunes de les obres del llibre, però altres encara resten en l'anonimat.

El manuscrit es conserva en bon estat, tot i que hi manquen alguns folis, ja que es pot deduir, de l'antiga foliació, que en tenia 172, dels quals només se'n conserven 137. El *Llibre Vermell* és l'únic manuscrit del segle XIV escrit a Montserrat que encara es conserva. El contingut n'és divers i d'indubtable interès per al coneixement de la història del monestir montserratí i de la cultura de l'època.

Les matèries del *Llibre Vermell* tenen interès tant en el camp religiós com en l'històric, el literari i el musical, sense oblidar tampoc el de les il·lustracions, força remarcables pels seus elements (figures, paisatges, arquitectura, etc.) com per la riquesa del seu colorit.

L'objectiu del *Llibre Vermell* era el de donar als predicadors que s'encarregaven de la recepció i adoctrinament dels pelegrins els elements necessaris per al seu ministeri; d'aquí el seu caràcter popular, didàctic i religiós.

El Cançoner Montserratí o «Cants dels Romeus» és l'apartat del llibre que forma el corpus literari i musical de l'opera que s'ha representat al Liceu. Aquest cançoner està format per deu composicions, algunes de les quals podrien ser del segle XIII, altres, de la meitat del XIV, i altres, coetànies a la còpia del manuscrit; vuit són en llatí i dues, en català. El nom de «Cants de Romeus», el va donar, molt encertadament, Gregori Maria Suñol en un article publicat a *Analecta Montserratensia* l'any 1917.

Montserrat ja va ser durant els segles XII i XIII un centre important de peregrinació religiosa, sobretot de pelegrins de la corona d'Aragó, però també procedents de terres llunyanes. Papes, bisbes i reis concedien privilegis i indulgències als pelegrins que pujaven a la muntanya. Les peregrinacions es feien de manera individual o col·lectiva; era tradicional la peregrinació a Montserrat una vegada a l'any, principalment per donar gràcies de les collites, des de Santa Teresa a Tots Sants, per Nadal i per la Quaresma.

Nombrosos fidels feien el romiatge a Montserrat. Molts d'ells no en tenien prou amb les penúries que ja comportava el viatge per si mateix i pujaven a la munyanya a peu, descalços, a genollons o portant pesants ex-vots en senyal d'agraïment o de penitència. En aquella època no hi havia botigues de queviures a Montserrat i els peregrins, a excepció dels po-

curial
edicions catalanes

NOVETATS

C.A. Jordana
El collar de la Núria
Biblioteca Popular Curial, 11

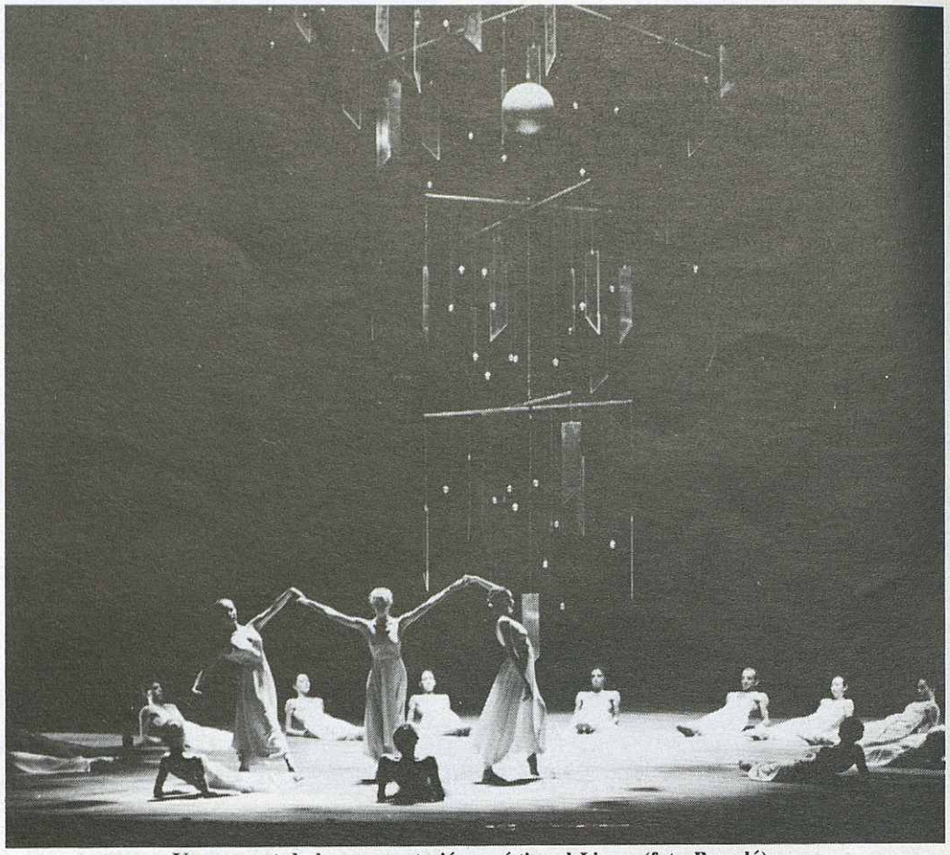
Felip Palma
La caiguda/ Asprors de la vida
Biblioteca Popular Curial, 14

Rafael d'Amat i de Cortada Baró de Maldà
Calaix de sastre II 1792-1794
Biblioteca Torres Amat, 5

David J. Viera amb Jordi Piqué
La dona en Francesc Eiximenis
Biblioteca Cultural Catalana, 66

Joan Baptista Anyes
Obra catalana
A cura de Max Cahner
Autors Catalans Antics, 4

bruc, 144 08037 Barcelona
t. 258 81 01 i 207 13 40

Un moment de la representació operística al Liceu. (foto Barceló).

bres, que eren atesos pels monjos, s'havien d'endur el menjar necessari per al temps que durés la seva estada a la muntanya. Una vegada arribaven al monestir, es repartien entre l'església, petita per al gran nombre de fidels que hi pujaven, i els claustres. Allà passaven llargues hores durant el dia i fins i tot durant part de la nit, assistint a les hores canòniques que cantaven els monjos i els escolans. Durant el temps lliure que restava entre els actes religiosos, uns es quedaven a l'església pregant o fent penitència i altres sortien a la plaça, on cantaven i dansaven. El cant i la dansa eren activitats sempre presents en el romiatge, fins i tot dins del recinte de l'església. És per això que els benedictins recomanaven que s'abstinguessin, durant el camí i la seva estada al monestir, de cançons i danses frívoles o deshonestes. Per aquest motiu tenien cura que els pelegrins aprenguessin cançons i danses adients al lloc i al motiu de la peregrinació. Aquestes cançons i danses van arribar a ser conegudes per tothom i a fer-se populars; són les que estan recollides al *Llibre Vermell* i que Suñol va anomenar «Cants dels Romeus». Possiblement el cançoner contenia altres composicions avui perdudes, però, tot i així, és el més important i valuós en el seu gènere dels conservats a Europa; són molt poques les cançons religioses conservades dels segles XIII i XIV, i encara menys cançons i danses amb regust tan popular com les del *Llibre Vermell.*

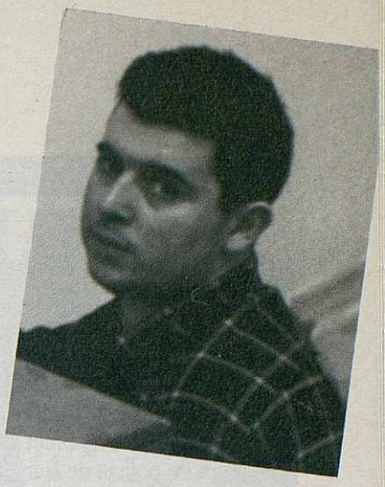
El cançoner conté diverses formes musicals que van des del gregorià a la polifonia en tres parts, passant pel cànon i la diafonia, entre altres. Podem deduir, doncs, que a Catalunya, quan es va escriure el *Llibre Vermell,* hi havia una cultura musical important.

La major part de les cançons són en lloança de la Mare de Déu, exceptuant-ne tres, que són cants penitencials. Tot i que els pelegrins eren els que cantaven aquestes cançons, els acompanyaven els escolans de Montserrat, dels quals ja en tenim notícia el segle XIV. Possiblement eren presents al monestir de Montserrat des de molts abans, ja que ens consta documentalment que en altres monestirs, com el de Sant Cugat del Vallès, hi havia escolans que ja cantaven al segle XIII.

La dansa també formava part de la litúrgia popular montserratina, tot i que l'Església la va comdemnar a l'època medieval, però els monjos de Montserrat la permetien, fins i tot la fomentaven, per donar a la peregrinació un cert aire d'alegria espiritual. És per això que en cap lloc d'Europa, excepte a Montserrat, s'ha conservat la música d'aquelles danses. Moltes de les composicions del cançoner porten l'anotació «ball redon», ball que consistia a dansar en cercle donant-se les mans, i que possiblement era la forma antiga de la sardana.

Aquest és, en síntesi, el text, o potser hauríem de dir llibret, de l'òpera que s'ha estrenat al Liceu de Barcelona. No dubtem que l'aportació de Xavier Benguerel haurà estat a l'altura d'aquesta obra mestra de la nostra cultura que és el *Llibre Vermell* de Montserrat.

Joan Tres

Pedro G. Romero obre la sala de «La Caixa» del carrer de Montcada

Magatzem d'idees

Pedro G. Romero inaugura la temporada de la Sala d'Exposicions de la Fundació Caixa de Pensions, del carrer de Montcada de Barcelona, amb un muntatge realitzat a partir d'objectes i papers anomenat «Magatzem d'idees». Segons el mateix artista, es tracta d'una proposta de principi de segle...

A «Magatzem d'idees», Pedro G. Romero (Huelva, 1964), desenvolupa un discurs d'ordre visual, verbal i objectual, en el qual s'estableixen unes relacions peculiars entre el pla del concepte i el de la matèria. Com si es tractés d'un intent de desplegament d'una pintura cubista en l'espai físic real de la sala o com si s'operés des d'una noció discontínua de la temporalitat, Pedro G. Romero presenta un muntatge on tots els elements revelen una dimensió diferent d'una mateixa idea o escenificació. Les escultures són construïdes a partir de la manipulación del llibre, i el text dels aforismes o la mateixa documentació d'arxiu de les obres són tractats com a pintura. Els gèneres es confonen, es treballen a partir de la posada en qüestió dels seus plantejaments específics.

Les idees emmagatzemades en aquesta exposició revelen propostes de contingut estètic, i presenten al·lusions clares, en clau irònica, als conflictes intrínsecs de la nostra societat *(Una solución de yodo para la sociedad/Una solución de lodo para la suciedad)*. Aquest artista andalús, que es va donar a conèixer a mitjans de la dècada dels vuitanta en els cercles artístics sevillans, treu a la superfície velles idees sobre la naturalesa neutra de l'obra d'art i fa una proposta per a una visió renovada de l'art conceptual:

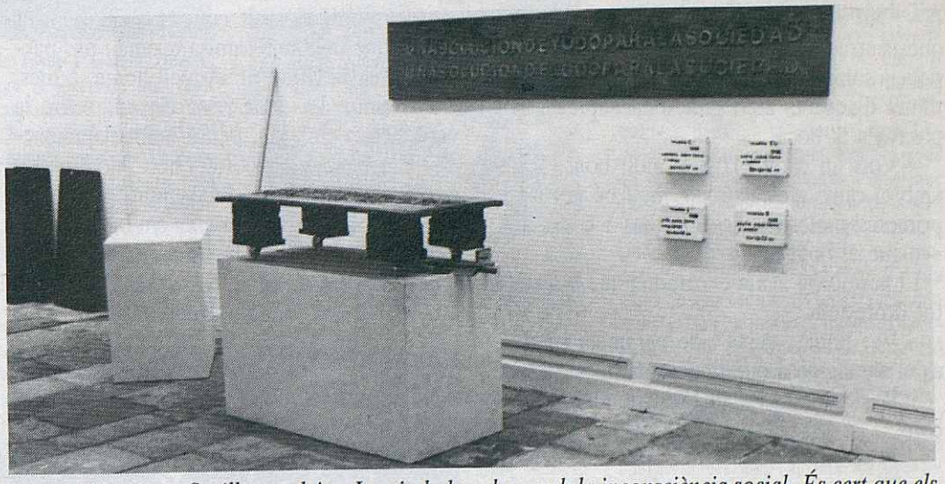
—Ara he realitzat un quadre expressionista que assumeix una càrrega irònica sobre aquesta tendència. És un quadre expressiu, biogràfic, gestual... És un reflex de la llum, una fotografia, un mirall.

—A la fi dels vuitanta, quins artistes creus que han sobreviscut als canvis d'orientació de les tendències dominants?

—Aquells que havien tingut una formació en l'art conceptual: Kiefer, Baselits, Polke...

—Quina ha estat la teva formació inicial?

—Vaig estudiar a la Universitat de Belles Arts de Sevilla, però no vaig acabar, ho vaig abandonar al cinquè curs. La meva primera exposició va ser a Sevilla, es deia «La ciudad invadida»; també hi participaven Guillermo Paneque, Federico Guzmán, etc., malgrat que jo no formo part del grup d'artistes sevillans de La Máquina española. Llavors, encara que l'escena del nou art era predominantment expressionista, jo vaig presentar pintura de tendència cubista.

—Què és l'art?

—Una manera de pensar, d'actuar. El seu àmbit abraça des de la metafísica fins a la física. Sempre m'ha interessat concebre-ho des d'aquesta perspectiva. Mentre era a Belles Arts ja treballava en qüestions de filosofia de la ciència a la Facultat de Filosofia de Sevilla. Ara es torna a posar de moda aquesta visió.

—En l'exposició de «La Caixa», les obres es configuren a partir de la formulació d'un discurs fonamentat principalment en el llenguatge verbal, el de l'objecte i el dels materials industrials. El seu contingut és de crítica social. Es pot parlar d'un rerafons de caràcter messiànic o es tracta únicament d'una advertència des de la ironia?

—Davant dels problemes socials i des de la posició de l'artista, crec que només queda ironitzar des de l'élite. Es tracta d'una posició allunyada, la meva, que radica en una decisió d'incidir en el discurs social. Crec que cal acabar amb la inconsciència social. És cert que els espanyols no tenim un enemic tan clar des que vivim en democràcia. Però la democràcia no és un fi, sinó només un mitjà. I és ara quan s'ha de començar a elaborar un discurs d'ordre social, en relació amb el propi país i també amb els conflictes internacionals.

—Quins són els trets específics de la tendència conceptual que impregna l'escena de l'art actual, respecte del model original?

—S'ha recuperat un llenguatge, però s'ha abandonat l'actitud de dogmatisme. En l'òrbita de l'art conceptual, s'havien desenvolupat massa vies reductores de l'expressió i s'havia convertit en una tendència excessivament formalista. El conceptual és el nou llenguatge de l'art al nostre segle. Tots els mitjans hi són vàlids i es treballa a partir de la incorporació real de l'objecte. El que és més important, avui, en la tasca de redefinició del conceptual és, no obstant, no perdre de vista la idea de progrés. El progrés és, existeix. I amb això no vull dir que s'hagi de valorar a la força positivament. Però als vuitanta s'ha volgut negar aquesta idea. I els vuitanta ja han caigut. L'atmosfera de fi de segle s'està convertint en una atmosfera de principis de segle: ara s'estan posant les bases del que serà el futur canvi de l'art.

Esperança Rabat

CRÒNICA NEGRA

Bon amagatall

Xavier Caño

L'escena era força habitual, rutinària, fins i tot. Un dels inspectors a càrrec del gabinet de premsa de la prefectura de policia de Barcelona i un periodista que, després de consultar els comunicats oficials sobre els delictes comesos i resolts, deixava de banda el paper amb segell i es dedicava a treure la màxima informació possible del policia en funció de relacions públiques que tenia al davant.

—Va, Pepe, si et plau —deia el periodista—. No em diguis que no saps res més d'aquests atracaments que citeu al comunicat. El policia somrigué mentre desembolicava un caramel d'aquests amb gust d'eucaliptus i se'l posava a la boca.

—Vols un caramel? Són molt bons. I ara amb el canvi d'estació van molt bé per a les primeres molèsties de refredats i coses així —digué el policia.

El periodista agafà el caramel que li oferia, tot protestant.

—Va, home, deixa't de caramels i explica'm alguna cosa que tingui una mica de suc.

—Res de noms i d'adreces completes. D'acord?

—D'acord.

—Fa uns dies una dona va fer una denúncia a la comissaria de l'Hospitalet de Llobregat. Va dir que l'havien atracada i que li havien robat seixanta mil pessetes.

—Això és força normal, Pepe. Deixant de banda que no entenc com la gent pot anar amb tants calés líquids pel carrer, quan hi ha talonaris i coses semblants.

—Vols deixar-me explicar, noi?

—D'acord, d'acord.

—La dona no volia donar cap detall, però, lògicament, al final va haver d'explicar tota la història. Efectivament, l'havien atracada, però de quina manera...!

La dona caminava a pas de passeig per un dels carrers de l'Hospitalet de Llobregat. Eren prop de les sis de la tarda i havia de fer un pagament important dels electrodomèstics que havia comprat feia un parell de mesos. Avui ja estaria tranquil·la per allò que diuen que el qui paga, descansa, i el que cobra, més encara. Era una dona normal, de més de trenta anys i menys de quaranta, de bon veure, però sense que fos cap bellesa. Algun home de tant en tant li deia alguna ruqueria, però això no era gaire habitual. Parlant d'homes, dos individus anaven darrera d'ella i a pas més accelerat que el seu. Es girà una mica i comprovà que devien ser, més o menys, de la seva edat. Per un moment la dona tingué por. I si la volien violar? Somrigué. Quina bestiesa. Eren les sis de la tarda, a plena llum i tot i que no era el centre de l'Hospitalet... aquell carrer no era un descampat. La dona es posà una mica nerviosa quan comprovà que, en aquell moment, pel carrer, només hi passaven els dos homes que la seguien i ella. O potser eren manies seves? Els dos homes forçaren el pas i es posaren al seu costat.

—No faci cap bestiesa ni es posi histèrica, senyora —digué molt educadament un dels homes que duia una camisa texana i uns pantalons del mateix estil. Aquell home, a més, era atractiu. La dona restà clavada sobre la vorera. Em violaran, pensà immediatament.

—Entri en aquest portal obert i no li passarà res —insistí l'home del conjunt texà. Segur que em volen violar, per això em fan entrar al portal, per poder fer la feina amb més tranquil·litat. Però si em volen violar m'obligaran a despullar-me i aleshores descobriran... A la

dona, li va venir una suor freda a l'esquena, mentre entrava al portal seguida pels dos brètols que havien tret dues navalles de grans dimensions cadascun, tot i que les esgrimien sense cap agressivitat.

—Ara ens donaràs tot el que portis de valor, oi? —digué el segon home, més baixet, que anava amb una camisa estampada molt hortera i uns pantalons grisos de feia quinze temporades. La dona es va empipar quan va comprovar que li parlava de tu. Potser per això va reunir forces per dir:

—Agafeu el meu moneder. No sé quan porto, però us ho podeu quedar.

—Quina generositat —ironitzà l'hortera, tot fent ballar la punta de la navalla davant dels ulls de la dona.

—No trobes que aquest tia està molt bona? —digué el ximple al seu company, que semblava més seriós. L'altre s'encogí d'espatlles.

—Sí, sí, està molt bona. Segur que val la pena veure-la al natural —insistí l'home tot somrient.

De cop, deixà de somriure, tibà el vestit d'una peça que duia la dona i, amb un hàbil cop de navalla, l'esquinçà. El vestit es convertí en una bata que es va obrir, i va deixar veure la roba interior negra i amb puntilles de la dona.

—Oh, oh, oh! —cridà el bandarra,— ja ho crec que està bona. I mira quin pit que té, la tia.

I amb un altre cop d'acer trencà el sostenidor per la part estreta que uneix allò que en diuen les copes i que és el que pròpiament sostè allò que s'ha de sostenir. Dos pits blancs, força caiguts, restaren al descobert. I, al mateix temps, uns quants bitllets de cinc mil pessetes queien a terra.

—Hòstia, mira, tu, quin amagatall més encisador! —insistí l'home dels pantalons grisos de l'any de la picor.

—Deixa de fer el ruc —digué l'altre, el que semblava més seriós— i afanyem-nos abans que vingui algú i s'emmerdi la troca.

Els dos lladregots agafaren els diners, dotze bitllets de cinc mil pàfies, i tocaren el dos. La dona restà sola, plorosa i amb les interioritats a l'aire.

El periodista arronsà el nas i llepà la ploma amb la qual escrivia per la part del caputxó.

—Aquests tios sabien que la dona duia calés en un lloc tan íntim? —preguntà la policia.

—Si no ho sabien, va ser una xamba com una catedral —respongué el pasma en funcions d'agent de premsa.

TRIA DE NOVETATS

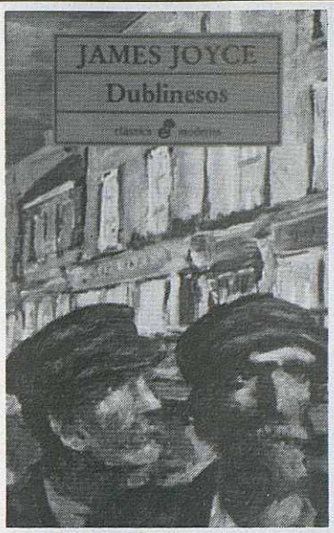
Dues novel·les de Patrick Modiano. De la nòmina d'escriptors francesos que han passat la quarantena, Modiano n'és, sens dubte, un dels pocs valors solvents, encara que, a vegades, en els seus llibres —ben construïts i correctes, publicats per Gallimard— hi trobis a faltar l'espurna del geni.

És un escriptor que té ofici, però que al nostre país, tot i que ha estat traduït en alguna ocasió (*Barri perdut* va ser publicat per Columna el 1984), sembla que no ha quallat gaire. En fi, què hi farem. Edicions 62 i Editorial Columna n'han publicat recentment dues novel·les: *Una joventut* (Ed. 62) i *Diumenges d'agost* (Columna). La primera, apareguda l'any 1981 en francès, és la història d'una parella d'adolescents que inicien junts l'aprenentatge de París i, com qui diu, el mateix de la vida; la segona, publicada en francès cinc anys més tard, substitueix la ciutat del Sena, tan

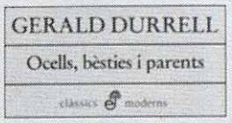

preada en tota l'obra del seu autor, per la lluminosa però una mica tèrbola Niça, amb una barreja d'aventures malèfiques i històries d'amor. Per cert, que a les solapes dels llibres uns el fan néixer el 45 i els altres el 47... **DUES NOVEL·LES BEN FETES I PROU.**

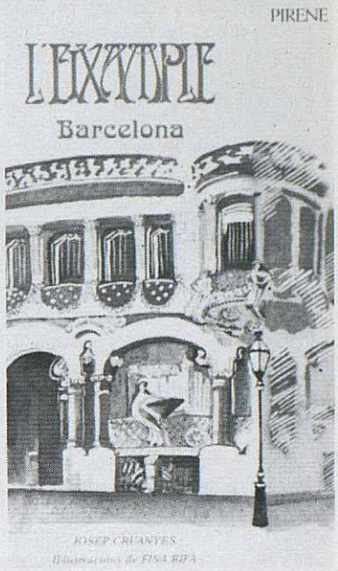

Entre James Joyce i Gerald Durrell. L'actitud envers la literatura que tenia Joyce i la que pugui tenir el seu germà petit de l'autor del *Quartet d'Alexandria* no són segurament idèntiques, però tots dos tenen més d'una cosa en comú. La primera, però no pas l'única, és que saben escriure. Joyce, a més, feia filigranes, va explorar gairebé fins als límits les possibilitats expressives de la llengua i va renovar a fons la narrativa contemporània. *Gerry*, el zoòleg i fundador de la reserva d'animals de l'illa de Jersey, no apunta tan enlaire a l'hora d'explicar-nos històries, però té un punt important a favor seu, l'humor, la

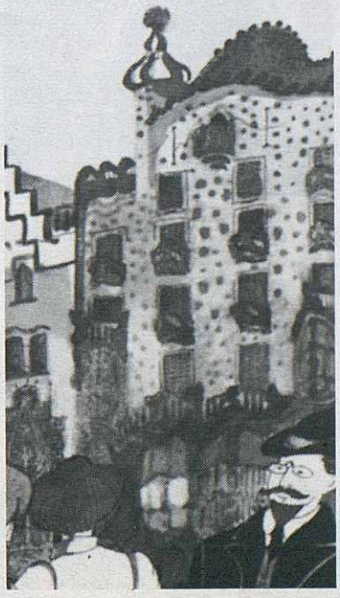

ironia, l'amenitat, virtuts que Joyce compartia. De l'un i l'altre, la Col·lecció Clàssics moderns d'Edhasa, dirigida per Francesc Parcerisas, n'han publicat recentment dos excel·lents volums. *Dublinesos*, el recull de relats de Joyce sobre la seva ciutat natal, i *Ocell, bèsties i parents*, de Durrell, amb les divertides narracions sobre la seva original família, centrades sobretot a l'època de la seva estada a l'illa de Corfú. Tots dos llibres compten amb excel·lents traduccions —la de Joaquim Mallofré és excel·lent en tots els sentits— i *Dublinesos* ofereix la possibilitat de comprovar que John Huston va fer una pel·lícula extraordinària d'*Els morts* —relat que clou el volum—, respectant escrupolosament el text. **DE LECTURA OBLIGATÒRIA.**

L'Eixample, evocat i dibuixat. Josep M. Ainaud de Lasarte, dirigint-se als lectors joves als quals va destinat aquest llibre, escriu que la millor manera d'estimar la ciutat és conèixer-la, i els autors d'aquest volum que acaba de publicar el Districte de l'Eixample de l'Ajuntament de Barcelona conjuntament amb editorial Pirene, ens ho demostren obertament. Josep Cruanyes coneix la història de la ciutat i sap explicar-

la als lectors, farcint el text d'anècdotes curioses i amenes. Fina Rifà il·lustra amb la seva peculiar sensibilitat totes les pàgines. Els textos de Verdaguer, Carner i altres escriptors que han evocat aspectes i peculiaritats de l'Eixample i els quatre itineraris per començar a conèixer el barri acaben d'arrodonir aquest **BONIC I ÚTIL LLIBRE SOBRE EL BARRI MODERNISTA DE BARCELONA.**

Apunts autobiogràfics de Marguerite Duras. L'estil d'aquesta escriptora i cineasta francesa que va néixer prop de Saigon i que va viure a Indonèsia fins a la seva adolescència és ben conegut per tots els que van descobrir-la —tard— amb *L'amant*, el seu èxit més recent. Aquella mena de sinceritat gairebé obscena i cruel que gasta en la seva prosa, fornint-se de la seva vida com a matèria primera, pot arribar a enfarfegar, però cal reconèixer que produeix un cert impacte. Ara Plaza & Janés acaba de publicar un dels seus treballs més recents, *La vida material*, traducció castellana de Menene Gras, on la Duras ens desgrana, en petites proses, retalls de la seva vida, els seus records, les seves misèries i grandeses, les cases on ha viscut, els amants que ha tingut, la seva relació amb els homes, amb l'alcohol, les seves reflexions sobre l'homosexualitat, les dones... Fragments plens d'una mena d'exhibicionisme dolorós, geniüt, colèric, amarats, però, de saviesa i de sensibilitat. **FRÍVOLS, ABSTENIU-VOS-EN.**

Coca-Cola i Julieta. Edicions de la Magrana estrena aquest setembre un nou fitxatge. El jove Carles Mengual, al qual, segons ens diu l'editor, li agrada llegir novelles, llibres d'història, biografies i memòries, i que té al seu favor el premi de contes Malvarrosa, a part d'algun accèsit. Amb *Coca-Cola i Julieta*, el seu primer llibre, aplega un recull de set contes entretinguts i dedicats, primer tempteig del que pot arribar un ser amb més temps i més ofici l'obra d'un escriptor. **UN NOU VALOR.**

CARTELLERA

***Hoosiers*, de David Anspaugh.** Tòpica i típica narració sobre una superació personal, en aquest cas emmarcada en un petit poble on se citen personatges arquetípics del triomfalisme americà: un home fracassat que es regenera convertint-se en un dur entrenador de bàsquet, una colla d'adolescents que es motiven pel triomf en l'esport, un pare alcoholitzat de qui tots reneguen que al final sabrà deixar la beguda per ser el pare que mai no ha estat, etc. Tots els convencionalismes de rigor servits per una posada en escena efectiva, però massa influïda pels telefilms, que acrediten en David Anspaugh una solidesa forma que trontolla, però, per l'esquematisme narratiu sempre tendent al melodrama fàcil i carrincló. Salvant el conjunt, una colla d'excellents actors dignes de millors empreses: Gene Hackman ofereix el rostre cansat, i de vegades patètic, de l'entrenador que s'ha de guanyar l'estima de tothom; Dennis Hopper repeteix la composició de pare alcoholitzat que ja li va donar bons resultats a *La ley de la calle*; i Barbara Hershey, una de les actrius amb més personalitat dels últims temps —la fràgil germana d'*Hanna y sus hermanas*, la Maria Magdalena de la temptació d'Scorsese—, en la pell d'un personatge dibuixat sense entitat al qual l'actriu atorga la dignitat i força necessàries. (Cinema Balmes i Publi).

***Vidas rebeldes*, de John Huston.** Una de les pel·lícules més prestigiades de l'irregular Huston, que basa la seva mítica particular en la presència de tres actors vorejant la mort (Marilyn Monroe, Clark Gable i Monty Clift) i en l'excel·lent, però patètic, guió que Arthur Miller va escriure per al desemmascarament real de la seva esposa. Huston va posar-lo en imatges amb un tractament excessivament grandiloqüent, basant-se totalment en els actors i quedant-se en la superfície d'un text esqueixador sobre la vida i la mort, que té el millor símbol en la lluita contra els cavalls salvatges. Impagables interpretacions dels secundaris Eli Wallach i Thelma Ritter, i il·luminació exemplar de Russell Metty en un blanc i negre dens i trist com pocs. (Cinema Moderno).

LA PANTALLA INDISCRETA

Rohmer, Reinette i Mirabelle

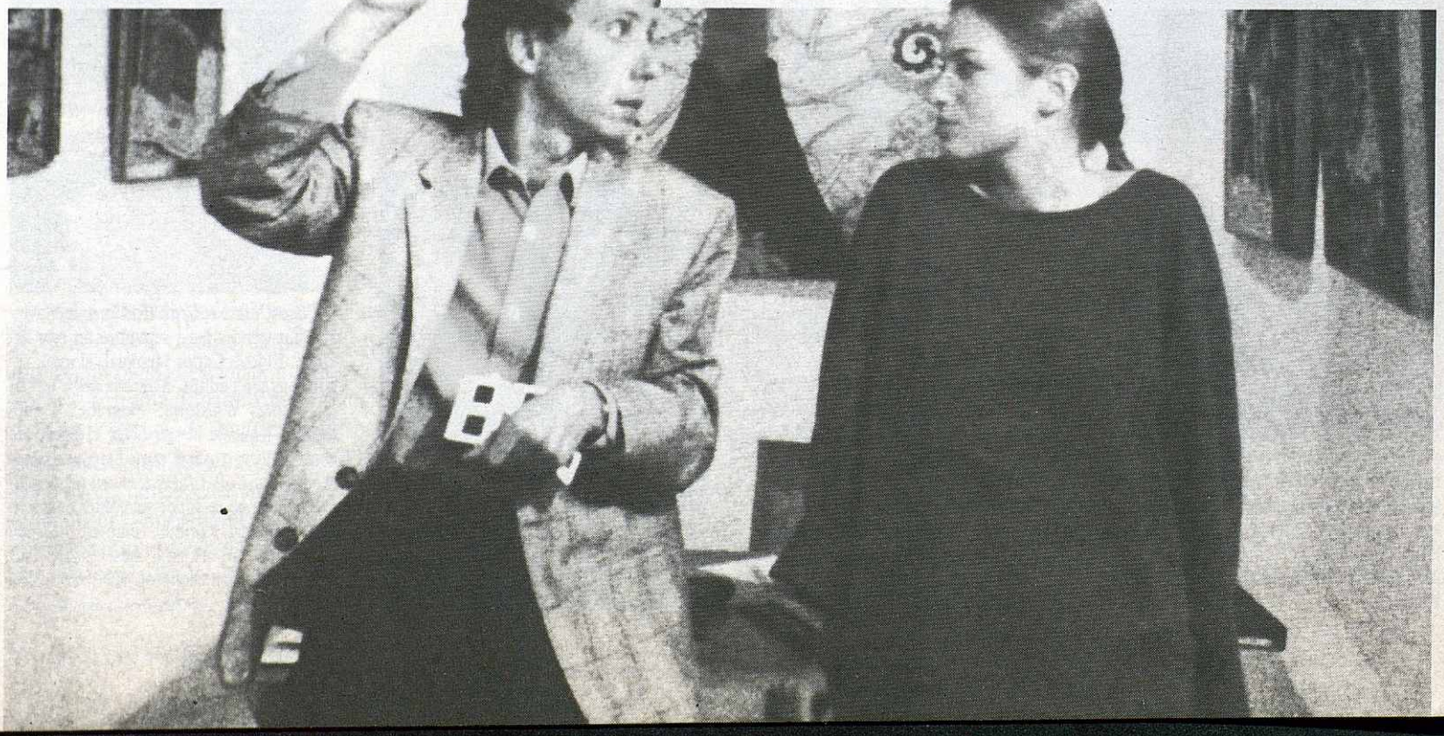
En una entrevista realitzada fa un parell d'anys, a propòsit de *Quatre aventures de Reinette et Mirabelle*, Eric Rohmer confessava: «Amb pel·lícules com *Le rayon verd* o *Reinette et Mirabelle*, un es pot permetre de fracassar. Això és el que fa que no es fracassi, per cert». Paraules lúcides, i sens dubte encertades, d'un home que cada cop ha normalitzat més la seva manera d'entendre i de fer cinema, que busca la complicitat d'uns espectadors fidels amb pel·lícules íntimes, senzilles, normalment agradables, rodades en pocs dies i pocs mitjans —en 16 mm inflats posteriorment a 35 si s'escau i, el que cada vegada és més important a la seva obra, amb actrius i actors joves d'escassa formació, la qual cosa permet un grau d'espontaneïtat que, ara per ara, Rohmer domina com ningú. I, d'això, n'ha fet la seva marca de fàbrica per als vuitanta, reconstruint amb solidesa una trajectòria que films com *Le bon mariage* i *Pauline à la plage* van estar a punt de fer naufragar.

Com *Le rayon verd*, obra per la qual no sento cap simpatia especial, encara que ofereix la part més nua del cinema del seu autor, a diferència de la magistral *L'ami de mon amie*, aquestes aventures de Reinette i Mirabelle prenen una estructura improvisada per, en forma de quatre relats curts completament autònoms —podrien ser a la perfecció quatre curt-metratges—, oferir el retrat tendre i amable de dos caràcters femenins oposats però complementaris. Reinette viu al camp i es trasllada a la gran ciutat amb els seus judicis morals, però, també, amb la seva ingenuïtat i espontaneïtat (*reinette:* poma de gust més àcid i aromàtica). Mirabelle viu a la ciutat, aprèn una mica de la vida camperola, no té prejudicis, sap moure's en una societat de la qual s'aprofita tendrament (*mirabelle*: licor fabricat amb una varietat de la pruna, dolça i també aromàtica). De la confrontació entre les dues noies (escena de la discussió moral sobre per què Mirabelle ha ajudat una dona a robar en un supermercat), de la seva complementació i estima (el moment màgic de l'hora blava, quan el camp resta en silenci complet; l'estratagema per aconseguir vendre un quadre de Reinette a un experimentat marxant, seqüència impagable i de les millors rodades per Rohmer els darrers temps), el director francès en treu la veritable força per a un conte suau i dòcil construït amb una nuesa exemplar. El problema està en el fet que Rohmer repeteix massa la mateixa fórmula, però aquesta roman, encara, efectiva. És el resultat de les idees clares d'un director ja gran que aprèn del món dels que l'envolten, i de la flexibilitat d'uns rostres i uns cossos joves que amb Rohmer tenen l'oportunitat, estranya i insòlita, d'expressar aquest món seu sense que, per això, Rohmer deixi de ser l'autor absolut. És el món de Jessica Forde (Mirabelle), Joëlle Miquel (Reinette), Fabrice Luchini (l'impagable venedor d'art) o Marie Rivière (l'estafadora de l'estació del tren), signat/vampiritzat per un Eric Rohmer insubornable.

Quim Casas

CARTELLERA

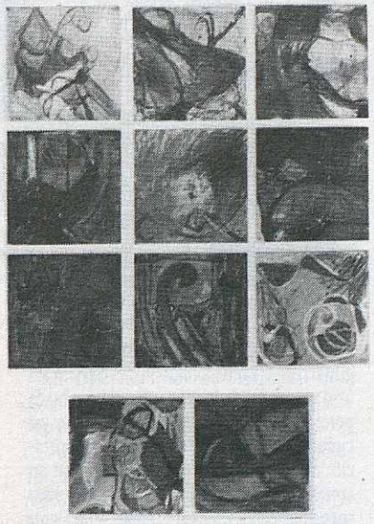
***Los sobornados*, de Fritz Lang.** Obra mestra del seu autor i títol emblemàtic del cinema negre nord-americà, *Los sobornados* és la narració modèlica del camí que segueix un policia, honrat, gens agressiu, pare de família tradicional, des del moment en què comença a enfrontar-se amb els seus superiors fins a l'assassinat de la seva esposa, aspecte que motivarà una espiral de violència fins aleshores inimaginable en la vida d'un home que solament aspira a fer bé, i íntegra, la seva feina. Glen Ford, en un dels seus millors treballs, dóna vida a un personatge que, dibuixat amb mà mestra per Lang i el seu guionista, un reporter de casos criminals, acaba sent un reflex meticulós del ciutadà mig enfrontat amb la corrupció i la delinqüència de qualsevol gran ciutat. Contrastada i irreal a estones, crua i hiperviolenta —Lee Marvin cremant la cara de Gloria Grahame amb cafè bullent, Glen Ford a punt d'estrangular la dona del policia que amb el seu suïcidi ha originat tot el conflicte—, *Los sobornados* (el seu títol original resulta molt més contundent i gràfic: *The big heat*) resulta una peça modèlica de com revolucionar les formes tradicionals del gènere policíac. Fins a la pel·lícula de Lang, els gàngsters, amb tractaments diferents, eren els protagonistes de les narracions, el crim estava reflectit a partir de les seves accions; amb *Los sobornados*, la gent ja tenia un punt de vista amb el qual identificar-se i l'exercici de la violència passava, aleshores, a ser qüestionat des d'una postura absolutament quotidiana i molt més realista, aspecte inusual en un realitzador que sempre va fer del somni, de la irrealitat i del distanciament les seves millors eines. (Cinema Alexis).

EXPOSICIONS

«Extract» és el nom d'una exposició d'art jove que s'ha presentat al Centre Cívic de la Sedeta, al districte de Gràcia de Barcelona, entre el 5 i el 16 de setembre. Aquesta mostra serà traslladada més endavant a la ciutat normanda de Caen, on es presentarà, amb el patrocini de l'Escola de Belles Arts d'aquesta ciutat, en un antic garatge reciclat per a espai d'exposicions. Posteriorment, és probable que també viatgi a Londres.

L'origen d'aquesta activitat sorgeix de la iniciativa de dos joves artistes estrangers establerts provisionalment a Barcelona per treballar en el camp de les arts plàstiques:

Yann Esnault.

Yann Esnault, pintor francès, i Jonathan O'Rorke, escultor anglès. Esnault pertany a una associació d'artistes francesos anomenada «Artistes Tot Terreny» (ATT) i O'Rorke, a una altra fundada a Barcelona, anomenada AREX, el 1988 («Associació d'amics de l'art). Les dues associacions s'han fusionat ara per treballar en col·laboració amb una finalitat ben clara: difondre l'obra dels artistes joves que treballen actualment a Barcelona, siguin o no catalans, tractant d'omplir un *gap* que existeix en el circuit de l'art català, i procurant oferir d'aquesta manera la possibilitat d'exhibició contínua i àgil de l'obra d'artistes que comencen a propiciar un discurs propi i a impulsar una energia que, sovint, queda per canalitzar.

Els participants de la mostra han estat els següents: Miquel Brull, Carlos Burbano, Martín Corral, Jordi Castrillón, Yann Esnault, Marta Espenache, Gloria Franco, Paco Güell, Roberto Navarro, Gabriel Quinn, Teresa Viaplana i Brian Williams, en la secció de pintura; José Luís Álvarez, Lluís Banti i Jonathan O'Rorke, en la d'escultura; en la d'instal·lacions, La Chusma (col·lectiu format principalment per J. Ponsà, J. P. Ríos, F. Monza, J. Arcas, Edu, Antonio, Javi); en la de fotografia, Ada Borbonis, Andreu Català i Gille Warrin; en la de gravats, Ricard Martínez i Marta Marugan; en la de vídeo, Alberto Franco, Charles Gate, Hidràulics i Mario i Menchu; en performance, Bertio i Margarita Mascaró. La major part d'ells són estudiants dels primers cursos de Belles Arts o aprenents autodidactes, i compten amb curts però promissoris currículums. S'ha previst que entre els mesos de desembre i febrer s'organitzi també una altra exposició a partir d'aquest col·lectiu al Centre Cívic de la Casa Elizalde de Barcelona.

LA MIRADA INDISCRETA

Joves creadors, a la Capella de l'Antic Hospital

El cicle d'exposicions «Monogràfiques dels Joves Creadors de la Biennal'87» és una iniciativa impulsada des de l'Àrea de Joventut de l'Ajuntament de Barcelona i té com a objectiu principal incidir d'una manera més regular en el món de la jove creació i oferir al públic una mostra de l'evolució dels artistes seleccionats en l'anterior edició de la «Biennal de Produccions Culturals Juvenils de l'Europa Mediterrània». Els participants en la secció d'Arts Plàstiques, seleccionats per Rosa Queralt, són Àngels Viladomiu, Josep Maria Forcadell, Lídia Porcar, Jordi Martorell i Santi Cabús.

Respecte d'altres mostres d'aquestes mateixes característiques, realitzades en anys anteriors, diríem que han desaparegut de l'escena tots aquells trets que aplegava la plàstica jove dels anys vuitanta, desenvolupada entorn d'una figuració de tendència expressiva, d'una tècnica gestual individualitzada i de traç gruixut, d'una temàtica recurrent d'escenes de gènere de caràcter intimista, etc. Descriure les constants plàstiques de la pintura d'aquesta mostra condueix, tanmateix, a referir-se a la refulgència i planitud dels acrílics, a l'addicció de diferents llenços, a la neutralitat del gest, a la trama geomètrica de la composició i a la referència a temàtiques vinculades a l'espai col·lectiu i a les exèquies del món urbà. Pel que fa a l'escultura, predomina l'herència objectualista i l'ús de materials de procedència industrial.

Àngels Viladomiu (Barcelona, 1961) presenta una desfilada de personatges-objecte, prosopopeia d'una naturalesa cruel d'acer galvanitzat, el principal atribut precís dels quals sembla que és l'inquietant vici d'espiar: màquines anihiladores, rodes dentades que les destrueixen, oliveres en llauna, artificis que sospiren, planxes que naveguen...

Josep Maria Forcadell (Barcelona, 1957) treballa les seves escultures de ferro i ciment com si és tractes de plans bidimensionals o estructures de paper. Idèntiques figures geomètriques projectades en l'espai, reiterades amb diferents finalitats iconogràfiques: objectes de la indústria fets a mà i evocadors d'una poètica atàvica: la Terra, la mitja Lluna, Àfrica, l'Aire...

La pintura de Lídia Porcar (Barcelona, 1958) és de caràcter vitalista, expressiva malgrat el seu esquematisme i de colors plans, brillants i encegadors: visions de la metròpoli somniada per un gat, quadrícules urbanístiques mesclades amb éssers orgànics, monstres infantils, cops de cor violents i objectes i edificis de mecano.

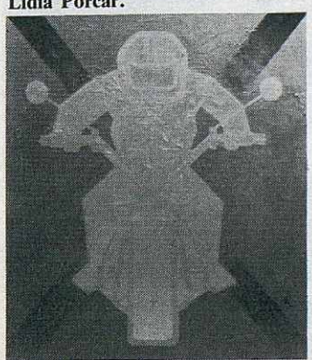
La de Jordi Martorell (Tarragona, 1961) ofereix la visió d'un paisatge industrial d'esmalt sintètic, de línies que fugen i figures de politges, camions i treballadors que s'inscriuen matemàticament en una trama social de colors calents.

Les escultures de Santi Cabús (Barcelona, 1961), construïdes en ferro i alumini tractat com a fusta, com a portes tancades o quadres de material pesat, adquireixen una presència equívoca: fragments d'arquitectura de paper o vestigis d'objectes d'un culte ancestral.

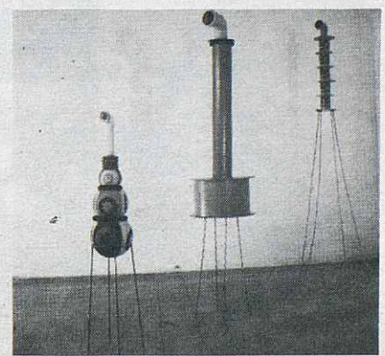
Esperança Rabat

Lídia Porcar.

Jordi Martorell.

Àngels Viladomiu.

EXPOSICIONS

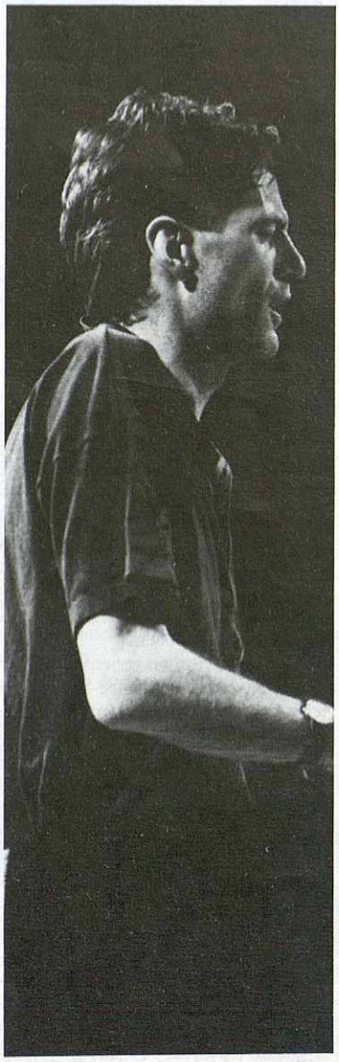
La VII edició de la Biennal de Barcelona, Jove Pintura Contemporània, convocada per la Caixa de Barcelona, d'acord amb el veredicte d'un jurat format per Vicens Altaió, Robert Llimós, Francesc Miralles, Margit Rowell i Javier Rubio, ha concedit el Primer Premi a l'obra «Sense títol» d'Aureli Ruiz. El segon Premi ha estat per a Jordi Jové. El primer Accèsit, per a Ramon Roig Segarra; el segon, per a Christian Israel i el tercer, per a Albert Girós. Els finalistes han estat: Ignasi Aballiu, Jordi Cano, Martín Carral, Carles Gabarró, Domènech Montserrat, Oscar Minelo, Francisco Nicolás, Adrià Pina, Lorenzo Valverde i Carlos Volpati. Les obres guardonades en aquest certamen s'han seleccionat d'entre les nou-centes rebudes, procedents de tot l'Estat espanyol, Andorra i el Rosselló. La Caixa de Barcelona, a més a més del premi en metàl·lic atorgat al mereixedor del primer premi, li concedeix també l'oportunitat de presentar una exposició individual a la sala Plaça Catalunya d'aquesta mateixa entitat. El dimarts dia 20 de setembre es va inaugurar la mostra que aplega aquestes pintures a més a més d'altres seleccionades per participar-hi. Es clourà el dia 23 d'octubre.

El conjunt de les obres seleccionades per a la mostra, així com també les que han rebut una menció especial, ofereixen una visió força fidel del pluralisme i l'efervescència que experimenta el panorama de la jove plàstica actual en aquest país. Lluny de reflectir una opció preconcebuda per part del jurat, la mostra aplega un repertori de tendències pictòriques ben dispars, totes elles inscrites igualment en la complexa trama del tràfic d'influències internacionals. S'hi posa de manifest, tot al contrari, que en l'escena de l'art més jove no es produeix una evolució de tendència unidireccional i se'n destaca la confluència d'herències diferents: la de l'informalisme català i la pintura espanyola de la postguerra; els plantejaments estètics, encara en ebullició, dels diferents moviments artístics de la segona meitat del segle XX; la d'una nova mirada reexaminadora dels primers avantguardistes abstractes, etc.

A més a més dels pintors distingits pel jurat, caldria assenyalar-ne altres de força interès, com són, per exemple, Berta Caccamo, Enric Font, Juan Martí, Jaume Barrera, Pep Camps, Pilar Viviente, Anna Mauri, Emma Creu, etc.

CONCERTS

Peter Hammill. Dins de la no excessivament brillant programació musical de les festes de la Mercè s'han colat coses força curioses. La que més, potser, va ser el recital que Peter Hammill va fer el diumenge davant de la Catedral. L'any passat ja ens havia deixat a tots bocabadats en la seva estrena en directe al nostre país. Hammill, només amb un piano, una guitarra i la seva veu, és capaç d'emocionar fins i tot els més aturats. Veure'l interpretar una mostra de les seves melodies clàssiques, amb la façana de la Catedral il·luminada i en una nit de lluna plena, va ser equivalent a una mena de catarsi només maculada per la dificultat d'entendre bé els lírics poemes que configuren les lletres de les seves cançons.

El més curiós en el cas de Peter Hammill és que tot i ser un músic anglès, on actualment desperta les passions més grans és als països llatins, com Itàlia i Espanya. Ell n'és conscient i, com una mena de reconeixement cap a un públic que se l'estima de manera tan incondicional, ha decidit que el seu espectacle següent, una òpera basada en el relat d'Edgar Allan Poe «La caiguda de la Casa Usher», l'estrenarà l'estiu que ve al Mercat de les Flors.

LA NOTA INDISCRETA

Programacions alternatives

En acabar la temporada passada ens queixàvem d'una sobresaturació de concerts i semblava que la ciutat ja no podia acollir més ofertes, però ara ens adonem que tot just iniciada la present, el bombardeig d'actuacions sembla que s'incrementa i que de cara a les properes setmanes la cosa es disparará. Fins no fa gaire es creia que no hi havia públic per a tot, però ara veiem dia sí i l'altre també com els promotors omplen grans recintes amb ofertes ben diverses i continuades. L'exemple més evident és el de la Monumental. Quan va començar l'estiu i El Último de la Fila l'omplí de gom a gom, semblava un fet insòlit per a un grup de pop espanyol, però després ha resultat que, d'estrany, res de res. Mecano, Hombres G, Sabina, Flamenc, Heavy, i suposem que Miguel Bosé, tot atreu les multituds. El negoci de la música en directe cada vegada és més rendible al nostre país i això ofereix una impressió errònia de normalització, perquè la veritat és que encara tot funciona com déu vol. Aquí els artistes o són pastura de la massa o ningú no es preocupa que existeixin.

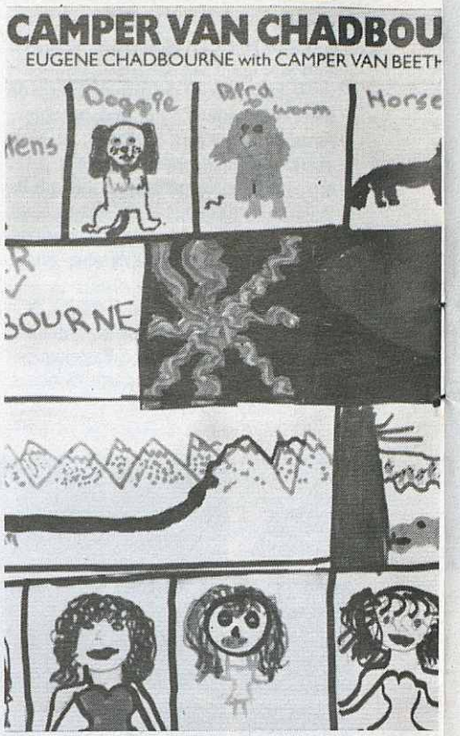
Tot aquest discurs preliminar ve a tomb perquè de cara a aquesta nova temporada de concerts, al marge dels típics i tòpics promotors, que quan porten un artista saben molt bé amb qui es juguen els quartos i difícilment punxen, en surten uns altres d'alterntius per als quals l'important no és la pela a guanyar, sinó el desig d'acostar-nos gent avantguardista que, malgrat que venen pocs discos o no en venen cap, ofereixen un discurs innovador. Els exemples més pròxims, els podem trobar en la sèrie de concerts que ha organitzat a la sala 2 de Zeleste el col·lectiu Otras Músicas. Els quatre concerts que hi ha programats van començar el dilluns passat amb Eugene Chadbourne i seguiran el 7 d'octubre amb Elliot Sharp, el 21 amb el grup local Naif i acabarà el cicle el japonès Takashi Kazamaki el 28 d'octubre. A la mateixa sala 2 de Zeleste els de *Rock de Lux* també se la juguen i, reenganxant en la seva agosarada política de concerts, porten el dia 4 el grup més prestigiós de les noves fornades d'iconoclastes novaiorquesos, els demolidors de qualsevol esquema i millors representants de la «no-wave», Sonic Youth.

Evidentment, desconfiem del bon resultat econòmic que puguin generar aquests concerts, però a nivell artístic són per esperar-los amb candeletes. Cal encoratjar els promotors que continuïn en aquesta política de concerts, perquè volem una normalització real en les ofertes musicals de la ciutat, i de moment només en tenim una d'aparent.

Ramon Súrio

DISCOS

Camper Van Chadbourne. Us parlàvem aquí al costat de la visita d'un excèntric músic americà, el compositor, cantant i guitarrista Eugene Chadbourne. Si hem fet tard per parlar de la seva actuació, no ho és per comentar-vos que s'acaba de posar en circulació, per mitjà del sistema d'importació, el seu últim disc que ha enregistrat en companyia d'uns altres reputats transgressors de normes, el grup Camper Van Beethoven. Junts s'han dedicat, amb el corrosiu sentit de l'humor que els caracteritza, a fer un recorregut per les cançons de tota la vida que en algun moment de la seva existència els han marcat. En les catorze originalíssimes peces, hi trobem coses tan curioses com una versió *country* del clàssic «I talk to the wind», que van gravar els King Crimson en el seu primer àlbum. També «Careful with that Axe, Eugene», dels primerencs Pink Floyd, i altres records de l'univers pop dels Byrds, de Frank Zappa, Tim Hardin, Joe South, sense oblidar jazzistes com Thelonious Monk o Pharoah Sanders. Tot plegat és una manera molt bona de comprovar com es poden fer versions i alhora recrear un món tan personal que fa que les cançons semblin pròpies. Avisem que és un disc no gens fàcil d'escoltar, que en segons quins moments es desvetlla el sentit irracional de Chadbourne i el que sona pels altaveus sembla una mena de ràbia histèrica.

D'altra banda, cal mencionar que el grassó Eugene no és cap nouvingut en el camp de l'experimentació i que per demostrar-ho té més d'una vintena de discos gravats al seu nom i en companyia d'altres que sempre ha treballat a la fosca, al marge de modes, de llistes i, per descomptat, de qualsevol cosa similar a la popularitat. Ah!, els despistadors dibuixos de la portada són de la seva filla Jenny.

TELE-PEL·LÍCULES

MARGARITA SE LLAMA MI AMOR
1961. Director: Ramón Fernández. Int.: Mercedes Alonso, Antonio Cifariello, José Isbert, José Luis Ozores, Manuel Zarzo. Espanyola. 1 h, 31 m.
Una ridícula comèdia d'estudiants amb cançons de la *Tuna*. ***RES DE BO.***
Divendres 30 (16.30) TVE2. Cine español. Ciclo José Luis Ozores.

LA PUERTA DEL CIELO
Heaven's Gate. 1980. Director: Michael Cimino. Int.: Kris Kristofferson, Christopher Walken, Isabelle Huppert, John Hurt, Sam Waterston, Joseph Cotten, Jeff Bridges. Nord-americana. Entre 2 h, 10 m i 3 h, 20 m (segons la versió).
Incommensurable epopeia cinematogràfica que recrea la conquesta de l'oest que va portar Cimino pel camí de l'amargor. ***MOLT BONA.***
Divendres 30 (22.30) TVE1. Viernes cine.

L'ILLA DEL TERROR
Island of Terror. 1966. Director: Terence Fisher. Int.: Peter Cushing, Carole Gray, Edward Judd, Eddie Brysne. Anglesa. 1 h, 29 m.
MOLT RECOMANABLE PER ALS FANS DEL CINEMA FANTÀSTIC.
Divendres 30 (24.00) TV3. Cinema de mitjanit.

LA MUJER DEL MINISTRO
1981. Director: Eloy de la Iglesia. Int.: Amparo Muñoz, Simón Andreu, María Martín, José Luis Fernández "Pirri", José M. Cervino, Julieta Serrano. Espanyola. 1 h, 28 m.
NOMÉS ADEQUAT PER ALS QUE VULGUIN VEURE LA INSULSA AMPARO MUÑOZ FENT DE DONA FATAL.
Matinada del dissabte 1 (3.40) TVE1. Largometraje.

PACTO TENEBROSO
Sleep, my Love. 1948. Director: Douglas Sirk. Int.: Claudette Colbert, Don Ameche, Robert Cummings, Hazel Brooks, Raymond Burr. Nord-americana. 1 h, 33 m.
Ombres de cinema negre i planificació emfàtica de melodrama en un film que, com *Luz de gas*, mostra un home que vol fer creure que la seva dona és boja. Sirk demostrava ja les seves capacitats, Amèche i Hazel Brooks ho fan molt bé. ***MOLT RECOMANABLE.***
Matinada del dissabte 1 (7.25) TVE1. Largometraje.

EL HOTEL DE LOS LÍOS
Room Service. 1938. Director: William A. Seiter. Int.: Groucho, Harpo i Chico Marx, Lucille Ball, Ann Miller, Cliff Dunstan. Nord-americana. 1 h, 15 m.
RECOMANABLE PER A TOTHOM.
Dissabte 1 (16.05) TVE1. Primera sesión.

ELS GENIS LES PREFEREIXEN ROSSES
Insignificance. 1985. Director: Nicholas Roeg. Int.: Michael Emil, Theresa Russell, Tony Curtis, Gary Busey. Anglesa. 1 h, 30 m.
Una estranya pel·lícula que comença amb un homenatge a *La tentación vive arrriba* (les faldilles de Russell-Marilyn que s'enlairen). Amb la Marilyn, s'hi barregen Joe di Maggio i Albert Exinstein!!!. ***INTERESSANT.***
Dissabte 1 (22.30) TV3. Pel·lícula.

GENTE DE CUIDADO
Handle with Care. 1977. Director: Jonathan Demme. Int.: Paul Le Mat, Candy Clark, Ann Wedgeworth, Marcia Rodd. Nord-americana. 1 h, 35 m.
Un camioner, com els mariners, té una nòvia a cada port, una a Dallas, l'altra a Portland. Oportunitat única de conèixer la quarta pel·lícula de Jonathan Demme *(Stop Making Sense, Algo salvaje)*, un dels directors de futur més brillant al cinema americà. ***RECOMANABLE PER ALS CINÈFILS.***
Dissabte 1 (12.25) TVE1. Filmoteca TV .

SOLA FRENTE A LA VIOLENCIA
La moglie piu bella. 1970. Director: Damiano Damiani. Int.: Ornella Mutti, Alessio Orano, Gaetano Cimarosa, Joe Sentieri. Italiana, 1 h, 29 m.
Abans de ser la musa de directors intel·lectuals (Ferreri, Maselli), Ornella Muti feia pel·lícules per exhibir el seu físic i la seva sensualitat. ***REGULAR.***
Matinada del diumenge 2 (3.50) TVE1. Largometraje.

LOS COMEDIANTES
Komödianten. 1941. Director: G.W. Pabst. Int: Käthe Dorsch, Hilde Krahl, Henny Porten, Gustav Diessl. Alemanya. 1 h, 45 m.
En plena època hitleriana, Pabst va tornar a Alemanya per filmar aquesta història sobre el passat gloriós (així havia de ser) del teatre alemany. ***INTERESSANT PER A CINÈFILS.***
Matinada del diumenge 3 (7.15) TVE1. Largometraje.

ATENCIÓ, BANDITS!
Achtung! Banditi!. 1951. Director: Carlo Lizzani. Int.: Gina Lollobrigida, Andrea Checchi, Lamberto Maggiorani, Maria Laura Rocca. Italiana. 1 h, 40 m.
El debut de Lizzani com a director. ***ES POT VEURE.***
Diumenge 2 (16.50) TV3. Tarda de guerra.

ÁMAME TIERNAMENTE
Love me Tender. 1956. Director: Robert D. Webb. Int.: Elvis Presley, Richard Egan, Debra Paget, Neville Brand. Nord-americana. 1 h, 33 m.

L'ANTENA INDISCRETA

Telefilms

Els espectadors d'arreu del món s'alimenten principalment de telefilms, i, per satisfer aquesta creixent i inesgotable demanda, els estudis americans (i també els europeus i brasilers) fabriquen a ritme accelerat grans quantitats d'aquest producte anomenat modernament *culebrón*, nom que insinua una història curulla de revolts inútils, sense cap ni peus. Els guions són inversemblants, els actors corren amunt i avall sense preocupar-se de cercar una expressió ajustada, la planificació i el muntatge són adotzenats. És el triomf de la insensatesa. *Dallas, Falcon Crest* i les produccions brasileres amb Sonia Braga en són exemples cabdals.

Luz de luna o *Canción triste de Hill Street* són els fills que llueixen d'un tipus de telefilm que predominava fa deu o vint anys, i que podríem anomenar d'«aventures completes» (com es deia en els tebeos de Roberto Alcázar). Uns personatges, entre un i tres, generalment policies, detectius o advocats (gent relacionada amb la llei: el conflicte tractava d'algú que transgredia les normes establertes i se solucionava restablint la calma, «l'imperi de la llei», que, naturalment, tornava a trencar-se en l'episodi següent) eren els protagonistes amb els quals s'identificava el públic, com ara amb els seus successors (però menys: els temps manen). La reposició de *Perry Mason* a TV3 ens porta el gust agredolç del retrobament amb una manera de fer que, per ser del passat, no resulta conflictiva. Té la gràcia que poden tenir aquesta mena de coses. Ni més ni menys. En el seu moment *Perry Mason*, amb tot el seu èxit comercial, no es distingia dels seus congèneres.

El telefilms de prestigi són uns altres. Els basats en obres literàries o en fets històrics que tenen un principi i un final i un nombre determinat d'episodis. El seu punt de partida és culturalment sòlid. *Los gozos y las sombras*, versió de la novel·la de Gonzalo Torrente Ballester, és una de les destacades produccions espanyoles en aquest terreny, com l'anglesa *Retorn a Brideshead* a partir de la novel·la d'Evelyn Waugh. La Gran Bretanya ha guanyat un gran prestigi en aquest camp a causa de l'acurada ambientació que adorna el producte. A vegades hi ha tanta cultura i respecte que embafa. De tota manera, deixant de banda les virtuts que indubtablement posseeixen en nombroses ocasions, el problema principal d'aquestes produccions és que no acostumen a afegir res de significatiu a l'obra literària adaptada (o encara pitjor si n'emmascaren els valors originals) o a donar cap punt de vista nou sobre l'època històrica en qüestió. Val més llegir la novel·la o un llibre sobre el tema. Potser si l'espectador fes aquestes coses després de veure la tele, tot el que veiem estaria plenament justificat.

Lluís Satorras

TELE-PEL·LÍCULES

Poques ocasions de disfrutar hi haurà en aquest cicle (setze pel·lis!) sobre Elvis Presley que te interès ***NOMÉS PER ALS COL·LECCIONISTES DE MITES I INTERESSATS EN LA HISTÒRIA DE LA MÚSICA ROCK.***
Diumenge 2 (18.00) TVE2. Sesión de tarde. Ciclo Elvis Presley.

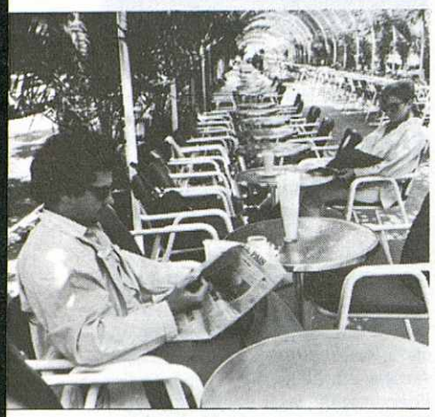
AGENTE 007 CONTRA EL DR. NO.
Doctor No. 1962. Director: Terence Young. Int.: Sean Connery, Ursula Andress, Joseph Wiseman, Anthony Dawson. Anglesa. 1 h, 50 m.
Primera pel·lícula de la sèrie de James Bond, quan encara no sabíem la cua que portaria. Principal atractiu: veure l'Andress, la primera «noia Bond» i sentir-li dir allò que s'està aprenent totes les paraules del diccionari, de la A a la Z. ***DE TOTA MANERA, L'INTERÈS ÉS MÍNIM.***
Diumenge 2 (22.35) TVE1. Domingo cine.

LO QUE PIENSAN LAS MUJERES
That Uncertain Feeling. 1941. Director: Ernst Lubitsch. Int.: Marle Oberon, Melvyn Douglas, Burgess Meredith, Alan Mowbray. Nord-americana. 1 h, 25 m.
Represa del cicle Lubitsch després de la interrupció olímpica amb una nova versió de *Divorciémonos*, muda de 1925, inferior a altres comèdies de l'autor però que, de tota manera, ***VAL LA PENA.***
Dilluns 3 (21.20) TVE2. Cine club. Ciclo Ernst Lubitsch.

EL JUEZ DE LA HORCA
The Life and Times of Judge Roy Bean. 1972. Director: John Huston. Int.: Paul Newman, Ava Gardner, Victoria Principal, Anthony Perkins, Tab Hunter, John Huston, Jacqueline Bisset, Stacy Keach. Nord-americana. 2 h, 4 m.
Huston, amb l'ajuda del guionista John Milius (sembla mentida, el director de *Conan*), explica amb ironia i desimboltura diversos episodis de la vida del mític jutge Roy Bean i la seva admiració per Lily Langtry (una genial, per guapa i per llesta, Ava Gardner). A més, per als consumidors de *Dallas*, hi ha la Victoria Principal, la Pam, el Perkins fent de capellà, la Bisset iniciant el seu mite particular i Keach demostrant la seva eficàcia. ***NO ÉS BONA, PERÒ TÉ FORÇA ATRACTIUS.***
Dimarts 4 (22.30) TVE1. Sesión de noche. Ciclo Paul Newman.

CHARLES VARRICK
Charley Varrick. 1973. Director: Don Siegel. Int.: Walter Matthau, Joe Don Baker, Felicia Farr, Andy Robinson. Nord-americana. 1 h, 51 m.
Estrenada a Espanya amb el títol de *La gran estafa*, conté les millors virtuts del cinema de Siegel: una planificació dinàmica, una ètica dels marginats o perdedors i un discurs, vibrant però també reflexiu, sobre la violència i les seves motivacions. ***MOLT BONA.***
Dimecres 5 (21.50) TV3. Cinema 3.

VAL LA PENA

La Bodegueta. Probablement molts la desconeixen i, també probablement, altres amaguen la seva existència com a secret de sumari. És la Bodegueta i no té absolutament res a veure amb la Bodeguilla madrilenya, que tantes subsceptibilitats genera. Passa molt desapercebuda per les seves discretes dimensions i pel fet de submergir-se una mica sota terra allà on és, a la cantonada de la rambla de Catalunya el carrer de Mallorca. La gràcia està en els apetitosos entrepans de bons embotits, formatges i altres aliments tradicionals que la caracteritzen. Els projectils es disparen des de la barra a marxes forçades, a causa de l'elevada demanda de la concurrència. Tenen aspecte de *baguettes* franceses i quan un penetra al petit «antre» té la veritable sensació de no estar precisament a Barcelona i menys a la rambla de Catalunya el 1988. Sembla més aviat una tasqueta de fa vint anys. L'única diferència amb els temps remots és que en comptes d'estar bigarrat de jubilats jugant a cartes o a partides de dominó, està poblada per gent molt jove (no cal dir edats, hi ha gent que malgrat tot se sent jove) i d'estrangers que encara no sabem d'on han sortit, però que tenen pinta d'estar establerts a la ciutat i de guanyar-se la vida fent classes d'anglès. La Bodegueta és un bon reducte per anar a menjar-hi un entrepà abans d'entrar als cinemes més propers o de filtrar-se per les portes del Nick Havanna o el Velvet, que si fa no fa no queden tan lluny. El cas és anar ben alimentat.

LA GRAN VIDA

Uniforme de tardor

Tot i que els grans dissenyadors ja han exhibit els seus singulars models per les passarel·les de Montjuïc durant el Saló Gaudí-Dona, l'altra moda, la més econòmica, però tampoc no gaire, ja ha fet parada i fonda als aparadors de Barcelona. És la moda estàndart, la que tothom ens encasquetarà vulguem o no vulguem, ens agradi o la detestem, malgrat que reservem un sou per comprar-nos un conjuntet distintiu.

És curiós, però et pots passar tota la vida dient que odies el color groc i quan ells s'ho proposin et trobaràs de cap a peus folrat d'aquella tintada. Sorprenentment —guaita què fan ara!— al final fins i tot t'entusiasma. L'espera de la nova temporada és divertidíssima i molt entretinguda, sobretot quan un especula sobre el «personalíssim» gust que li imposaran així que es posin en marxa les estratagemes per convèncer-nos que és justament allò que mai no hauríem imaginat el que al final ens agradarà. Són capaços de ficar-te pels ulls els pantalons de pota d'elefant malgrat que faci quatre dies que et cargolaves de riure mirant aquelles fotografies antigues en les quals lluïes uns flamants Lois acampanats fins al genolls, propis del paleolític. El fotut és quan et despistes una mica i se't fica al cap, irremeiablement, un color, una determinada textura o, per què no, un disseny imaginari i resulta que, lamentablement, no ha estat previst al lot de la temporada. L'any passat podíem recórrer aparadors i aparadors buscant pels racons més recòndits de la ciutat alguna peça de roba, ni que fos insignificant, però de color fúcsia: impossible.

Els dirigents dels nostres uniformes no hi van caure. Els programadors no havien tingut en compte que hi havia la possibilitat que a algú li vingués de gust posar-se una excentricitat, des del punt de vista temporal.

Aquest any, en canvi, i encara que a un li n'hagin passat les ganes per la impossibilitat manifesta d'assolir l'alternativa fúcsia, no hi ha escapatòria. El llampant color et salta a la vista i et fa un salut festejador vagis on vagis. Ara sí, ara ja podem vestir-nos de fúcsia. Encara que ens rebenti.

Que no t'agraden les botines? Que tota la vida les has trobades d'un ridícul de pel·lícula? Doncs aquest hivern tothom les calçarà, com Déu mana —inclosos els detractors i exclosos els rebels que no s'hi vulguin sotmetre, peti qui peti. De tota manera, encara que es rebel·lin a començaments de temporada, i farts de sentir sempre la mateixa pregunta: «No t'agraden les botines?», són capaços de claudicar a última hora. Un dia de «depre» qualsevol agafaran el moneder i se n'aniran al carrer de Pelai a trair les seves intencions no alienadores.

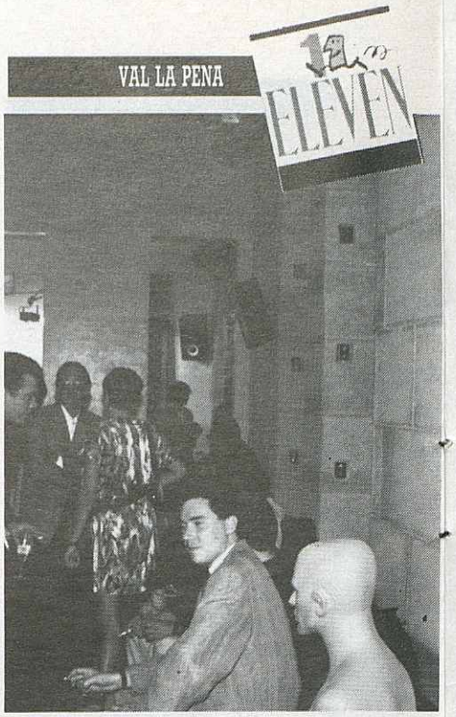
Per art, aquest any lluïrem l'uniforme reglamentari d'escola anglesa. La raó és ben senzilla: no hi ha elecció. Tots els aparadors, com sempre, s'han posat d'acord i la jaqueteta de reformatori s'ha descobert com la peça imprescindible de la temporada 88-89.

Uniformats i contents ens oblidarem dels mals pensaments i sortirem al carrer com si anéssim al col·legi. Més contents que un nen amb sabates noves. Apa, que ja és setembre! Coses de la moda. Diuen que la democràcia ha arribat finalment al món de la moda. És a dir, que la major part dels gustos personals són portables. Però la dificultat comença a l'hora de la pràctica.

Annabel Campo

VAL LA PENA

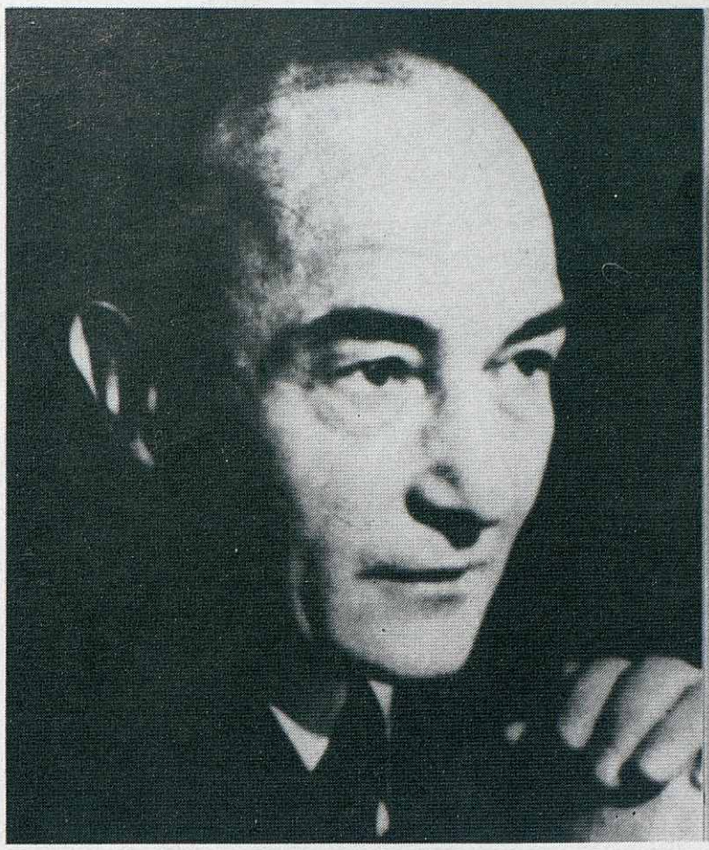

Eleven. Ara, ja no tan sols són els bars de moda imaginats per reconeguts arquitectes o dissenyadors els que es vesteixen d'una inauguració distintiva que informa sobre el neixement d'un local nou a tenir en compte. Ara, fins i tot algunes botigues noves de trinca que s'ho proposen volen formar part d'aquestes mogudes transitades per alguns mitjans de comunicació i per gent coneguda que proporcionen el color i un dels atractius del dia D.

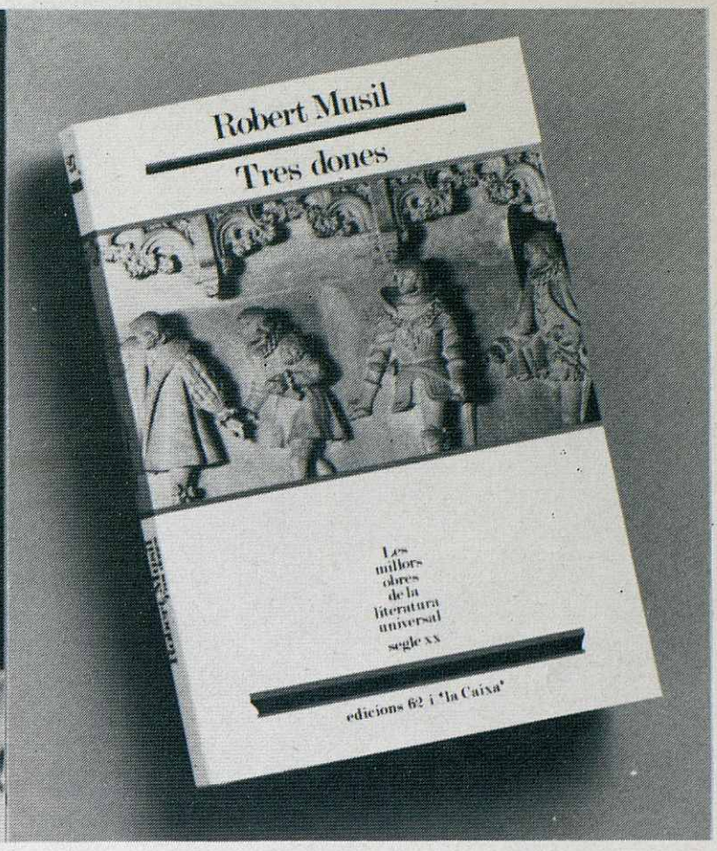
Eleven és la nova sabateria on un sector de barcelonins anirà a calçar-se aquest hivern i les temporades successives. La botiga, amb connotacions megagalàctiques, s'enclava a la Diagonal, just en els números on va criar la seva fama la botiga especialitzada en roba masculina, Bugati, que tantes passions va generar en el més *in* de no fa gaire.

Entre els atractius visuals, el local dissenyat per Manuel Ybargüengoitia i Maria del Mar Nogués, del grup YN Disseny d'Interior, disposa d'un ascensor transparent a l'estil dels prestigiosos hotels de les grans cadenes nord-americanes, una gran rampa amb parets de vidre, mosaic trencat tipus Gaudí, seixanta monitors de televisió en circuit tancat amb vuit càmeres i quatre vídeos interactius. O el que és el mateix, accessoris innovadors propis de les modernors més atrevides que vénen de la mà de les evolucions constants. El local té recorreguts diferents, la rampa per als ecologistes que tinguin ganes de caminar i l'ascensor transparent per a claustrofòbics que es decantin per la comoditat de deixar-se elevar, malgrat les seves fòbies. Tots dos sistemes de desplaçament desemboquen en un mateix lloc: la primera o la segona planta.

El dia de la inauguració, cares conegudes del món de la moda i del disseny s'hi van deixar caure per prendre cava i contemplar l'invent. Fernando López, Ramon Ramis, Xavier Olivé o Enrique Pantaleoni no s'ho van perdre. L'originalitat d'Eleven (forma verbal d'elevar) impacta a la Diagonal 446.

El llibre del mes.

Robert Von Musil

(1880-1942). Reconegut per la crítica com un dels narradors més importants del segle XX. Les seves obres descriuen la crisi social i espiritual de la civilització europea. Autor de l'èxit literari: «Les tribulacions de l'estudiant Törless»

Núm. 27. Tres dones

En aquesta obra, Musil juga magistralment amb l'ambigüitat i la interpretació múltiple de situacions i sentiments, amb l'afany de trencar amb l'esquema de la narració tradicional. «Tres Dones» ha estat bellament i eficaçment traduïda al català per Marta Pera.

La subscripció del segle.

Subscriviu-vos-hi

Porteu aquest cupó a la vostra llibreria o trameteu-lo a **Edicions 62, Provença, 278, 08008 Barcelona.**

Nom _____

_____

Adreça _____

Tel. _____

Població _____ C.P. _____

Vull subscriure'm a **«Les Millors Obres de la Literatura Universal/Segle XX».**

Quota mensual de 1.000 ptes.

Atendré el pagament en la llibreta _____

cte. ct. núm. _____ de l'oficina _____

de la Caixa o Banc _____

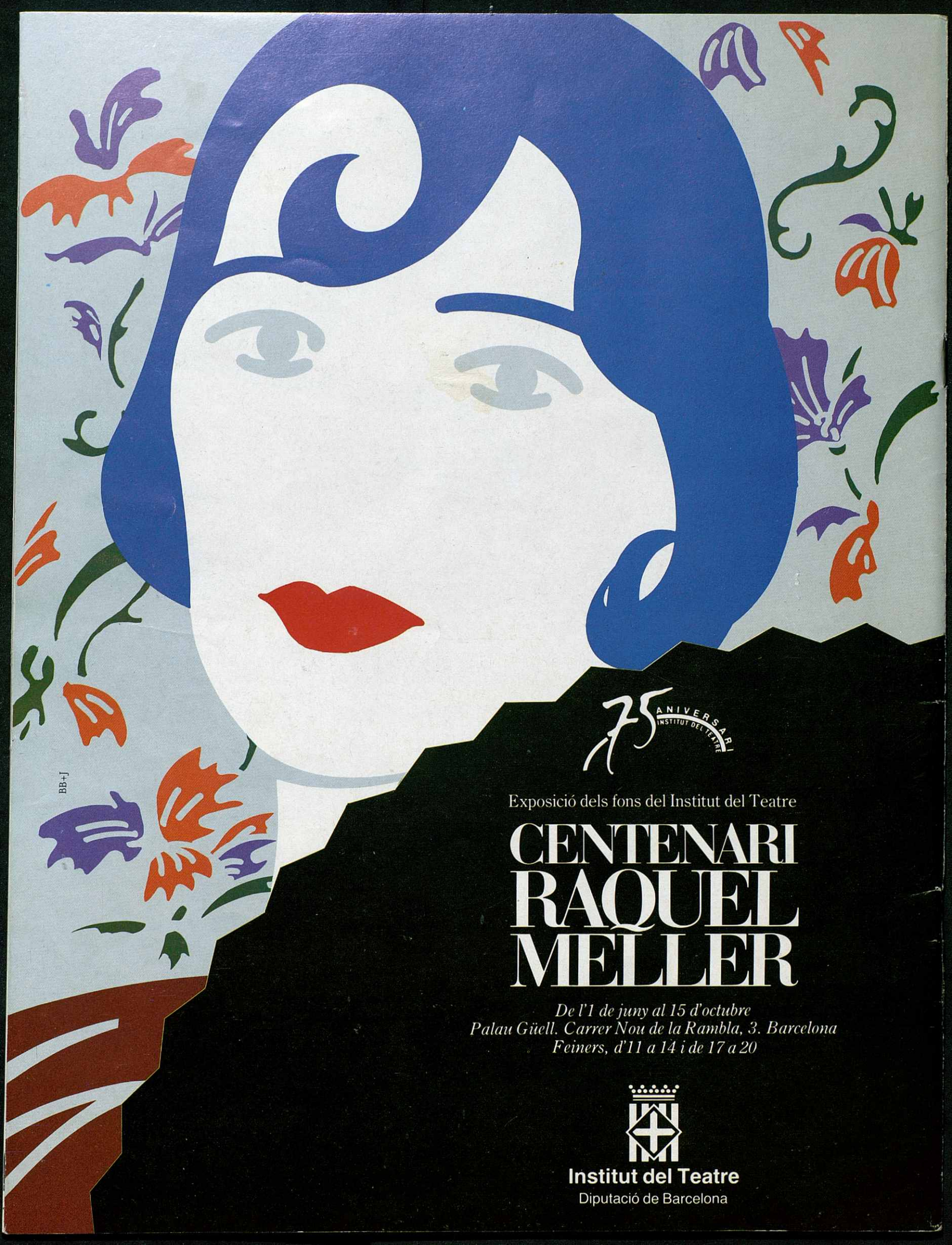
Signatura

LORENTE - MUSSONS

Les Millors Obres de la Literatura Universal/Segle XX

La col·lecció d'Edicions 62 i "la Caixa"

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS

75 ANIVERSARI INSTITUT DEL TEATRE

Exposició dels fons del Institut del Teatre

CENTENARI RAQUEL MELLER

De l'1 de juny al 15 d'octubre
Palau Güell. Carrer Nou de la Rambla, 3. Barcelona
Feiners, d'11 a 14 i de 17 a 20

Institut del Teatre
Diputació de Barcelona

BB+J